

*A tanító-, óvó- és a csecsemő- és
kisgyermeknevelő képzés aktuális kérdései
Magyarországon és a Kárpát-medencében*

nemzetközi tudományos konferencia

ABSZTRAKTFÜZET

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Tanító- és Óvóképző Kar

Budapest

2023. november 3-4.

ELTE | TÓK
TANÍTÓ- ÉS ÓVÓKÉPZŐ KAR

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

Szerkesztette: Márkus Éva, Gombos Norbert,
Szabó Leila Svraka Bernadett

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar
1126 Budapest, Kiss János altábornagy u. 40.

ISBN: 978-963-489-634-0

A nemzetközi konferencia tudományos bizottsága

- Árva Valéria, ELTE TÓK, Budapest, tanszékvezető egyetemi docens
- Bárczi Zsófia, Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-Európai Tanulmányok Kara, dékán, egyetemi docens
- Bereczkiné Záluszi Anna, ELTE TÓK, Budapest, tanszékvezető egyetemi docens
- Döbrössy János, ELTE TÓK, Budapest, tanszékvezető egyetemi tanár
- Guncaga Jan, Comenius Egyetem Pedagógiai Kar, Pozsony, tanszékvezető egyetemi tanár
- Hercz Mária, ELTE TÓK, Budapest, egyetemi docens
- Klein Ágnes, Pécsi Tudományegyetem, Szekszárd, egyetemi docens
- Lipcsei Imre, Gál Ferenc Egyetem, Szarvas, főiskolai tanár
- Nyitrai Ágnes, Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác, főiskolai tanár
- Part Edit, Comenius Egyetem Pedagógiai Kar, Pozsony, egyetemi docens
- Péntek Imre, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár, intézetvezető, egyetemi adjunktus
- Pintes Gábor, Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Pedagógiai Kar, dékán, egyetemi docens
- Podráczky Judit, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Kaposvár, tanszékvezető egyetemi docens

A nemzetközi tudományos konferencia szervezőbizottsága

- elnök: Márkus Éva, ELTE TÓK, Budapest, dékán
- titkár: Svraka Bernadett, ELTE TÓK, Budapest, tanársegéd
- tagok: Gombos Norbert, Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest, tanszékvezető főiskolai tanár
- Pálfalvi Judit, ELTE TÓK, Budapest, hivatalvezető
- Szabó Leila, ELTE TÓK, Budapest, oktatószervező
- Vezse Tünde ELTE TÓK, Budapest, titkársági ügyintéző

Program

November 3. péntek 123.terem

9.30-tól regisztráció
(kávé, pogácsa az I. em. 123. terem előtt)

10.00 Gloviczki Zoltán, rektor, MTA PB elnök,
megnyitó

10.10-12.00 plenáris előadások (123. terem)

10.10-11.00 Pintes Gábor (Nyitrai Konstantin Filozófus
Egyetem Pedagógiai Kar, dékán): A tanító- és
óvóképzés jelen helyzete a szlovákiai
felsőoktatásban

11.00-11.30 Bárczi Zsófia (Nyitrai Konstantin Filozófus
Egyetem Közép-Európai Tanulmányok Kara,
dékán): A magyar tannyelvű tanító- és
óvóképzés helyzete Szlovákiában

11.30–12.00 Demeter Katalin (ELTE TÓK): Utópiáink –
egyesületi tagok az ideális pedagógusképzésről
a 3. évezred 3. évtizedében. Egy körkérdés
eredményei

12.00-13.30 ebédszünet (önellátó módon a környék
éttermeiben: Hegyvidéki ízlelő, Pipitér, A
Konyha, MOM Park éttermei)

ÓTE Közgyűlés 13:00-13:55 a 200-as teremben

Szekcióprogramok

11. 03. péntek

1. Módszertani kérdések, jó gyakorlatok a tanítóképzésben

Szekcióvezető: Lehmann Miklós

Időpont: 11. 03. péntek 14.00 – 16.00

Helyszín: 123. terem

- 14.00-14.30 Kopházi-Molnár Erzsébet, Imre Nóra (PE): Az óvoda-iskola átmenet kérdésköre a felsőoktatási intézmények tanterveiben
- 14.30-15.00 Bernhardt Renáta (EKKE): Tanítói módszertani tudatosság a „bevezető” képzés szakaszában
- 15.00-15.30 Csenger Lajosné (SZIE): Mentorok a tanítóképzésben
- 15.30-16.00 Lehmann Miklós (ELTE TÓK): Gyermekfilozófiai módszerek az információ ellenőrzésében

16.00-16.30 Kávészünet

2. Jógyakorlatok a pedagógia köréből

Szekcióvezető: Kövecsesné Gósi Viktória

Időpont: 11. 03. péntek 16.30 – 18.00

Helyszín: 123. terem

- 16.30-17.00 Fáyné Dombi Alice (SZTE): Reziliens képességek és prudencia az óvoda-iskola átmenet szakaszában a tanító- és óvóképzési jellemzők tükrében
- 17.00-17.30 Csontosné Buzás Zsuzsa (KRE) és Prémecz Rebeka (Letenyei Hóvirág Óvoda): A népszokások ismeretének online vizsgálata óvodáskorú gyermekek körében

- 17.30-18.00 Kövecsesné Gősi Viktória (SZE): Meseterápiás eszközök, módszerek szerepe a tanító szakos hallgatók pályaszocializációjában

3. Kiemelt figyelmet igénylő gyermek nevelése, oktatása. Az inkluzív szemlélet fejlesztésének lehetőségei a gyakorlatban

Szekcióvezető: Svraka Bernadett

Időpont: 11. 03. péntek 14.00 – 15.30

Helyszín: 100. terem

- 14.00-14.30 Árva, Valéria; Trentinné Benkő, Éva (ELTE TÓK): Digital storytelling as a tool to support inclusion at schools – an Erasmus+ project in primary teacher education
- 14.30-15.00 Hosszu Tímea (SZTE): Képeskönyvvel az elfogadásért
- 15.00-15.30 Szabó Anita (KRE): A fegyelmezés problémaköre

15.30-16.00 Kávészünet

4. A tanító-, óvodapedagógus- és kisgyermeknevelő-képzés történeti vonatkozásai

Szekcióvezető: Gombos Norbert

Időpont: 11. 03. péntek 16.00 - 18.00

Helyszín: 100. terem

- 16.00-16.30 Gombos Norbert (KRE): A felsőfokú tanítóképzés kezdetei Magyarországon
- 16.30-17.00 Pálfi Sándor (DE): A játékpedagógia változása az óvodapedagógus képzésben a Debreceni Egyetemen
- 17.00-17.30 Szombathelyiné Nyitrai Ágnes (AVKF): Mozaikok a bölcsődei szakemberek képzésének történetéből

- 17.30-18.00 Barabási Tünde; Stark Gabriella (Babeş–Bolyai Tudományegyetem): A romániai kisgyermeknevelés változásai és pedagógusjelölti megítélése

5. A korai fejlődés támogatása és a kompetenciafejlesztés kisgyermekkorban

Szekcióvezető: Böddi Zsófia

Időpont: 11. 03. péntek 14.00 – 16.00

Helyszín: 130. terem

- 14.00-14.30 Böddi Zsófia, F. Lassú Zsuzsa, Kerekes Valéria, Svraga Bernadett (ELTE TÓK): Naturalistic Teaching Project – A Process to Develop Preschool Teacher’s Inclusion Related Skills
- 14.30-15.00 Takácsné Szabó Melinda (KRE): A szociális kompetencia és érzelmi intelligencia fejlesztése óvodáskorban
- 15.00-15.30 Rábai Dávid (DE): A gyermeki munka helye és szerepe a magyar óvodák tevékenységrendszerében
- 15.30-16.00 Fenyvesi Lívია, Mendel Eleonóra (Eleonora Mendelova) (Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem): A pedagógiai gyakorlat új modelljei, mint a leendő pedagógusok szakmai kompetenciáinak fejlesztésének eszközei

16.00-16.30 Kávészünet

6. Digitális pedagógia, technológiai változások a pedagógusképzésben

Szekcióvezető: Lénárd András

Időpont: 11. 03. péntek 16.30 – 19.00

Helyszín: 130. terem

- 16.30-17.00 Fenyő Imre (DE): Óvodapedagógus képzés és digitális pedagógia a Debreceni Egyetem hajdúböszörményi Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Karán

- 17.00-17.30 Lénárd András (ELTE TÓK): Valami régi – valami új: a nemrégiben bevezetett digitális kultúra tantárgy jelentősége az alsó tagozaton és a tanítóképzésben
- 17.30-18.00 Ján Gunčaga (Pozsonyi Comenius Egyetem); Budai László (BGE): Digitális kompetencia fejlesztése a tanítóképzés során
- 18.00-18.30 Bognárné dr. Lovász Katalin (ELTE SEK- online): Kutatásmódszertan kurzus oktatása blended learninggel: tapasztalatok, gondolatok, hallgatói vélemények
- 18.30-19.00 Trentinné Benkő Éva, Árva Valéria (ELTE TÓK): Digitális kompetenciafejlesztés a pedagógusképzésben – Következtetések és jó gyakorlatok az MTA és ELTE TÓK közoktatás-fejlesztési kutatásának fényében

7. Korai idegennyelvi fejlesztés

Szekcióvezető: Márkus Éva

Időpont: 11. 03. péntek 14.00 – 17.30

Helyszín: 128. terem

- 14.00-14.30 Trentinné Benkő Éva (ELTE TÓK): Hallgatói nézetek és tanulási eredmények a kétnyelvi pedagógusképzésben 2010-től napjainkig az ELTE TÓK-on
- 14.30-15.00 Szaszko Rita (EKKE): Hallgatók vizuális koncepciói a két- és többnyelvűségről
- 15.00-15.30 Nemes Magdolna (DE): A komplex tanulási zavarokkal rendelkező tanulók nyelvoktatásának kérdései

15.30–16.00 Kávészünet

- 16.00-16.30 Palkóné Tabi Katalin (AVKF): Kortárs angol-amerikai költők a korai angol nyelvi nevelésben
- 16.30-17.00 Márkus Éva (ELTE TÓK), Klein Ágnes (PTE KPVK): Mundart im Kindergarten

- 17.00-17.30 Radvai Teréz (ELTE TÓK): Az autonóm tanulásra nevelés lehetőségei a korai német nyelvi és nemzetiségi nevelésben

8. A természettudományok szerepe a pedagógus alapképzésekben (Környezetismeret, fenntarthatóság, matematika)

Szekcióvezető: Bagota Mónika

Időpont: 11. 03. péntek 14.00-17.30

Helyszín: 129. terem

- 14.00-14.30 Erzsébet Szurdoki, Zita Bauer, Klára B. Zsoffay, Veronika Fülöp, Judit Koósné Sinkó, Katalin Kulman, Beáta Venyingi, Gábor Áron Vitályos (ELTE TÓK): Changes in pupils' knowledge and attitude of Environmental Studies before and after NAT2020
- 14.30-15.00 Homoki Erika (EKKE): A környezetismeret tárgy tartalmi változásainak következményei
- 15.00-15.30 Bárdi Árpád (KRE): Az „egészséges” pedagógusképzésről ... avagy útkeresés az ismeretcentrikusság és gyakorlatcentrikusság útvesztőjében, a szabadban megvalósuló tevékenységek fókuszában

15.30–16.00 Kávészünet

- 16.00-16.30 Kulman Katalin (ELTE TÓK): Az alsó tagozatos diákok transzverzális készségeinek fejlesztését támogató digitális eszközök
- 16.30-17.00 Czapné Makó Zita (EKKE): A tanító és óvodapedagógus szakos hallgatók matematikai attitűdjének megváltoztatása a többszörös intelligencia elmélet alkalmazásával
- 17.00-17.30 Bagota Mónika, Ökördi Réka (ELTE TÓK): Függvények, sorozatok – definíciók, értelmezések és ezek következményei

9. Élmény és innováció a tanítási gyakorlatban

Szekcióvezető: Gajdó Tamásné Gődény Andrea

Időpont: 11. 03. péntek 14.00 – 17.00

Helyszín: fszt. 2. terem

- 14.00-14.30 Fazekasné Fenyvesi Margit; Kiss Renáta, Mokri Dóra (KRE): Az olvasás-írásstanítás innovációja
- 14.30-15.00 Csontosné Buzás Zsuzsa (KRE), Kiss Eleonóra (Wéber Ede Általános Iskola): A hangszínhallás online diagnosztikus mérése 5-9 éves gyermekek körében
- 15.00-15.30 Magyar Ágnes (EKKE): „Kötetlenül” a fogalmazástanításról

15.30-16.00 Kávészünet

- 16.00-16.30 Bujdosóné Papp Andrea (DE): Az irodalomtanítás új fókuszai a pedagógusképzésben
- 16.30-17.00 Gajdó Tamásné Gődény Andrea (ELTE TÓK): Élvezhető tanulás - élmény alapú olvasás és anyanyelvi fejlesztés kisiskoláskorban

10. Vizuális nevelés

Szekcióvezető: Pataky Gabriella

Időpont: 11. 03. péntek 14.00– 17.00

Helyszín: fszt. 4. terem

- 14.00-14.30 Pataky Gabriella; Skaliczki Judit; Rekvényi Viola (ELTE TÓK): Fenntarthatóság és művészetpedagógia - Új kihívások a pedagógusképzés vizuális nevelésében
- 14.30-15.00 Mészáros Tímea, Nagy Csilla (Selye János Egyetem): Közösségi művészet a pedagógusképzésben

- 15.00-15.30 Vastag Ágnes (ELTE TÓK): Alkotás a műteremben – alkotás az óvodában, avagy A vizuális nevelés pillérei az óvodapedagógiában

15.30-16.00 Kávészünet

- 16.00-16.30 Tari Eszter (PTE KPVK): „Firkakorszak egy ikerpár életében”
- 16.30-17.00 Pataky Gabriella; Skaliczki Judit; Stomfai Krisztina; Bokor-Bacsák Györgyi; Rekvényi Viola (ELTE TÓK): Inkluzív vizuális nevelés - Befogadó művészetpedagógiát építünk

11. 04. szombat

11. Zenei nevelés

Szekcióvezető: Döbrössy János

Időpont: 11. 04. szombat 9.30 – 12.00

Helyszín: 100. terem

- 9.30-10.00 Kyung Hwa SHIN (University of Luxembourg - online): The Direction of the Kodály Concept in 21st Century South Korean Primary School Music Education
- 10.00-10.30 Kovács Katalin (ELTE TÓK), Janurik Márta (SZTE-**IKIKK**): The role of singing habits in the development of singing ability
- 10.30-11.00 Révészné Pálfi Krisztina; Révész József (SOE): Érzelmi leképeződések a zene és a képzőművészet kapcsolatában óvodapedagógus hallgatók körében
- 11.00-11.30 Tamás Margit (KRE): Ars és techné. Zenei készségfejlesztés egy soha végig nem járt úton
- 11.30-12.00 Hegedűsné Tóth Zsuzsanna (ELTE TÓK): Ének-zenei képzés a nemzetköziesítést sürgető felsőoktatásban

12. Új utak és módszerek az anyanyelvi és irodalmi nevelésben

Szekcióvezető: Bereczkiné Záluszkai Anna

Időpont: 11. 04. szombat 9.30 – 11.30

Helyszín: fszt. 2.

- 9.30-10.00 Demény Piroska (BBTE, Kolozsvár): Tankönyvi szavak értésének vizsgálata IV. osztályosok körében
- 10.00-10.30 Gilányi Magdolna (ELTE TÓK): Egy királylány a 21. században – Árpád-házi Margitról alsó tagozaton
- 10.30-11.00 Főris-Ferenczi Rita (Babeş-Bolyai Tudományegyetem): Funkcionális nyelvszemlélet az alsó tagozatos anyanyelvoktatásban
- 11.00-11.30 Bereczkiné Záluszkai Anna (ELTE TÓK): Koragyermekkori irodalmi élményekre hangolt családi literációs projektek a bölcsődei nevelésben

13. Korai fejlődés támogatása, szakmaközi együttműködés

Szekcióvezető: Szombathelyiné Nyitrai Ágnes

Időpont: 11. 04. szombat 9.30 – 12.00

Helyszín: 123. terem

- 9.30-10.00 Gereben Ferencné (ELTE BGGYK): Inklúzió és speciális megsegítés pedagógusszakmák együttműködésében
- 10.00-10.30 Gacsó Adrienn (ELTE BGGYK): Az együttműködés fontossága az együttnevelés során
- 10.30-11.00 Biró Rita Zsófia (ELTE TÓK): Supporting The Complex Skills Development Of Young Children In Nurseries
- 11.00-11.30 Biró Rita Zsófia (ELTE TÓK): Óvodapedagógus hallgatók véleménye a motoros képességek fejlesztésének fontosságáról
- 11.30-12.00 Baranyiné Kaszás Ildikó (KRE): A mozgásfejlődés alapjai

Programzárás 123. terem 12.00

Absztraktok

Digital storytelling as a tool to support inclusion at schools – an Erasmus+ project in primary teacher education

Árva, Valéria arva.valeria@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-6346-6241

Trentinné Benkő, Éva trentinne.benko.eva@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-0525-7361

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

The project (Writing for Inclusion, WIN) was supported by Erasmus+ K2 Strategic Partnership (2020-1-ES01-KA201-081827)

Kulcsszavak: Erasmus project, WIN (Writing for Inclusion), digital storytelling, tool kit and teacher training, inclusion

Storytelling is a tool that has been extensively used in primary education. It can be applied for a multitude of educational purposes, ranging from the development of oral skills in the mother tongue, teaching subject content in science, mathematics or a foreign language, developing group dynamics and reflecting on what takes place in the children's environment to treating war-induced traumas. WIN (Writing for Inclusion), an Erasmus+ KA2 project undertook the task of designing a digital tool for storytelling with the specific purpose of promoting inclusion in the classroom.

The project team consisted of four universities (University of Vic, Faculty of Primary and Preschool Education, Eötvös Loránd University, the University of Florence and Poltava University) and a primary school from each country. The project aimed at developing a digital storytelling tool, which appeals to 21st-century children, who grow up in the digital world. The topic of inclusion has recently

become more relevant than ever: schools face the challenge of a new student population characterised by increasing social, cultural, linguistic, religious diversity, special needs, such as physical, emotional, behavioural, or learning disability or impairment. Teachers need special resources, tools and techniques for raising children's awareness of diversity. A digital approach to storytelling has the potential to become a valuable innovation for an inclusive classroom practice and contribute to a more accepting society.

Within the project, the digital tool has been carefully designed with the involvement of primary teacher educators, teachers and their learners. It has been developed with the active participation of the children, who took part in generating topics and the piloting process. The schools cooperated on the eTwinning platform.

Another important product of the project was developing an online teacher training course in story creation and inclusion. Completing this course enables teachers to be better informed and more confident in applying the digital tool kit in their classrooms. By integrating these resources into teacher education programmes, future and practising teachers can gain valuable knowledge and skills related to inclusive education and the use of technology in the classroom.

Függvények, sorozatok – definíciók, értelmezések és ezek következményei

Bagota Mónika bagota.monika@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0001-9203-3552

Ökördi Réka okordi.reka@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-2796-7647

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: kisgyermekkorai matematika, matematika tantárgypedagógia, függvény, sorozat.

A sorozatokhoz kapcsolódó ismétlődő minták megfigyelése, intuitív megértése a gyermekek mindennapi tapasztalatai közé tartozik. Számptalan, sorozatokhoz köthető matematikai mintával találkoznak például a zenei, nyelvi, geometriai és számolással kapcsolatos tevékenységekben egyaránt. A kisgyermekkori matematikával kapcsolatos tapasztalatok biztosításának egyik célja az kell legyen, hogy segítséget nyújtson a gyermekeknek abban, hogy megértsék ezeknek a mintáknak a struktúráját és ezáltal képesek legyenek a mintákat reprodukálni, kiterjeszteni, a hiányzó elemeket pótolni és új mintákat létrehozni. Az óvodai évek után az alsó tagozatos tanulók körében a sorozatokhoz kapcsolódó minták felfedezése manipulatív eszközök segítségével kell történjen. Ezeknek a mintáknak az értelmezése és leírása előkészíti az utat a korai algebrai gondolkodáshoz (Ginsburg, 2021). Éppen ezért kiemelten fontos, hogy a pedagógus (legyen óvodapedagógus, tanító vagy tanár) mind a sorozat, mind a függvény definícióját pontosan értse. E megértés az egyik kulcsa az egyes matematikai tartalmú tevékenységek, feladatok megfelelő tervezésének és megvalósításának szaktárgyi, didaktikai és fejlődéslélektani szempontból is. A függvények és sorozatok esetében ugyanakkor sokszor tapasztalható a definíció pontatlan ismerete vagy helytelen használata. Ez a pontatlan ismeret és helytelen definíció használat már akár az óvodai tevékenységek tervezésekor is megmutatkozhat, és nem megfelelő tevékenységek biztosításához vezethet. Ugyanakkor az életkornak megfelelő tevékenységek a függvények és sorozatok témakörben bizonyíthatóan fejlesztő hatással bír már óvodás kortól kezdve (Zippert és mtsai, 2021). Előadásunkban bemutatunk néhány jellemző problémát a függvények és sorozatok témaköreiből, amellyel 6-12 éves korban találkozhat a kisgyermek, illetve a tanuló. Rámutatunk arra, hogy a tevékenységek, feladatok helyes, illetve helytelen tervezésében milyen szerepet játszhat a függvény és a sorozat definíciójának pontos, illetve pontatlan ismerete és alkalmazása.

A romániai kisgyermeknevelés változásai és pedagógusjelölti megítélése

Barabási Tünde tunde.barabasi@ubbcluj.ro

ORCID: 0000-0002-2459-3272

Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Pszichológia és Neveléstudományok Kar, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet, Székelyudvarhelyi Kihelyezett Tagozat

Stark Gabriella gabriela.stark@ubbcluj.ro

ORCID: 0000-0002-5749-1846

Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Pszichológia és Neveléstudományok Kar, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet, Szatmári Kihelyezett Tagozat

Kulcsszavak: kisgyermeknevelés, bölcsőde, intézményi struktúraváltás, Románia, pedagógusjelöltek

Romániában a 100/2021-es sz. Sürgősségi Kormányrendelet értelmében a bölcsődék a szociális rendszerből az oktatási ágazatba kerültek át, így közoktatási rendszer részét képezik és a 0-3 éves kor közötti kisgyermekek számára integrált nevelési, gondozási és felügyeleti szolgáltatásokat nyújtanak az 566/2022-es sz. Működési Szabályzatnak megfelelően. Ez a szabályozás törvényi keretet teremt a 2019-ben megjelent koragyermekkorai nevelési curriculum teljes érvényesítésének, amely már nem csupán az óvodai, hanem a bölcsődei nevelést is szabályozza.

Vizsgálatunk során arra a kérdésre keressük a választ, hogy a kisgyermeknevelés oktatási intézményi keretek közötti megjelenése egyrészt milyen karrierlehetőségeket tár fel a pedagógusjelöltek számára; másrészt a törvényi keretek módosulása által előidézett változások fogadtatási reakciói miként árnyalódnak. Kutatásunk két szálon ragadható meg: egyrészt a koragyermekkorai nevelés közelmúltban történt szabályozásváltozása által előidézett szerkezetet és humán erőforrást érintő változások rendszerének és

intézményszervezési következményeit tisztázzuk le; másrészt a kisgyermekkorú nevelést érintő változások fogadtatását tárjuk fel. Ennek megfelelően kutatásunk célja a törvényes előírások által körvonalazott intézményi struktúraváltozatok feltérképezése; a koragyermekkorú nevelői pályára készülőket ezen változásokhoz való viszonyulásának vizsgálata; továbbá karrier-elképzeléseikre gyakorolt hatások feltárása.

Abból a feltételezésből indulunk ki, hogy a törvényi módosulások a kisgyermeknevelői álláslehetőségek gazdag kínálatát adják, és ezáltal árnyalják a nevelői pályára készülőket karrierlehetőségeit, vonzóvá téve a kisgyermeknevelő munkát a pedagógusi professzióra készülőket számára. Másik feltételezésünk, hogy a bölcsődei intézményi struktúraváltozatok sorában a közvetlen átmenetet biztosító óvodai betagozódás a szakmai hatékonyság biztosítása szempontjából.

Dokumentumelemzés módszerére támaszkodunk, az empirikus vizsgálati területet pedig összefüggésfeltáró jelleggel inkább *módszerére* építjük. A *vizsgálat eszközeit* saját készítésű kérdőív képezi. A *kérdőív* szerkezeti felépítésében a demográfiai adatokon túlmenően három nagyobb kérdésblokk két 2 alappillérenek (nevelés és gondozás) arányos és egybefonódó érvényesítése a tervezésben és gyakorlati kivitelezésben; szakmai felkészültségérzet a korosztály specifikus igényei mentén; a szakképesítés jellege mentén megnyitott potenciális karrierutak. *Vizsgálati mintánkat* óvodapedagógusi vagy kisgyermeknevelő pályára készülőket képezzük, akik Romániában végzik tanulmányaikat magyar nyelven, közép- vagy egyetemi szinten. Hozzáférési mintavételi eljárást alkalmazva kutatásunk jelenlegi szakaszában 339 pedagógusjelöltet vontunk be vizsgálatunkba a pedagógiai profilú középiskolákból (Székelyudvarhely, Marosvásárhely, Szatmárnémeti), illetve az egyetemi szintű tanító- és óvóképző intézményekből (Kolozsvár, Marosvásárhely, Nagyvárad, Szatmárnémeti, Székelyudvarhely).

A vizsgálat eredményei kidomborítják a romániai kisgyermeknevelés intézményi alternatíváit, körvonalazzák a kisgyermeknevelői professzió szakmai kereteit, és a lehetséges karrierutakat, illetve ezek pedagógusjelöltek általi megítélését.

Vizsgálatunk jelentősége egyrészt az oktatási rendszerben működő kisgyermeknevelői tevékenység szakmai kereteinek kijelölése, másrészt pedig a bölcsődei és óvodai nevelés szervesen egymásra épülő jellegének, mégis többcélúságának nyomatékosítása, és az egyes szegmensek sajátos szakmai azonosító jegyeinek meghatározása.

Támogató: MTA Domus Szülőföldi Ösztöndíj 91/5/2023/HTMT

A mozgásfejlődés alapjai

Baranyiné Kaszás Ildikó kaszas.ildiko@kre.hu

Károli Gáspár Református Egyetem, Pedagógiai Kar

Kulcsszavak: gesztációs hetek, pre-perinatális időszak, reflexek, primitív reflexek, mozgásfejlődési-állomások, otthoni fejlesztő játékok

Előadásomban elméleti alapon közelítenék a témához, mivel a saját gyakorlatomból hozott példákkal illusztrálom a szakirodalom elemzését: a gesztációs hetekről, a perinatális időszak fontosságáról, a mozgásfejlődés helyes sorrendiségéről, neuroanatómiai alapjairól esik szó. Az ontogenetikus fejlődésmenetet megfigyelve (Piaget, 1997) óta ismerik a szakemberek a szenzomotoros korszak jelentőségét. Már a magzatmozgások jellegéből lehet patológiát okozó eseményekre következtetni, s az újszülött spontán mozgásai mellett a neurológusok, neonatológusok, az egyszerű reflexek, az elemi mozgásminták kiválthatóságainak körülményeiből következtethetnek az idegrendszer érettségére, épségére. (Lakatos, 2008)

A magzat már a 8. gesztációs héttől kezdve (Langman, 1999) aktívan tud a külvilág egyes ingereire válaszolni. A legelső és egyben a legérzékenyebb szerv ekkor a bőr, amint idegrendszerünk is ektordermális eredetű. A születést követően a túléléshez, egy sor primitív reflex (melyek már az anyaméhben is működnek, jelen vannak) jelenik meg, amelyeknek a feladata, hogy azonnali választ

adjanak az új környezetre, és a baba saját változó szükségleteire. (Goddard, 2015)

Csecsemőkorban a mozgásfejlődési szintek szabályos sorrendje elengedhetetlen. A sorrendiség folyamatos erősödést jelent az izomrendszernek és optimális idegrendszeri érést fog létrehozni. Amennyiben a mozgásfejlődési szakaszok megkésnek, felcserélődnek vagy kimaradnak, akkor a vesztibuláris rendszer, vagyis az egyensúlyi szabályozás is sérülhet. Így a későbbi életszakaszokban mind magatartási, szociális, tanulási nehézségek jelenhetnek meg.

A mozgásfejlődés elsődleges szempontjának kellene lennie: a korábban említett reflexek integrálása, a kimaradt, felcserélt, megkésett mozgásfejlődési szakaszok gyakorlásának, lehetőségeinek megteremtése. Amennyiben már ezeket a problémákat a szülők felismerik, vagy furcsaságokat vesznek észre, fontos, hogy már otthon egész kicsi korban, rásegíthetnek a megfelelő érési folyamatokra, a mozgások fontosságát hangsúlyozva és gyakorolva.

Elsődleges lehetőség akár otthoni kis „játsszóter” vagy akadálypálya létrehozása, pl.: hintáztatás, emelgetések, bölcsődei játékok, höcögtetés...stb. Ezekhez a játékokhoz, mozgásos feladatokhoz kapcsolnak be a keresztcsatorna-szintek, és mélyül el, erősödik meg (a folyamatos gyakorlással, ismételtetéssel) a különböző idegpályák megfelelő válaszokat adó működése.

Minden egyes reflex létfontosságú szerepet játszik a későbbi mozgásfejlődési szakaszok megfelelő működésében, a fázisok időbeni megjelenésében. Ahhoz, hogy megértsük, mi minden működhet helytelenül, ha a reflexek nem megfelelő módon jelennek meg, illetve kóros reflexek váltódnak ki, meg kell értenünk azt is, hogy mi az egyedi reflexek szerepe abban az időszakban, amikor jelenlétük a normál fejlődés része.

A szakirodalom feltárása, bővebb ismerete után szeretném majd kutatással is alátámasztani ennek az időszaknak a jelentőségét.

Az „egészséges” pedagógusképzésről ... avagy útkeresés az ismeretcentrikusság és gyakorlatcentrikusság útvesztőjében, a szabadban megvalósuló tevékenységek fókuszában

Bárdi Árpád bardi.arpad@kre.hu

Pedagógusképző Intézet

Károli Gáspár Református Egyetem, Pedagógiai Kar

Kulcsszavak: szabad levegőn megvalósuló tevékenységek, egészségnevelés, pedagógusképzés

Kirándulni az árnyas erdőben, sétálni a közeli parkban, kertészkedni (növényeket gondozni) otthon, állatokat tartani a ház körül, pecázni egy tóparton, kerékpározni a környéken, fotózni az éjszakai égboltot, vízi túrázni egy csendes folyón, sátrazni a vadonban ... talán mind kedvelt tevékenységeknek gondoljuk. Mert kint lenni a szabad levegőn, a természetben/természeti közeli környezetben tevékenykedni jó. A természet közelsége – többek között - jó hatással van a gyermek (és felnőtt) egészségére, tanulására, társas kapcsolataira. Ezt tudjuk. Mégis egyre kevésbé jellemző gyakorlatok ezek korunk emberének (és gyerekének) mindennapjaiban. Ha valóban egészséges dolog kint tartózkodni a szabad levegőn, érdemes ennek hatását vizsgálni a nevelés-oktatás vonatkozásában is a gyermekek, a felnőttek (pedagógusok!), és az őket körülvevő természeti környezet kapcsán. Sőt érdemes ennek megjelenését vizsgálni a pedagógusképzésben is. Jelen kutatásunkban erre vállalkoztunk. A hazai pedagógusképzésben és pedagógusi munkában egyre meghatározóbb kérdés az egészségtudatosság, az egészségnevelés kérdéseivel kapcsolatos pedagógusi attitűdök, gyakorlatok problémája. A KRE PK oktatói folyamatosan figyelemmel kísérik a hallgatók egészségneveléssel kapcsolatos tudatosságát, éppen ezért is fontosnak tartjuk megismerni, milyen módon lehetséges az egészségneveléssel kapcsolatos pedagógushallgatói attitűdöket és ismereteket pozitív módon befolyásolni annak érdekében, hogy a hallgatók a pályán is megfelelő tudatossággal képviselhessék (és érvényesíthessék) ezeket. Ennek érdekében

indítottuk karunkon a Neveléstudományi és módszertani kutatások projekt részeként az „Egészségnevelés megújítása a KRE PK pedagógusképzéseiben” c. alprojektünket. Amely alprojekt kapcsolódik az MTA közoktatás-kutatás fejlesztési program keretében, az MTA-PTE Innovatív Egészségpedagógiai Kutatócsoportjának tágabb fókuszú tevékenységéhez: az iskolai egészségfejlesztést fenntartható és komplex módon megközelítő programjához. A KRE PK teljes tanítójelölti körét megszólító kérdőívünkben, a hallgatók 6-12 éves korú gyermekek egészségfejlesztése kapcsán megfogalmazódó véleményére voltunk kíváncsiak. Többek között arra, hogy ezekben hogyan és milyen mértékben jelenik meg a szabad levegőn való tartózkodás és milyen tapasztalatuk (véleményük) van a pedagógusképzésben megjelenő egészségnevelési tartalmak kapcsán. A beérkezett válaszok (157 fő) alapján született eredmények jól mutatják, hogy a hallgatók véleménye szerint a szabad levegőn megvalósuló iskolai tevékenységek jelentős szerepet játszanak az egészségnevelésben. Valamint az is kiderült, hogy véleményük szerint a pedagógusképzésben megjelenő egészségnevelési tartalmak nem bírnak erős reprezentációval és inkább ismeretközpontúak. Ezért a pedagógusképzésben megjelenő egészségfejlesztési terület erősítése, az ismeretcentrikusságból a gyakorlatcentrikusság irányába történő elmozdulása, és a szabadban megvalósuló tevékenységrepertoár megjelenése üdvözlendő lenne.

Koragyermekkorai irodalmi élményekre hangolt családi literációs projektek a bölcsődei nevelésben

Bereczkiné Záluszkai Anna bereczkine.anna@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0003-0499-2599

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: bontakozó literáció, esztétikai érzelmek, irodalmi nevelés, családi literáció, interakció

Az első költői hangzásbeli élményeket a 0-3 éves korú gyermekek a szülőktől kapják, a külső világban megnyilvánuló algoritmus iránti érdeklődés indulása idején. Az intézményes gondozási-nevelési folyamatban résztvevő bölcsődések már a ráismerés örömeivel találkozhatnak újra a családi körben hallott dajkarímekkel, játékdalok szövegeivel, mondókákkal, versekkel, ritmikus betéteket tartalmazó mesékkal. A kisgyermeknevelők komplex feladatkörébe tartozik, hogy minőségi gyerekirodalmi alkotásokkal esztétikai élményt nyújtsanak a gyermekeknek, s további küldetésük, hogy a családoknak megfelelő támpontokat, ötleteket adjanak az otthoni verseléshez, meséléshez, a beszédfejlesztést támogató képeskönyv-nézegetéshez.

Gyöngy Kinga a művészeti neveléssel összefüggő felmérésében megállapítja, hogy a bölcsődei nevelési-gondozás gyakorlatban olyan irodalmi műveket említettek leggyakrabban a kisgyermeknevelők, amelyek régóta, több évtizede megtalálhatók a magyar könyvpiacra (Gyöngy 2014). Az egyetemi levelezős képzésben tanuló bölcsődei dolgozók beszámolóiban arról tanúskodnak, hogy információ és iránymutató tájékoztatás híján a mai alkotók művei nem épültek be a mindennapos irodalmi nevelésbe, napjainkban a kortárs gyerekirodalom alulreprezentált a bölcsődékben.

A művészeti nevelés részét képező irodalmi percek megvalósulásában, az értékes gyerekkönyvek bemutatásában, megismertetésében a kisgyermeknevelők szerepe megkérdőjelezhetetlen, ezért a korai fejlesztés hatékonysága érdekében fontos kiszélesíteni a nevelők háttértudását az

irodalomszeretet pszichológiai alapjairól, a klasszikus művekről, a kortárs gyerekirodalom paradigmaváltásairól, az interakcióba ágyazott mesélés jelentőségéről (Balogh Lászlóné és mtsai 2012).

A szakembereknek ismerniük kell az élményalapú irodalmi nevelés minőségét meghatározó utakat: az irodalmi anyagválasztás életkor szerinti kritériumait, az előadástechnikai eszközök eredményes alkalmazását, az irodalmi művekre hangolt szemléltető kreatív tárgyalgatás módjait, a kapcsolódó módszertani eljárásokat (Szinger 2009).

Különösen fontos továbbá megismerniük a szülői háttér szerepét, meg kell határozniuk azokat a konkrét lehetőségeket, amelyek segíthetik a családban kialakítandó korai olvasóvá nevelési folyamatot, a gyerekkönyvekkel és az olvasással kapcsolatos érdeklődő, pozitív viszonyulást.

Az előadás konkrét gyakorlati példákkal szemlélteti a gyermeki játékba ágyazott irodalmi élményszerzés lehetőségeit, kitekintést ad arra, hogy min érdemes változtatni, hogyan lehet képzéssel, motivációs lehetőségekkel, jó gyakorlatok bevezetésével élvezetessé, eredményessé tenni az esztétikai érzelmek támogatását a bölcsődei irodalomközvetítésben.

Egy nemzetközi projekt eredményeire támaszkodva - bölcsődékben megvalósított literációs projektek tapasztalatainak elemzésével, az összegyűjtött információk megosztásával - az előadás adalékuul szolgál a kisgyermeknevelők művészetekkel összefüggő képzéséhez, tanulságokat fogalmaz meg a bölcsődepedagógiai programok kidolgozásához. Az irodalmi nevelés és a nyelvi-kommunikációs fejlesztés lehetőségeire adott példákkal szélesíthető a gyermekek szabad játékához kapcsolódó művészeti nevelés jelenkori módszertana.

Irodalom

Balogh Lászlóné, Barbainé Bérci Klára, Kovácsné Bárány Ildikó, Nyitrai Ágnes, Rózsa Judit, Tolnayné Falusi Mária, Vokony Éva (2012). *A bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályai. Módszertani levél.* pp. 1-100., 25 p. <https://mek.oszk.hu/17700/17715/17715.pdf>,

Gyöngy Kinga (2014). Egy kutatás tanulságai a bölcsődei művészeti nevelésről. In: Gyöngy, Kinga *A bölcsődei művészeti*

nevelés előzményei és jelen gyakorlata. Budapest, Eötvös Kiadó, ELTE PPK. pp. 57-151., 108 p.

https://www.eltereader.hu/media/2014/06/GyongyK_ABolcsodei_READER.pdf

Szinger Veronika (2009). Interaktív mesemondás és meseolvasás az óvodában a szövegértés fejlesztéséért. *Anyanyelv-pedagógia*. II. évf. 3. sz.

<https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=184>

Tanítói módszertani tudatosság a „bevezető” képzés szakaszában

Bernhardt Renáta bernhardt.renata@uni-eszterhazy.hu

ORCID: 0000-0002-1902-6388

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus
Gyermeknevelési-és Gyógypedagógiai Tanszék

Kulcsszavak: tanítójelölt, módszertani tudatosság, kompetencia

Az előadás fókuszában a pedagógusjelöltek módszertani tudatosságára és adaptivitására irányuló tényezők feltárása áll. A téma jelentőségét egyrészt a pedeutológia (Kelemen, 2007) létjogosultsága adja, mely a pedagógus személyének komplex kutatásával foglalkozik és mélyebb betekintés nyújt a pedagógus kompetenciáinak megismerésébe, másrészt pedig a pedagóguspályára jellemző 3 „b” (Nagy, 2004), azaz a bevezető, betanító és benntartó (initial, induction, in-service) szakasz (Rossi et al, 2017) fejlődési folyamata indokolja. A tanítójelöltekre jellemző, hogy elsősorban önmagukkal, valamint a tanítói szerepükkel, megfelelésükkel vannak elfoglalva a képzés végén, tehát meglehetősen énközpontú jellegű a szemléletük (Fuller, 1969), továbbá dominál az indokolatlan optimizmus a szakmai szempontok során.

A kutatás célját képezi a tanítójelöltek módszertani tudatosságának vizsgálata, e tudatosság megjelenése egyéni pedagógiai tevékenységeikben. Hipotézisem szerint a tanító szakos hallgatók

elméleti és gyakorlati tudása nem koherens, gyakorlati tudatosságuk nem egészül ki konzekvensen a tanult módszerek gyakorlati alkalmazásával (azaz a tanítójelöltek elméleti felkészültségéből nem következik egyértelműen gyakorlati sikerességük).

A kvantitatív eredmények egy átfogó, a trianguláció elvét képviselő kutatás egy részét képezik, melyek az írásbeli ankét módszerével, online kérdőív eszközével kerültek felvételre. A kutatási mintát az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus nappali és levelező szakos (N=32) hallgatói jelentik, tekintetve, hogy a vizsgálat intézményi céllal készült. Az eredmények alapján kiderül, hogy a hallgatók által sikeresnek vélt tanulmányi eredményeket főként az adottságaiknak, illetve a tanulásra befektetett időnek tulajdonítják. Az elmélet és a gyakorlat egysége tekintetében az látszik, hogy a kevésbé jó eredménnyel zárt kurzusokhoz kapcsolódó gyakorlati tanítás is jelenthet pozitív élményt a számukra (például matematika). A hallgatók saját tanítási gyakorlatukat és szakmai kompetenciáikat viszonylag magasra értékelik (gyerekekkel, pedagógusokkal történő kapcsolat kialakítása, IKT-eszközök használata, tanulási környezet kialakítása), még olyan esetekben is, amelyek kapcsán még nem volt lehetőségük valódi tapasztalatszerzésre.

Összességében a kutatási eredmények egyrészt igazolják a pedagógusjelöltekre vonatkozó korábbi vizsgálatokat (Falus, 2001), ugyanakkor jelen kutatás adatai hasznos és újszerű adatokat szolgáltatnak a hallgatók pedagógiai tudatosságáról és módszertani adaptivitásának egyes területeiről is.

Irodalom

Kelemen Lajos (2007). *Az óvodapedagógus-képzés és a pedagógusi képességek fejlődésének összefüggései*. Debreceni Egyetem. http://ganymedes.lib.unideb.hu:8080/dea/bitstream/2437/5773/7/Kelemen_Lajos_tezisek.pdf

Falus Iván (2004). A pedagógussá válás folyamata. *Educatio*. 3. sz. 359–374.

Fuller, F. F. (1969). Concerns of teachers: A developmental characterization. *American Educational Research Journal*. 6. 207–226.

Nagy Mária (2004). Pályakezdés, mint a pedagógusképzés középső fázisa. *Educatio*. 3. 375–390.

Rossi, P.G., Magnoler, P., Mangione, G.:R., Pettenati, M.C. & Rosa A. (2017). *Initial Teacher Education, Induction, and In-Service Training: Experiences in a Perspective of a Meaningful Continuum for Teachers' Professional Development*. <https://www.igi-global.com/chapter/initial-teacher-education-induction-and-in-service-training/173270>

Supporting the complex skills development of young children in nurseries

Biró, Rita Zsófia biro.rita.zsofia@tok.elte.hu

ORCID: 0009-0006-8402-0229

Eötvös Loránd University Faculty of Primary and Pre-School Education

Keywords: complex skills development, early development support, nursery education, early childhood educator attitude, early intervention

In my presentation, I would like to show how early childhood educators can effectively support the development of the skills and ability structures of children in the toddler in the day care centre.

Theories, current issues and research in modern developmental science and the determinants of early childhood development will be highlighted from the literature. (Danis, & Kalmár, 2020) The presentation will provide insights into the specificities of early childhood education and care in day care. The importance of the relationship between the family and the early childhood educator as a nurturing partner and the quality of the discourse between early intervention professionals and the nursery will be discussed in the light of the role of the nursery in the child's development. (Danis, 2020) The components of the process system for monitoring the child's individual and group development: observation, documentation and pedagogical planning are also described (Nyitrai, 2021) A child-centred pedagogical approach based on the experience of play in the day-to-day life of the nursery is presented.

The empirical research part of the presentation will explore the pedagogical possibilities for early childhood educators to positively influence the development of children's complex skills and abilities in early childhood. The attitudes of early childhood educators are assessed using a questionnaire method, which consists of mostly closed questions. The questionnaire explores the factors influencing the development of children in early childhood, the pedagogical methods used to monitor children's development, and the possibilities for supporting and shaping different skill areas through play. The questionnaire is structured in semi-closed multiple-choice and descriptive scale questions. A total of 92 completed and assessable questionnaires were returned during the data collection period for the survey.

The results show that the existence of stable attachment relationships and quality family time are the most important resources, while the existence of neglect is the most significant risk factor for child development. In each category, there is a very wide variation in the ranking of the degree of influence of the factors on development as perceived by the population.

Irodalom

Danis, I. (2020). A csecsemő- és gyermekkori lelki egészség támogatásának indokoltsága – egy új fókusz a kora gyermekkori intervencióban. In: Danis I., Németh. T., Prónay B., Góczán-Szabó I., & Hédervári-Heller É.: (szerk.): *A kora gyermekkori lelki egészség támogatásának elmélete és gyakorlata - Fejlődéselméletek és empirikus eredmények I. kötet.* (pp: 22-40.). Budapest: Semmelweis Egyetem. Egészségügyi Közzszolgálati Kar. Mentálhigiéné Intézet.

Danis, I. & Kalmár, M. (2020a). Modern alkalmazott fejlődéselméletek-Fejlődési modellek és nézőpontok a minőségi gyakorlati munka hátterében. In: Danis I., Németh T., Prónay B., Góczán-Szabó I., & Hédervári-Heller É.: (szerk.): *A kora gyermekkori lelki egészség támogatásának elmélete és gyakorlata-Fejlődéselméletek és empirikus eredmények I. kötet.* (pp.: 48-76.). Budapest: Semmelweis Egyetem. Egészségügyi Közzszolgálati Kar. Mentálhigiéné Intézet.

Nyitrai, Ágnes (2021). *Tervezés bölcsődében pp. 1-20., 20 p.* (2021) Jávorka Gabriella (szerk.): Bölcsődevezetők kézikönyve – Kisgyermeknevelők szakmai-módszertani tudástára, Cserelapos kézikönyv, ISSN 2560-1717, 18. kiegészítő kötet, 2021. november, Pedagógiai tervezés, C 19, Budapest: Raabe Tanácsadó és Kiadó Kft.

Óvodapedagógus hallgatók véleménye a motoros képességek fejlesztésének fontosságáról

Biró, Rita Zsófia biro.rita.zsofia@tok.elte.hu

ORCID: 0009-0006-8402-0229

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: motoros képességfejlesztés, szenzoros és motoros tanulás, preventív szemlélet, egészségnevelés, óvodapedagógus hallgatói attitűd

Az előadásomban azt szeretném bemutatni, hogy a leendő óvodapedagógusok milyen ismeretekkel, tapasztalatokkal rendelkeznek a szenzoros és motoros képességekről.

A szakirodalomból kiemelése kerülnek a modern fejlődéstudomány elméletei, aktuális kérdései és kutatásai, illetve a koragyermekkori fejlődést meghatározó tényezői. (Danis, & Kalmár, 2020) „Életünk, fejlődésünk története az érintéssel, tapintással, saját mozgásunk és testünk érzékelésével, egyensúlyi helyzetünkről kapott információkkal és az ezekre adott mozgásos reakciókkal kezdődik.” (Huba, 2022) A mozgásfejlődésünk kiemelten intenzív szakasza a születéstől 10-12 éves korig tart. A mozgás a külvilággal való kapcsolatteremtésnek az eszköze, mindent ezáltal ismerünk meg. A mozgással egy oda-vissza ható folyamatot indukálunk: minél többet mozgunk, annál jobban fejlődnek egyéb szervrendszereink, köztük az idegrendszer, csont- és izomrendszer, és minél inkább fejlődünk, annál bonyolultabb és összetettebb mozgások elsajátítása válik lehetségessé. (Király & Szakály, 2011)

Az előadás empirikus kutatási részében, a vizsgálat fókuszában két profil azonosítható. Az egyik a motoros képességek, készségek, a másik a prevenció és ennek megjelenése, jelentősége az óvodában. A kérdőív kérdéstípusainak felépítése tekintetében a félig zárt, feleletválasztást igénylő kérdések, valamint a deskriptív skála kérdések jellemzőek. Törekedve az adatközlők nézeteinek és motivációinak megismerésére, a fejlődéstámogatással kapcsolatos attitűdre vonatkozó eldöntendő állításokat is megfogalmazásra kerültek. Összesen 100 darab hiánytalanul kitöltött és értékelhető kérdőív érkezett vissza a kutatás lefolytatásához kijelölt adatfelvételi időszakban. 7 felsőoktatási intézmény, különböző évfolyamról érkezett kitöltés.

Az eredmények közül kiemelhető, hogy az adatközlők 100%-a hallott már a motoros képességekről, a pontos definíciót 51% tudta, és hogy milyen csoportokra osztható már csak 16% nevezte meg helyesen. A gyermekeknek több mozgásfejlesztésre van szüksége a kitöltők 95%-a szerint, mert rossz hatással van a gyerekek fizikai aktivitására a digitális eszközök mindennapos használata és a szülők mozgásszegény életmódja. A mozgásfejlesztő eszközök közül a labda bizonyult a hallgatók körében a legkedveltebbnek. A hallgatók, akik hallottak már a megelőzésről, 99%-ban egyetértettek abban, hogy már óvodás korosztályban fontos a megelőzés és az egészséges életmódra való nevelés, ahogyan az Óvodai Nevelés Országos Alaprogramja előírja.

Aktualitása révén rendkívül izgalmas kutatási területet képez számomra feltérképezni és bemutatni az óvodapedagógus hallgatók részvételének jelentőségét a motoros képességek fejlesztésének folyamatában. Úgy vélem, hogy az óvodáskorban megtapasztalt jó élmények és kedvező ingerek hozzájárulhatnak a gyermek testi, lelki és érzelmi fejlődésének támogatásához. Tehát az óvodapedagógus hallgatók szerepe rendkívüli a gyermek jóllétének megalapozásában.

Irodalom

Király, T., Szakály, Zs. (2011). *Mozgásfejlődés és a motorikus képességek fejlesztése gyermekkorban*. https://eta.bibl.u-szeged.hu/1616/1/mozgasfejlodes_es_a_motorikus_kepesssegek_fejlesztese_gyermekkorban.pdf

Huba, J. (2022). *A kisgyermek ép és eltérő fejlődése*. <https://www.scribd.com/read/605789874/A-kisgyermek-ep-es-eltero-fejlodes>

Danis, I. & Kalmár, M. (2020a). Modern alkalmazott fejlődéseméletek-Fejlődési modellek és nézőpontok a minőségi gyakorlati munka háttérében. In: Danis I., Németh T., Prónay B., Góczán-Szabó I., & Hédervári-Heller É.: (szerk.): *A kora gyermekkori lelki egészség támogatásának elmélete és gyakorlata-Fejlődéseméletek és empirikus eredmények I. kötet*. (pp.: 48-76.). Budapest: Semmelweis Egyetem. Egészségügyi Közzszolgálati Kar. Mentálhigiéné Intézet.

Kutatásmódszertan kurzus oktatása blended learninggel: tapasztalatok, gondolatok, hallgatói vélemények

Bognárné Lovász Katalin bognarne.lovasz.katalin@sek.elte.hu

ORCID: 0000-0002-4384-8322

ELTE Berzsényi Dániel Pedagógusképző Központ

Kulcsszavak: kutatásmódszertan, blended learning, oktatásmódszertan

A tanítóképzés során a hallgatók a negyedik félévben Kutatásmódszertan kurzuson vesznek részt. A kurzus heti óraszám, ami egy óra, nem elegendő a tudásanyag elsajátítására és gyakorlására, ezért a Canvas felületén évek óta egy e-learning tananyaggal egészítem ki a kontakt órákat. A tananyag egyik része állandó, másik része pedig évről évre változik; új szócikkek és tanulmányokat emelek be a tananyagba, illetve új munkaformákkal kísérletezem.

A kurzus során a hallgatók a megismerhetik a pedagógiakutatás módszereit, az eszközök sajátosságait, alkalmazásuk lehetőségeit a pedagógiai tevékenység folyamatában. A kurzus lehetőséget nyújt arra, hogy tájékozottságra tegyenek szert a pedagógiai kutatás módszerek felismerésében, a kutatási eszközök készítésében, a kutatások elemzésében, értelmezésében. A hallgatók kurzus során a csoportos és páros feladatok mellett, saját kutatási tervek és eszközök készítésével, megvalósításával gyakorolhatják a kurzus során elsajátított elméleti ismereteket. A kontakt órák során az oktatói prezentációk és gyakorlás mellett lehetőség van az online feladatok megvitatására, beszélgetésre is.

A Canvas felületen található elektronikus tananyag lehetőséget kínál a hallgatóknak arra, hogy a kontakt órák mellett saját ütemükben nézzék át és gyakorolják a tananyagot, amely összesen öt modult tartalmaz, illetve több altémára tagolódik. Mivel az egyes modulok és altémák egymásra épülnek, az egyes modulokat a hallgatók csak úgy tudják teljesíteni, ha az előfeltételeket, azaz az előző modulokat és feladatokat elvégezték. Az egyes oldalakon linkekkel elérhető, egyéb tartalomoldalak, külső oldalak kiegészítő, gazdagító anyagai, idézett cikkek teljes tartamai is megtalálhatók, amelyekkel a hallgatók alaposabban is tanulmányozhatják az őket érdeklő kérdésköröket. Minden modul tartalmaz egy vagy két az értékelésbe is beszámító igen változatos feladatot, illetve olyan önellenőrző kvízeket, amelyekkel a hallgatók tesztelheti a modul során elsajátított ismereteket.

Azokkal a hallgatókkal, akik az elmúlt két évben elvégezték a kurzust egy kérdőíves felmérést tölttettem ki a munkaformával kapcsolatban. Arra voltam kíváncsi, hogy vajon ez a kevert oktatási és tanulási módszer mennyire tetszik a hallgatóknak, milyennek tartják a modulok elrendezését, a különböző típusú feladatokat, mennyire elégedettek a kontakt órákkal, illetve hatékonyabban tudják-e elsajátítani a tananyagot ilyen módon.

A felmérésem legfontosabb tapasztalat az, hogy a hallgatók összességében pozitívnak értékelték ezt az oktatási és tanulási módszert, amelynek a legfőbb előnye számukra az, hogy rugalmasan tudnak hozzáférni a tananyaghoz, de van lehetőségük arra is, hogy a kontakt órák keretében kérdéseket tegyenek fel. A tanulási forma

kedveltsége a levelezős hallgatók esetében szignifikánsan nagyobb. A felmérés eredménye arra is lehetőséget ad számomra, hogy átgondoljam a tananyag felépítését, a feladatok mennyiségét és változatosságát, a munkaformák kiválasztását.

Előadásomban bemutatom a kurzus tananyagának felépítését, az egyéni, páros és csoportos feladatokat, az elmúlt három év tapasztalatait, illetve a hallgatókkal készített kérdőív részletes eredményeit.

Naturalistic Teaching Project – A Process to Develop Preschool Teacher’s Inclusion Related Skills

Böddi, Zsófia* boddi.zsofia@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0001-7198-6020

F. Lassú, Zsuzsa* f.lassu.zsuzsa@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0003-2213-0810

Kerekes, Valéria*, ** kerekes.valeria@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-4878-8752

Svraka, Bernadett* svraka.bernadett@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0003-3090-7028

*Eötvös Loránd University Faculty of Primary and Pre-School Education

**Education and Society Doctoral School of Education, Pécs

Kulcsszavak: naturalistic teaching, support, disability, inclusion

Although mainstream teachers have wide knowledge about children with special educational needs (SEN), improvement of practical skills regarding handling and developing these children is always needed (cf. Hemmeter, 2000). Improving teaching skills related inclusion and best practices are very important, as well as exchanging inclusion-related information and experience with other countries (cf. Frankel, Gold, Ajodhia-Andrews, 2010).

The international Project Naturalistic Instruction (NATINE project) aims to present web-based written and visual materials that will naturally support the development of children during their daily school routines, activities, and transitions for pre-school educators and to define this content as a professional development process and to give certificates to those who successfully complete the process. This is an international project with the goal of exchanging knowledge regarding preschool inclusion. Project partners are the following: Anadolu University, Eskisehir, Turkey (coordinator); Association for Promotion of Education, Culture, and Sport EDUCATION FOR ALL Skopje, North Macedonia; Tohum Autism Foundation, Istanbul, Turkey; MSH Medical School Hamburg, Hamburg, Germany; Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary; Dr. Pretis S.I.N.N., Graz, Austria.

Naturalistic teaching is defined as a process that helps children to gain developmental goals through the meaningful embedding of the goals aimed for the child in the daily routine and activities of the child. It is a process, which provides opportunities for all young children with SEN at-risk groups and with typical development to acquire skills and reinforce them, where education is presented in the child's daily natural life.

Elements and results of the project: Inclusion Competence Generator (ICG) – containing 5 booklets regarding the main topics of the background of educating preschool-aged children: introduction; definition and characteristic of disability types; responsive adult behaviors; naturalistic teaching strategies and techniques; environmental arrangements.

Inclusion Practice Exchange (IPE) – videos with professional explanations and examples about the main methods of NATINE.

Inclusion Competence Platform (ICP) – website (linked to Inclusion Competence Certificate) that include all the contents of the ICG and IPE in project partner languages and in English with a modular format by ending an assessment tool toward certification.

The elements and results provide useful teaching methods and techniques for both in-service preschool teachers and teacher candidates with the aim of developing their skills in the field of inclusive preschool settings.

Literature

Frankel, E. B., Gold, S., & Ajodhia-Andrews, A. (2010). International preschool inclusion: Bridging the gap between vision and practices. *Young exceptional children*, 13(5), 2-16.

Hemmeter, M. L. (2000). Classroom-based interventions: Evaluating the past and looking toward the future. *Topics in Early Childhood Special Education*, 20(1), 56-61.

<https://www.naturalisticteaching.com/>

Az irodalomtanítás új fókuszai a pedagógusképzésben

Bujdosóné Papp Andrea bpandi@ped.unideb.hu

ORCID: 0000-0003-0380-2271

Debreceni Egyetem, Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar

Kulcsszavak: olvasás, gyerek- és ifjúsági irodalom, módszertan, pedagógusképzés

A könyvek az önmagunkkal való találkozás kalandját rejtik, ám egyre kevesebben veszünk részt ebben a kalandban. Megváltoztak az olvasási szokásaink, egyre nagyobb kihívás szépirodalommal megszólítani bármelyik társadalmi-demográfiai csoportot (Vass, 2023).

Az előadás arra keresi a választ, hogy mi ma a feladata az irodalomtanításnak a pedagógusképzésben? Milyen tartalmi jellemzők és módszertani eszközök biztosíthatják az irodalmi élmények kibontásához nélkülözhetetlen elmélyült figyelmet/elidőzést, az ön- és a másik értékeink előhívását és megértését, a kifejezés és a megszólalás örömét és szabadságát? Milyen feltételei vannak az olvasásélmény, a meseélmény kialakulásának? Azt vizsgáljuk, hogy miért és hogyan lép működésbe a befogadó világa azzal a kulturális produkttal, amire felfigyel.

A felsőoktatási képzési struktúrában található irodalmi kurzusaink elemző bemutatása, és a jógyakorlataink példái segíthetnek az érvényes válaszok megtalálásában. Tapasztalataink szerint a holisztikus gondolkodás hatásmechanizmusaira épülő alkotó-fejlesztő foglalkozásaink eredményesen segítik a pedagógus-hallgatók művészi önkifejezési kompetenciájának fejlesztését. Úgy véljük, hogy a közös olvasás széleskörű felfedezés: komplex problémahelyzetek felismerése és megközelítése. A művek szoros olvasása és kontextusteremtő értelmezése során lehetőség nyílik új kutatási irányok bemutatására, a tanult elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazására, a szövegértési készségek és a kritikai gondolkodás fejlesztésére, és az élősztavas mesélésre is. A műből – szöveg és illusztráció – kiinduló, arra reflektáló, ahhoz visszatérő, különféle olvasatok előhívására törekszünk. Ez a saját tapasztalatokon, élményeken alapuló befogadóorientált megközelítés hangsúlyosan épít a művészeti nevelés eszközeire, a vizualitásra, a kooperációra, a kritikai gondolkodásra, a konstruktív és projektpedagógia szemléletére és módszertanára (Fenyő D., 2022; Béres, 2022; Révész, 2020).

A szépirodalmi művek feldolgozása során a szövegek és az olvasók párbeszédéből kibomló értelmezéseknek biztosítunk teret, az irodalmi alkotások és a befogadásuk dialogikus, aktivizáló jellegére építünk. Alapvetésnek fogadjuk el, hogy egyéni olvasatokban ismerjük meg az irodalmi műveket. Így a művek kibontása során elsősorban arra fókuszálunk, amit az olvasó „kivesz” a szövegekből, nem pedig arra, amit az író/költő „beletesz”. Ez a fajta közvetlen élménymegosztás segíti a saját vélemény kialakítását és megfogalmazását.

Elemzésünk során támaszkodunk az olvasásmotivációs vizsgálatok új eredményeire, a kortárs gyerekirodalom-kutatás novumaira, az élményközpontú irodalomtanítás módszertanára, a narratív pszichológia megállapításaira, és a történetmesélés antropológiai megközelítéseire is. Meggyőződésünk, hogy a gondolkodás és a nyelv játékjellegét kell előhívni és használni, sorozatészlelések helyett pedig az elidőzést kell biztosítanunk. A kortárs irodalomtanítás célja az kellene legyen, hogy *a performativitást megtanítsuk élvezni, a hermeneutikát pedig alkalmazni, illetve e kettőt egyeztetni* (Bodrogi,

2022). Ennek a folyamatnak a kimenete az optimális esztétikai élmény, esztétikai tapasztalat lenne.

Irodalom

Vass Dorottea (2023): Olvasásmotiváció. Stratégiák az olvasóvá váláshoz óvodásokot és iskolásokat nevelő szülőknek és szakembereknek. Tea Kiadó, Budapest.

Fenyő D. György (2022): Az irodalomtanítás módszertana I-II. Éthosz és praktikák. Tea Kiadó, Budapest.

Béres Judit (2022): Élet a sorok között. Irodalomterápiás gyakorlatok mindenkinek. Libri Könyvkiadó, Budapest.

Révész Emese (2020): Mentés másként. Könyvillusztráció tegnapról mára. Válogatott tanulmányok. Tempevölgy, Balatonfüred.

Bodrogi Ferenc Máté (szerk., 2022): Az irodalomtanítás aktuális kihívásai. Debreceni Egyetemi Kiadó.

A tanító és óvodapedagógus szakos hallgatók matematikai attitűdjének megváltoztatása a többszörös intelligencia elmélet alkalmazásával

Czapné Makó Zita mako.zita@uni-eszterhazy.hu

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Kulcsszavak: matematika, többszörös intelligencia, motiváció

A kisgyermek és kisiskolás matematikai szemléletének kialakításában óriási szerepe van az őket tanító, nevelő pedagógusoknak. A gyermekekben kialakult szemléletet később már nagyon nehéz megváltoztatni. Ehhez lelkes, motivált, a matematikát szerető tanítókra és óvodapedagógusokra van szükség. Sajnos azonban a hallgatók negatív élményekkel érkeznek a középiskolából. Ezek az élmények erősen meghatározzák a matematikához való hozzáállásukat. Bármennyire is elhivatottak leendő szakmájuk iránt, hiányzik belőlük a matematika szeretete és félnek a tantárgy tanításától. Tudásszintjük is nagyon különböző és a

hagyományos oktatási módszer használata nem mindenkinél bizonyul alkalmasnak arra, hogy a megfelelő szintet elérje.

A többszörös intelligencia elméletet Howard Gardner dolgozta ki. Meglátása szerint mindenki másban tehetséges, más intelligencia területeken erős. Ezek a területek sokfélék lehetnek, pl. verbális, zenei, vizuális, de természetesen matematikai is. Több kutatás is alátámasztja, hogy a Gardner féle elmélet az általános iskolás tanulók körében sikerrel alkalmazható. Munkám során azt vizsgáltam, hogy ez a megközelítés hogyan befolyásolja a leendő pedagógusok matematikai attitűdjét.

Véleményem szerint a többszörös intelligencia elmélet alkalmazásával a hallgatók belső motivációja növekszik, pozitív tanulási élményeket szereznek a matematika órákon. A belső motiváció növelése mellett természetesen célom volt a hallgatók matematikai tudásszintjének növelése is.

A kutatást első- és másodéves tanító és óvodapedagógus szakos hallgatók körében végeztem. A teszteket eddig 45 hallgató töltötte ki. Először felmértem, hogy milyen középiskolai élményekkel, illetve tudásszinttel érkeznek az egyetemre, majd a többszörös intelligencia tesztet töltötték ki. A tesztek kitöltése után, az eredményt együtt beszéltük meg, így a hallgatók azonnal képet kaptak saját erősségeikről és gyengeségeikről. Ezt követően a matematika órákat a kapott eredmények alapján építettem föl. Az elméleti anyag áttekintése után a hallgatók személyre szabottan kaptak feladatokat, amelyek természetesen kapcsolódtak az aktuális témához, de a nekik legmegfelelőbb módon tanulhattak.

A munkám során azt tapasztaltam, hogy a többszörös intelligencia elmélet alkalmazása az egyetemi matematika oktatásban is eredményre vezet. Az egyéni adottságok figyelembevételével, változatos módszerek alkalmazásával a hallgatók belső motivációja és matematikai tudásszintje növekszik, örömmel vesznek részt az órákon. Bízom benne, hogy ezt a pozitív szemléletet viszik magukkal és adják majd át munkájuk során a gyermekeknek is.

Mentorok a tanítóképzésben

Csenger Lajosné csenger.lajosne@sze.hu

ORCID: 0000-0002-3836-8914

Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Kar, Neveléstudományi és Pszichológia Tanszék, Győr

Kulcsszavak: mentorpedagógus, tanítóképzés, tanítási gyakorlat

Napjaink egyik égető kérdése a pedagógusok társadalmi és szakmai megbecsültsége, anyagi helyzete, a pedagógustársadalom átlagéletkorának emelkedése, a kiegészítés, a fiatal, pályakezdő pedagógusok számának drasztikus csökkenése. Kutatások bizonyítják, hogy egyre nehezebbé válik motivált és rátermett fiatalokat vonzani a pedagóguspályára. A pedagógussá válást külső és belső motivációs tényezők befolyásolhatják. A külső motivációk mentén a pályaszocializációs folyamat épülhet családi mintákra, de saját iskolai pozitív tapasztalataink, egykori pedagógusaink által nyújtott példák is befolyásolhatják a pályaválasztást. E mellett a pedagógussá válásban jelentős szerepet töltenek be a képzési idő alatt szervezett tanítási gyakorlatok és az azokat irányító mentorpedagógusok is.

A kutatás célja az volt, hogy egy esettanulmányon keresztül feltárja, hogy a negyedéves tanító szakos hallgatóink számára a tanulmányaik során végzett egyéni és társas gyakorlatok, valamint az azokat irányító mentorpedagógusok milyen szerepet játszanak a tanítói válásuk folyamatában. A kutatás többek között azt vizsgálta, hogy milyen tulajdonságokkal kellene rendelkezni egy ideális mentornak és tanítójelöltnek, milyen szempontok alapján történik a mentorok kiválasztása az intézményekben, milyen elvárásokat támasztanak a mentorok és a leendő tanítók egymással szemben, milyen pozitív tulajdonságokkal, kompetenciákkal, tapasztalatokkal gazdagodtak a tanítási gyakorlatok során.

A kutatás egyik módszere a dokumentumelemzés volt, mely kiterjedt a hallgatók által teljesítendő tanítási gyakorlatokhoz kapcsolódó

dokumentumokra, a mentori tematikákra, az elemzési és értékelési szempontokra. A kutatás másik módszere pedig- egy főképpen nyílt kérdésekből álló kérdőívvel végzett- írásbeli kikérdezés volt. A válaszok elemzése tartalomelemzéssel, nyílt kódolással történt.

A kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy a tanítási gyakorlatok szükségességét és hasznát a hallgatók és a mentorok sem vitatják. A hallgatók közül mindannyian úgy gondolták, hogy mentor nélkül nem boldogultak volna gyakorlataik során. A sikeres együttműködés pozitív emberi és szakmai kvalitások rendszerére épül. A közös munka a hallgatók és a mentorok szakmai fejlődését is segíti.

A tanítási gyakorlatok a hallgatók elméleti ismereteit a gyakorlattal összekapcsolva fejlesztik kompetenciáikat, az elvégzett munkájukról folyamatos visszajelzést kapnak a hallgatótársaiktól és mentoraiktól. Az önreflexiók pedig önmaguk megismerését, erősségeik és fejlesztendő területeik feltárását segítik. A mentor-hallgató együttműködés sikeressége a két fél szakmai felkészültségére, hivatástudatára, a szakma iránti alázatára épül. A közösen végzett munka során a hallgatók egyre tudatosabbakká válnak a tanítás-tanulás folyamatának tervezésében, szervezésében, megvalósításában. A mentorok pedig fiatalos lendülettel tölthetnek fel és a korszerű eszközök nyújtotta lehetőségekről naprakész információkat szerezhetnek.

A hangszínhallás online diagnosztikus mérése 5–9 éves gyermekek körében

Csontosné Buzás Zsuzsa csontosne.buzas.zsuzsa@kre.hu

ORCID: 0000-0001-7275-5822

Károli Gáspár Református Egyetem, Pedagógiai Kar

Kiss Eleonóra kisseleonora7@gmail.com

Wéber Ede Általános Iskola

Kulcsszavak: zenei nevelés, hangszínhallás, online teszt

A hallás meghatározó része életünknek. A hangok, zajok, zörejek, vagy zenei hangszínek megtapasztalása, megkülönböztetése és jellemzőinek megismerése már kora gyermekkortól jelen van a hazai zenei nevelésben. A zenei képességek rendszerében csekély mértékben vizsgált a hangszínhallás képessége, valamint az, hogy a nyelvi képességek fejlesztéséhez milyen mértékben nyújthat támogatást az óvodai zenei nevelés. A zenei észleléshez köthető képesség, a hangszínhallás szenzitív időszaka óvodáskorra tehető, amikor fejlettsége korrelál a beszédhanghallás fejlettségével, tehát a hangszínhallás fejlesztésével segítve a beszédhanghallást, közvetve segíteni tudjuk a majdani olvasás-tanulást (Battle, 2000).

Janurik (2010) a zenei percepció képességeit vizsgálta 4–8 éves életkorban, melyek a következők voltak: a dallam-, harmónia-, ritmus- és hangszínhallás képességei. Az eredmények alapján a hangszínhallás fejlettsége középső csoportban közepes szintű (60%), ami nagycsoportban is hasonló értéket jelöl. A vizsgálat szerint nagycsoportban a fiúk a hangszínhallásban magasabb teljesítmény érték el, a lányoknál pedig kapcsolat mutatható ki a szociális készségek és a hangszínhallás között.

Vizsgálatunkban egy általunk fejlesztett online hangszínhallás tesztet töltöttek ki nagycsoportos óvodás és alsó tagozatos általános iskolás gyermekek (N=118; 47% lány). A vizsgálatához kapcsolódó háttérkérdőívnek köszönhetően lehetőségünk volt a hangszínhallás és néhány háttérváltozó közötti kapcsolat feltárására. Feltételeztük,

hogy a zörejangok alteszten szignifikánsan jobban teljesítenek a gyermekek, mint a zenei hangok esetében, valamint a nemek vonatkozásában számítottunk a hangszínhallás fejlettsége közötti szignifikáns eltérésre.

Az adatfelvétel egy megyeszékhely három oktatási intézményében valósult meg 2021 őszén. Az adatok rögzítésére az Elektronikus Diagnosztikus Mérési Rendszerben (eDia) került sor. A teljes teszt megbízhatósága, Cronbach alfa = 0,822, megfelelőnek bizonyult, tehát alkalmas a korosztály hangszínhallásának mérésére. A gyermekek átlagteljesítménye a hangszínhallás teszten 76,44%, (SD=16,65). A minta több mint 80%-a jobban válaszolt a zörejang alteszt kérdéseire, mint a zenei hangok részteszt kérdéseire (71%). Az első évfolyamos tanulók szignifikánsan gyengébben teljesítettek az óvodás korosztálynál ($F=9,796$, $p=0,000$).

A tesztösszpontszám korrelációit vizsgáltuk az egyes háttérváltozókkal. A minta harmada (33,3%) jár zeneiskolába. A zeneiskolások szignifikánsan jobban teljesítenek a teljes teszten ($t=2,482$, $p=0,015$), a zenei hangok alteszten ($t=2,371$, $p=0,019$) és a zörejek alteszten ($t=2,070$, $p=0,041$). Kapcsolat található a hangszerjáték iránti attitűd, valamint a tesztösszpontszám között ($r=0,237$, $p=0,011$). A nagycsoportos korosztály hangszínhallás teszten elért teljesítménye és a mondókázás szeretete között szintén összefüggést találtunk ($r=0,411$, $p=0,005$).

Kutatási eredményeink hozzájárulhatnak ahhoz, hogy részletesebben megismerjük a gyermekek hangszínhallásának jellegzetességeit, egy objektív mérőeszköz fejlesztésével hozzájárulhatunk minőségének javításához, mindezekkel pedig remélhetőleg elősegíthetjük olvasás-szövegértési képességüket is.

A népszokások ismeretének online vizsgálata óvodáskorú gyermekek körében

Csontosné Buzás Zsuzsa csontosne.buzas.zsuzsa@kre.hu

ORCID: 0000-0001-7275-5822

Károli Gáspár Református Egyetem, Pedagógiai Kar

Prémecz Rebeka premeczr@gmail.com

Letenyei Hóvirág Óvoda

Kulcsszavak: óvodai nevelés, néphagyományok, online mérés, eDIA

A népszokások, hagyományok többféle módon csoportosíthatóak, leggyakrabban az élet fordulói, az egyes életszakaszok szokásai kerülnek egy csoportba, illetve a naptári ünnepek a másikba. A szokások további csoportosítása a tevékenységek fókuszában történhet; tartalom szempontjából megkülönböztetünk szokáscselekvéseket, dramatikus népszokásokat, és a népi színjátszás egyes formáit (Verebélyi, 2004). Az óvodai nevelés során a gyermekek megismerkednek a népi hagyományokkal, jellegzetességeikkel, honnan erednek, mi a lényegük, vagy milyen szimbólumok tartoznak hozzájuk. A hagyományápolással kapcsolatos tevékenységek a gyermekek számos értelmi, érzelmi és szociális képességeit fejleszthetik.

Új lehetőségeket, egyben kihívást is jelentenek az óvodapedagógusoknak a digitális eszközök, azok óvodai módszertanba történő integrálása. Vizsgálatunkban az eDia-t, az Elektronikus Diagnosztikus mérési rendszert alkalmaztuk, melynek fő célja, hogy az óvodapedagógusi munkát segítse a számítógép alapú tesztelés lehetőségeivel.

Kutatásunkban célunk volt egy általunk fejlesztett online teszttel választ kapni arra, hogy a nagycsoportos korosztály milyen mértékben ismeri a népszokásokat. Feltételeztük, hogy míg az óvodáskorú gyermekek kevésbé ismerik az élet fordulóihoz köthető hagyományokat, a naptári ünnepek szokásaival kapcsolatban

megfelelő szintű ismeretekkel rendelkeznek. Továbbá feltételeztük, hogy az online teszt megbízható és könnyen alkalmazható óvodai környezetben. Az adatfelvétel három településtípus óvodáiban történt, fővárosi, nagyvárosi és falusi óvodákban. A tesztfelvétel során tapasztaltuk, hogy a gyermekek többsége érdeklődik a néphagyományok iránt, és motiváltak voltak a teszt kitöltésére.

Az eredmények alapján a teljes teszt reliabilitása kiváló, (Cronbach alfa=0,918), a résztesztek közül a legmagasabb a megbízhatósága az emberi élet fordulói résztesztnek volt: Cronbach alfa = 0,886. Az óvodáskorú gyermekek átlagteljesítménye a teszten 71,5%. A legjobban az őszi ünnepekör részteszt feladatai sikerültek, amelyet 84%-ban oldottak meg. Legnehezebbek a tavaszi szokásokhoz kapcsolódó részteszt feladatai voltak, amelyet az óvodások közel fele (53%-a) tudott helyesen megoldani. A válaszok alapján megfelelő ismeretszinttel rendelkeznek a fővárosi (M=81%) és a városi (M=77%) óvodáskorú gyermekek a néphagyományokkal kapcsolatban, míg a falusi gyermekek valamivel kevesebbrel (M=60%). Az online teszt végén egy rövid háttérkérdőív a nem, életkor, településtípus mellett vizsgálta, hogy melyik a gyermekek számára a legkedvesebb ünnep, hagyomány, illetve szeretnek-e énekelni. A gyermekek többségének legkedvesebb ünnepe a karácsony (45%), a Húsvét (36%), illetve megjelent a farsang is (10%). A gyermekek többsége szeret énekelni (55%), harmaduk pedig nagyon szeret.

Kevés olyan hazai empirikus kutatás ismert, amelyek a népszokások, hagyományok ismeretéről, módszertanáról szólnak az óvodai nevelésben. Ezt a hiányt vizsgálatunkkal is szeretnénk pótolni.

Utópiáink az ideális pedagógusképzésről – az első tizenkét életév intézményes nevelésének szolgálatában

Demeter Katalin demeter.katalin@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0001-7209-1026

Márkus Éva markus.eva@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-3571-8472

Svraka Bernadett svraka.bernadett@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0003-3090-7028

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: felsőoktatás, pedagógusképzés, képzési szintek, egyén és közösség, utópia

Utópia országában sok dolog van, amit a mi államaink számára is óhajtok, bár nemigen remélek...” – olvashatjuk a képzeletbeli országból visszatért utazó szavait az angol humanista, Morus Tamás platóni ihletésű művében (Morus, 1516/1941). A súlyos és releváns társadalmi kérdések elképzelt megoldásainak ironikus hangvételű leírása számos későbbi, jobbító szándékú társadalmi jövőképet: „utópiát” inspirált. Karl Mannheim (1929/1996) legismertebb művében az utópiát az aktuálisan adott létrend valóságának szétfeszítésére irányuló, cselekvést ösztönző elméletnek írja le. Az utópiákat a fennálló viszonyok megváltoztatására irányuló programoktól nem a társadalmi problémák megoldásának szándéka, hanem a megvalósulás lehetőségét illető kétségek különböztetik meg. A nehezen átlátható, perspektívátlanok tűnő korszakok ösztönzik az utópiák születését.

Az utópiák köréből a tudományosság kritériumait negligáló – titkos konspirációkat, pusztító technológiai kreatúrákat, gonosz úrlényeket felvonultató – fikciókat kizárva is úgy látszik, hogy az ezredforduló utáni idők jövőkép-irodalmát a fennálló viszonyokból következtetett baljós víziók uralják. Elegendő utalnunk például azokra a prognózisokra, amelyek a tömegessé vált felsőoktatásnak a

gazdasági-piaci logika szerinti átalakulásából arra következtetnek, hogy az igazságot az emberiség javáért szabadon kutató egyetem eszménye *letűnt*, a 21. századi egyetem a humán tőke költséghatékony termelésével foglalkozik. Ennek az egydimenzióssá válásnak egy oldalhajtása az oktatás technológiai dehumanizálása, aminek jelképévé vált a „halott professzor”, aki digitális platformon megjelent előadása idején már nem élt (Matthews, 2022).

A tudomány – történetének bizonyossága szerint – globalizált, ahogyan a felsőoktatás is „világintézmény” évszázadok óta (Yun Ge, 2022). Az EU oktatáspolitikai dokumentumai a kapcsolatokat és az átjárhatóságot keretező Bolognai Nyilatkozatot követően a felsőoktatási térség közös értékeit és elveit hangsúlyozzák, ezekre tekintettel készülnek a magyar felsőoktatás szabályai is. A gyakran használt szavak azonban kiüresedhetnek. „Aki járatos a zsargonban, annak nem kell kimondania, amit gondol, nem is kell megfelelően gondolkodnia. A zsargon átveszi ezt a feladatot, és leértékeli a gondolkodást” (Adorno, 2003; Mac Arthur, 2023). Érdemes lehet ezért a jól ismert, deklarált értékeken és elveken elgondolkoznunk. Felvethetjük az egyén és közösség viszonyának kérdéseit, a versengés szerepét, a sokszínűség befogadását, az elmélet és gyakorlat arányának problémáit a közoktatásban és a pedagógusképzésben.

Magyarországon a tizenkét éves korig tartó életszakasz intézményes nevelésére felkészítő pedagógusképzések lépésről lépésre integrálódtak a bolognai szerkezetű egyetemi képzési rendszerbe, úgy látszott, hogy harmonikus fejlődési szakasz következik: a struktúra továbbépítése, tartalmak és módszerek gazdagítása vár az új évezred harmadik évtizedére. Alapszakjaink nemzetközi integrációját, EKRR-kompatibilitását, ezekkel összefüggésben pedig a jelenleginél magasabb képzési szintre sorolásának indokoltságát vizsgáló elemzésünk ennek a szerves fejlődésnek a megalapozását szolgálhatta volna, ahogyan a pedagógus innovátor-kutató szerepét kiemelő gondolatsor is. A várakozásainknak megfelelő fejlesztés azonban elmaradt, jóllehet a gyermekkori intézményes nevelés jelentősége, ezzel összefüggésben a pedagógusok felkészültségének szükségessége tudományosan nem cáfolható. Hazai pedagógusképzéseink mesterszintre emelésére, fejlesztésére

irányuló elképzeléseink egyelőre mégis az utópiák körében maradtak.

Figyelmünket a lehetséges pozitív perspektívák felé fordítjuk, ebben természetesen társakra is találhatunk az egyetemek jövőjéről gondolkodók körében (Janssens; Bot, 2023). Elképzeléseinket, dilemmáinkat a jelen kötöttségein, a meglévő kereteken túlra tekintve jeleztük a pedagógusképzés egyes problémáit, hogy lehetséges megoldásokat közösen keressünk.

Irodalom

A halálának 400. évfordulóján szentté avatott Sir Thomas More 1516-ban latinul megjelent *Utopia* című művéből való a mondat – Geréb László 1941-es fordításában. Officina Nyomda és Kiadóvállalat.

Mannheim, K. (1996). *Ideológia és utópia*. Atlantisz Könyvkiadó.

Matthews, A. Death of the Lecture(r)? *Postdigit Sci Educ* 4, 253–258 (2022). <https://doi.org/10.1007/s42438-021-00239-3>

Yun Ge (Rochelle) (2022). Internationalisation of higher education: new players in a changing scene. *Educational Research and Evaluation*, 27:3-4, 229-238, DOI: [10.1080/13803611.2022.2041850](https://doi.org/10.1080/13803611.2022.2041850)

McArthur, J. (2023). Rethinking authentic assessment: work, well-being, and society. *High Educ* 85, 85–10. <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00822-y>

Adorno, T. W. (2003). *The jargon of authenticity*. Routledge.

Csontosné Buzás, Z. & Maródi, Á. & Csontos, T. (2023). Pedagógushallgatók kutatómódszertani ismereteinek vizsgálata. In: *Új kutatások a neveléstudományokban* (2021) (14). pp. 181-191.

Janssens, D.& Bot, M. *Displacing the Young in the Neoliberal University*. In: van der Laan, G. et al. eds. (2023). *Educational Utopias*. Open Press Tilburg University. Educational Utopias (pubpub.org) (2023.10. 01.)

Tankönyvi szavak értésének vizsgálata IV. osztályosok körében

Demény Piroska d_piroska@yahoo.com

BBTE, Kolozsvár, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet

Kulcsszavak: szókincs, szóértés, olvasási készség, tankönyvi szavak, online felületek

A tanulmány témája a tankönyvi szavak értésének vizsgálata negyedik osztályos diákok körében. Úgy gondoljuk, hogy a gyermekek olvasási készsége, a tankönyvben található szövegekben való eligazodása, a kisebb egységek és a teljes szöveg értelmezése alapvető szükségletet jelent az elemisták számára, mivel a mai modern társadalomban az olvasás és a szövegértés együttesen meghatározzák a diákok tanulmányi eredményeit és a mindennapi életben való helytállásukat.

A kutatásunk célja megvizsgálni az anyanyelvi nevelés három lényeges elemének, az olvasási készségnek, szövegértésnek a szavak szintjén, valamint a szókincsnek a kapcsolatát és tesztelni az *Online Szóvadász* nevű online pedagógiai fejlesztőprogram hatékonyságának mértékét a gyermekek szókincsének fejlesztése és a tankönyvi szavak értése során mutatkozó hibaszám csökkentése terén.

A vizsgálat során saját fejlesztésű, nem standardizált tesztet használtunk: a tankönyvi szavak értésének mérésére kidolgozott teszthez kiválasztottunk egy ismeretterjesztő (környezetismereti) szöveget Tudor Pițilă és Cleopatra Mihăilescu 2016-ban kiadott és jelenleg is érvényben lévő *Természettudományok* nevű negyedik osztályos tankönyvéből. A diákok szókincsének felmérésére szintén saját fejlesztésű tesztet dolgoztunk ki. Alapul szolgált a Magyarországon alkalmazott, 4. osztályosok országos készség- és képességfelmérésére használt olvasáskészséget mérő teszt, egész pontosan annak szinonimaolvasási része, melynek mintájára kidolgoztuk sajátos mérőeszközünket.

Kutatásunk során kevert kutatási dizájn alkalmaztunk és kétfajta kutatási stratégiát: egyrészt az összefüggéscsökkentő stratégiát, mely

révén megvizsgáltuk, hogy van-e korreláció a IV. osztályos diákok szókincsének nagysága és a naponta olvasással eltöltött idő között, valamint a szókincs nagysága és a szóértésben mutatkozó hibák száma között az előmérések idején. Vizsgálatunk során kiderült, hogy a diákok szókincese és a napi szintű olvasási idő mennyisége között közepes mértékű, szignifikáns korreláció figyelhető meg ($r=0,559$; $p<0,001$), míg a szókincs nagysága és a szóértési hibaszám között kismértékű negatív korrelációt állapítottunk meg, amely szintén szignifikáns ($r= -0,347$; $p=0,016$). Ez arra utal, hogy a két változó fordítottan arányos, vagyis az egyik növekedése a másik csökkenését vonja maga után.

A kísérleti stratégia keretén belül megcéloltuk a diákok szókincsének kvantitatív fejlesztését és a tankönyvi szavak értése során mutatott hibák számának csökkentését a kísérleti csoport esetében az Online Szóvadász nevű fejlesztőprogram rendszeres használata révén. A fejlesztőprogram online térben több online platform és applikáció használatára épült, amellyel igyekeztünk az alfa generációs diákok motivációját fenntartani és érdekesebbé tenni a fejlesztést.

Reziliens képességek és prudencia az óvoda-iskola átmenet szakaszában a tanító- és óvóképzési jellemzők tükrében

Fáyiné Dombi Alice DombiAlice@szte.hu

ORCID:

Szegedi Tudományegyetem

Kulcsszavak: kompetencia, prudencia, óvoda-iskola átmenet, pedagógiai fejlesztés, kompetencia-fejlesztés

Az óvoda-iskola átmenet segítésének pedagógiai koncepciója soktényezős folyamat. Legfontosabb szereplői az óvodapedagógusok és a tanítók, akik kompetenciaköreik, feladataik rendszerszemléletű megismerésével és gyakorlati megvalósításával a harmonikus átmenet elősegítői.

Az előadás egyik iránya a kérdéskör pedagógiai és pszichológiai megközelítésével, a kompetencia és a prudencia fogalmára

fókuszálva részletesen elemzi a kompetencia-területeket, amellyel az óvodáskor végére rendelkeznie kell a gyermeknek, és kitér azokra a sajátosságokra, amelyek az eredményes iskolakezdésnek feltételei. Az másik kérdéskör a tanító- és óvodapedagógus képzésben alkalmazott elméleti és gyakorlati módszereket mutatja be. Fentieknek megfelelően a hallgatók pedagógiai mesterségbeli tudása számos új módszer elsajátításával gazdagodik, kiemelten a gyermekek mindenkori fejlettségi szintjéhez igazodó kulcskompetenciák (képesség-báziskészség) fejlesztésének módszereivel. Koncentrál a játék- és tanulási kultúra eszköztárának harmonizálására, valamint a sikeres megküzdést segítő és megerősítő, továbbá a gyakorlati „okosság” kialakításának pedagógiai eljárásaira kisiskolás korban.

A legfőbb tartalmi fejlesztési irányok:

- az átmenetek rendszerszemléletű megközelítése, a koherencia-paradigma, a megküzdés és a pszichés immunrendszer összefüggései. Az átmenetek, mint sajátos tanulási helyzetek, speciális, önálló minőséggel rendelkező életszakaszok, a bennük rejlő sajátos fejlődési diszpozíciókkal;
- az óvodából az iskolába történő átmenet speciális feladatrendszerének tudatosítása, a fejlődéselvű pedagógiai szemlélet megerősítését szorgalmazó elméleti és gyakorlati ismeretek konstruktív elsajátítása;
- a 4-8 éves korosztály életkori sajátosságainak, a kognitív, a személyes és a szociális kompetenciák (ezen belül a báziskészségek) alakulásához kapcsolódó fejlődési feladatok ismerete. A gyermekek mindenkori fejlettségi szintjéhez igazodó személyiség- és képességfejlesztés módszereinek megismerése;
- az óvodapedagógus és a tanító módszertani kultúrájának fejlesztése, különös tekintettel a sikeres megküzdés és az egyéni továbbhaladást egyidejűleg elősegítő és megerősítő speciális módszerekre az átmenet időszakában;
- az óvoda-iskola átmenet kritériumorientált elemzése. Az átmenet résztvevői: gyermek-szülő (kettős involválódás), mint megküzdők; pedagógus (óvodapedagógus, tanító) mint facilitátor;
- a „kompetens óvodás”. A gyermeki személyiség alakulásának nyomon követése, különös tekintettel a személyes-, a kognitív és a

szociális kompetenciák alakulására. Az érzelmi fejlődés kompetencia - erősítő elemei. A játékélmény új szempontú, kompetenciaalapú elemzése, és az iskolai tanulásra történő sikeres átmenet szempontjából kiemelt kritériumorientált fejlődési diszpozíciók szerinti komplex értelmezése;

- szocio-emocionális fejlődés óvodás és kisiskolás korban. A kötődés szerepe a szociális és érzelmi fejlődésben;
- az értelmi és a szociális készségek fejlődésének jellemzői, a fejlődést befolyásoló tényezők. Mozgás, cselekvés és játék szerepe;
- az óvodás és kisiskolás kor elemi alapkészségeinek fejlesztése. A játékos készségfejlesztés alapelvei, módszerei.

A kibővített szakmai tudás birtokában a pedagógus hallgatók képessé válnak az óvodapedagógus és tanító szakmai együttműködésének erősítésével az átmeneti időszakban jelentkező fejlődési diszpozíciók differenciáltabb beépítésére a pedagógiai feladatok hatékonyabb megoldása érdekében.

Az olvasás-írás tanítás innovációja

Fazekasné Fenyvesi Margit fazekasne.fenyvesi.margit@kre.hu

ORCID: 0009-0001-4920-9863

Kiss Renáta

Mokri Dóra

Károli Gáspár Református Egyetem

Kulcsszavak: Módszertani innováció, fonomimika, fonológiai tudatosság, hang/betű asszociáció, hatékonyságvizsgálat

A fonomimika kéz és kargesztusra épülő olvasás-írás tanítási mód. Minden hanghoz egy mozdulat társul, hasonlóan Kodály Zoltán szolmizációs kézjeleihez. A kézjeles szolmizáció már hungarikummá vált, bizonyítva a motoros kommunikáció megőrző és felidéző erejét. A fonomimika eredete a XX. század elejére vezethető vissza.

Tomcsányiné Czukrász Róza minden hanghoz egy mozdulatot

kapcsolt. 1925 és 1950 között csak fonomimikával tanítottak olvasni (az írástanításra a fonomimika nem vonatkozott). Adamikné Jászó Anna (2014) a gesztussal kísért hangtanítási formát hungarikumként értékelte. Ideológiai okból ezt az olvasástanítási módot a Rákosi rendszer megtiltotta. Az indoklás szerint a tanulás felelősségteljes folyamat, nem pedig játékos, szórakoztató tevékenység, a mutogatás pedig a primitív ember reakciója.

A fonomimika 50 évvel később újra megjelent az értelmileg akadályozott tanulók olvasás-írástanulását könnyítő eszközeként (Fazekasné Fenyvesi, 1999). Az adott hang mozdulatát szimbolizáló jelenség formájába belekerült a betűalak is. Pl. az éhesen morgó mackó barlangja a m betű alakját formázza.

Az integráció elterjedésével a többségi tanulók sajátosságaira felkészített pedagógusok eszköztelenek voltak az integrált és a különleges bánásmódot igénylő tanulók olvasás-írástanításában. A megoldás sürgető igénye miatt a többségi oktatásba adaptáltuk a fonomimikát. A felhasználók egy módszertani segédkönyv (Fazekasné Fenyvesi, 2019) birtokában megismerhették és kipróbálhatták az olvasás-írástanítás játékos, motiváló módját. A motoros jelek a komplex asszociáció elve miatt eltérnek Czukrász Róza jeleitől. A mozdulat egyszerre reprezentálja a hangot és a betűt, emeli a fonológiai tudatosság és a vizuális differenciálás minőségét.

A hatékonyság igazolására 2021-ben többségi osztályokból alkottunk kísérleti és kontroll csoportokat. Az őszi, bemeneti mintát 220 első évfolyamos tanuló képezte (Mkor=6.41 év, SDkor=0.55év). A kísérletben résztvevő tanulók az OH tankönyveiből, de fonomimikával tanultak olvasni és írni. A kontroll osztályok csak a tankönyveket használták. A bemeneti méréshez szolgált a Difer Beszédhanghallás tesztje, az ErG teszt, valamint háttéradatok. A májusi kontroll mérés eszközei a betű és szóolvasás, önálló szóírás, valamint a Fon-E mérőlapjai voltak. A fonomimika módszert is alkalmazó tanulók esetében szignifikáns különbség mutatkozott az utóteszten elért teljesítmény tükrében az önálló szóírás ($t=-4.02$; $df=238,01$; $p= .05$), a hangkihallás ($t=3.40$ $p= .001$) és az időtartam megkülönböztetés eseteiben ($t=2.56$ $p= .01$). A kiemelt bánásmódú tanulók esetében az időtartam előteszten nyújtott teljesítményében

tapasztalható szignifikáns különbség ($t=3.56$ $p= .001$), melyet a fejlesztés hatására a tanulók kompenzááltak ($t=1.05$ $p= .03$).

A módszer eredményességét feltételező valamennyi hipotézist a többségi, kísérleti és a kontroll osztályok eredményeinek összevetésével igazolni tudtuk. A komplex megközelítés módszerbeli innovációt eredményezett. A dekódolás, az összeolvasás, az önálló szóírás, a fonológiai tudatosság jelentősen javult, a mozgás és a játékosság a gyermekek motiváltságát hatékonyan növelte.

Irodalom

Adamikné Jászó Anna (2014). Kézjelek és hangok. Magyar Nemzet, február 22. 38. 46 – 47.

Fazekasné dr. Fenyvesi Margit (1999). *Olvasás-írás tanítása játék és komplex asszociáció segítségével*. Bács-Kiskun Megyei Pedagógiai és Közművelődési Intézet, Kecskemét.

Fazekasné Fenyvesi Margit (2019). *Olvasástanítás fonomimikával. (A komplex elvű fonomimika)*. Szegedi Egyetemi Kiadó. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged

Óvodapedagógus képzés és digitális pedagógia a Debreceni Egyetem hajdúböszörményi Gyermekevelési és Gyógypedagógiai Karán

Fenyő Imre fenyo.imre@ped.unideb.hu

ORCID: 0000-0002-0124-6382

Debreceni Egyetem Gyermekevelési és Gyógypedagógiai Kar

Kulcsszavak: digitális pedagógia, óvodapedagógus képzés, pedagógus kompetenciák

Az óvodapedagógus-képzés mára igen összetett kihívássá vált. Ez az összetettség azonban nem csupán kihívás, hanem lehetőség is egyben. Amikor ugyanis az egymással is versengő képzőhelyek rákényszerülnek, hogy képzésük olyan arculattal bírjon, amely megkülönböztethetővé teszi konkurensaitól képzésüket (ami vonzó a jelentkezők számára, tehát ami végső soron előny a hallgatókért

folyó versenyben), akkor könnyen tudnak olyan képzési elemeket, területeket választani, amelyeket kiemelten fontosnak tartanak, amelyeket fokozott hangsúllyal és minőséggel nyújtanak hallgatóiknak, és amellyel végső soron meghatározhatják saját arculatukat, identitásukat.

A Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Karán az egyik ilyen identitásképző hangsúlypont törekvéseink szerint a közeljövőben a digitális pedagógia területe lesz.

Előadásunkban ezirányú törekvéseinket kívánjuk bemutatni, röviden felvázolva a képzés korábbi változataiban szereplő digitális pedagógiai tartalmakat, bemutatva a Kar „digitalizációjának” folyamatát is. Majd bemutatjuk a képzés átalakítására irányuló fejlesztőmunkánkat és terveinket, illetve a képzés jelen állapotát. A képzés megújítása során ugyanis úgy változtattuk meg a tantárgyi struktúrát, hogy a hallgatók választható modulként a tárgyak olyan csoportjával találkozhatnak, melyek közös sajátossága, hogy a korszerű digitális eszközök és platformok óvodai alkalmazására készítik fel az óvodapedagógus jelölt hallgatókat.

Az előadásban röviden fel kívánjuk villantani a témában a közelmúltban indult, illetve tervezett kutatásainkat is, melyek részben megalapozták, részben kísérik a fenti képzési átalakítást és egyfelől hallgatóink tapasztalatait, véleményét (érdeklődését és igényeit) igyekszünk feltérképezni ezekkel, másfelől kutatási kezdeményezéseinkkel a digitális pedagógia óvodai alkalmazásának, a gondolkodásfejlesztés területén való hasznosulásának lehetőségeit igyekszünk feltérképezni.

Hangsúlyoznunk kell, hogy óvodapedagógus szakon tanuló hallgatóink általában nem informatikai, technológiai érdeklődésű pedagógusjelöltek, azonban tisztában vannak e terület megkerülhetetlen társadalmi jelentőségével és nyitottak az értelmes és hatékony pedagógiai alkalmazási lehetőségek iránt. Az előadást megalapozó kutatások módszerei a téma sokszínűségének megfelelően részben elméleti jellegű megközelítéssel jellemezhetők, részben empirikus adatok gyűjtésén alapuló, kérdőíves kikérdezéssel és digitális mérőeszközök használatával létrejött adatbázis elemzésének eredményein alapulnak.

Funkcionális nyelvszemlélet az anyanyelvoktatásban

Fóris-Ferenczi Rita rita.foris@ubbcluj.ro

Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Pszichológia és Neveléstudományok
Kar, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet, Kolozsvár

Kulcsszavak: anyanyelvoktatás, nyelvszemlélet, nyelvi kompetencia és nyelvi ismeretek, szemlélet, tartalom és módszer

Előadásomban az anyanyelvoktatás és a nyelvszemlélet összefüggésében a nyelvi ismeretek szerepével foglalkozom. A téma kifejtése tágabb beágyazódást feltételez, érinti a pedagógiai paradigmaváltásokhoz (is) köthető tantervi szabályozás, a kompetencia alapú nézetrendszer kontextusában a képességfejlesztésnek alárendelt tartalmak/ismeretkészletek szerepét, s mindezek tankönyvekbeli tükröződését. Az alsó tagozatos anyanyelvoktatás az életkori sajátosságokból is adódóan dominánsan képességközpontú, az olvasás, írás, szövegértés alapkészségeit megalapozó komponensrendszerek kiépülését célozza, de a hosszú távú fejlődésértékes érdekében szükséges a betekintés a felsőbb évfolyamok anyanyelvi nevelésének szemléleti hátterébe is. A paradigmák közül a téma szempontjából leginkább releváns nézetrendszerek emelődnek ki: az ismeretorientált és a kompetenciaalapú tanulás. Ez utóbbi tevékenységbe ágyazottan feltételezi a képességek részrendszereként a motívum- és ismeretkészletek beépülését. Az ismeretdominanciájú tanulás arra a hitre épült, hogy az elsajátított ismeretek átrendeződésével a tanulás eredményeként a képességek, a pszichikus komponensrendszerek is kiépülnek. A kompetenciaalapú nézet kérdésselvetése ezzel szemben az, hogy melyek azok az ismeretkészletek, amelyek valamely tudásrendszer működéséhez nélkülözhetetlenek. Átlátható, hogy az olvasás készségszintű működését milyen komponensrendszerek begyakorlása feltételezi. De vajon a szófajok felismerése, kategorizálása, meghatározása, a különböző ragozási sorok beszédkontextusból kiemelt táblázatba rendezése a kommunikáció

mely részkészségének fejlődését szolgálja?! A nyelvtan vonatkozásában tehát nem örökíthetjük át mérlegelés nélkül a rendszerszemléletű grammatikai ismereteket. Szembesülni kell azzal az anyanyelvoktatási szokásrenddel, amelyet az ismeretközpontú paradigmához jól illeszkedő rendszernyelvészet dominált – elsődlegesen a nyelvi rendszer működésének megismerésére alapozó nyelvtanítás (pl. nyelvi szintek a hangtól a mondat fele, nyelvtani fogalmak, kategóriák, szabályok). A szemléletből fakadóan a gyakorlat kialakította a nézethez igazodó módszertani kultúrát. E bejáratott rutinnal szemben merülhet fel a kérdés: alsó tagozaton pl. a nyelv építőkövei (hang/betű, szótag, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg; szótő, toldalék; a mondatok tartalma, írásjelek stb.), felsőbb tagozaton a helyesírás alapelvei, a magán- és mássalhangzók rendszere, magánhangzó-és mássalhangzótörvények, a szófajok rendszerezése stb., azaz a leíró grammatika kategóriáinak elsajátításával megszerzett, a nyelvről szóló lexikális tudás vajon hozzájárulhat-e a kommunikációs készségek fejlődéséhez? (Remélhetőleg a tantervek fogalmi apparátusa a tankönyvszerzőknek és a pedagógusoknak szól, és a tanulók számára nem elvárás a fogalmi szintű elsajátítás.) A romániai alsó tagozatos anyanyelvoktatásban a 2013-tól érvényes tantervek, Magyarországon a 2020-as NAT előírásai mérvadóak. Az előadás fő kérdése az, hogy a curriculáris szabályozók, a tantervek, tankönyvek, illetve a tanulásmódszertan és értékelés gyakorlata miként értelmezi a nyelvtani ismeretek szerepét (nem csak alsó tagozaton). Melyek azok az alapelvek, tevékenység-helyzetek, feladattípusok, amelyek a nyelvérzék mozgósításával a nyelvhasználatra, a nyelvi tapasztalatra reflektálás, a tudatosítás folyamatát kínálják annak a gyermeknek, aki már az intézményes oktatást megelőzően anyanyelveként beszéli a magyart.

Együttműködés fontossága az együttnevelés során

Gacsó Adrienn gacso.adrienn@barczy.elte.hu

ORCID: 0009-0000-9317-420X

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai
Kar

Prizma Általános Iskola és Óvoda, Egységes Gyógypedagógiai
Módszertani Intézmény

Kulcsszavak: együttnevelés, sajátos nevelési igény, szakmai
együttműködés, utazó gyógypedagógia

„A köznevelés kiemelt feladata az iskolát megelőző kisgyermekkorú fejlesztés, továbbá a sajátos nevelési igényű (továbbiakban SNI) és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevétele, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése.” (2011. évi CXCV. törvény, 3.§ 6. pont). A különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek/tanulók egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs ellátását hazánkban Egységes Gyógypedagógiai és Módszertani Intézmények, illetve egyes befogadó intézmények nevelőtestületeinek gyógypedagógusai, a szakértői bizottság véleményében meghatározott fejlesztési területekre és a fejlesztéshez szükséges szakemberre vonatkozó javaslatok figyelembevételével, biztosítják (4.§, 47.§).

Az együttnevelést segítő pedagógus (4.§ 40. pont) és a befogadó pedagógus tevékenységei és feladatai részben önállóak és elkülönülnek, bizonyos pontokon azonban összefonódnak. Együttműködésük emiatt kulcsfontosságú (Papp, 2007). Kutatások eredményei alapján, az objektív feltételek mellett meghatározóak a szubjektív személyi tényezők, „amelyek az integrációban részt vevő szereplőkkel kapcsolatosak” (Fischer, 2009, p. 255). Az együttműködés sikerességének feltétele a befogadó intézmény és pedagógusainak szemlélete és együttműködése az együttnevelésben résztvevő gyermekek/tanulók szüleivel és utazó

gyógypedagógusaival.

A kooperáció leggyakoribb formái a konzultáció és a tanácsadás (Gacsó, 2022). A pedagógusok hospitálhatnak, esetmegbeszéléseket, szakmai műhelyeket, közös fogadóórákat tarthatnak, módszertani kiadványokat készíthetnek. Az utazó gyógypedagógusok fő feladatai a befogadó pedagógusokkal történő munka során: javaslattétel a megfelelő tanulási környezet kialakítására; segítségnyújtás a tanmenet elkészítésében, tankeszközök kiválasztásában, differenciálásban, sérülésspecifikus módszerek alkalmazásában; szakirodalom gyűjtése és ajánlása; team munka kialakítása (esetmegbeszélések, szakmai továbbképzések); szemlélet- és attitűdformálás.

A SNI gyermekek/tanulók beilleszkedésének központi tényezője a befogadó pedagógusok pozitív attitűdje, melyet meghatároznak az együttneveléssel kapcsolatos előzetes tapasztalatok. Az utazó gyógypedagógusok kiemelt feladata ezért, hogy a közös pontok – elkötelezettség, empátia, rugalmasság, kreativitás- mentén, a befogadó intézmény és a befogadó pedagógusok gyakorlatát, módszertanát, céljait és attitűdjét figyelembe véve, “a gyermekek/tanulók egyéni szükségleteinek biztosításához és beilleszkedésük segítéséhez, a speciális módszertan és a sérülésspecifikus ismeretek átadásával, kollégákat kompetens szakemberekké tegyék” (Gacsó, 2022, p. 46).

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv>

Élvezhető tanulás - élmény alapú olvasás és anyanyelvi fejlesztés kisiskoláskorban

Gajdó Tamásné Gődény Andrea gajdo.andrea@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-2004-9229

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: olvasás, hatékony tanulás, élménypedagógia, kompetenciafejlesztés

A szociomediális környezet napjainkban zajló radikális átalakulása új kihívások elé állítja a közoktatást az új generációk hatékony tanítása és olvasásra motiválása vonatkozásában. Az előadás azt próbálja körüljárni, mit tehetne az alsó tagozat a mindennapi helyzetekben való boldoguláshoz, a tartalmas, mély emberi kapcsolatok kialakításához, fenntartásához is nélkülözhetetlen olvasás megőrzése és a hatékony tanulás érdekében élménypedagógiai eljárások és kompetenciafejlesztő szemlélet alkalmazásával.

Irodalom

Bábosik István (2004). Neveléstudomány. Osiris Kiadó. Budapest.

Bauer et al (2019). Jó gyakorlatok az egésznapos nevelés megvalósításához. ELTE. Budapest.

Csapó et al. (2009). A magyar oktatási rendszer szelektivitása a nemzetközi összehasonlító vizsgálatok eredményeinek tükrében. Iskolakultúra 3–4: 3–13.

Frey, K., (1982). Die Projektmethode, Beltz Verlag, Weinheim und Basel.

Fromann Richárd –[Damsa Andrei 2016. A gamifikáció \(játékosítás\) motivációs eszköztára az oktatásban. Könyv és Nevelés 3-4.](#)

G. Gődény Andrea – Venyercsán Judit (2018). Tanuljunk tanulni! 1-2. Tanító 4-5.

Hunyady Györgyné (2003). *Az integrált tanulás. A projektoktatás.* In: Hunyady Györgyné (szerk.). *Lépésről lépésre iskolai program.* Lépésről lépésre Országos Szakmai Egyesület, Bp. 23–36.

Jesztl József – Lencse Máté 2018. *Társasjáték-pedagógia.* Demokratikus Ifjúságért Alapítvány, Bp.

Kagan, Spencer (2001). *Kooperatív tanulás.* Önkonet. Budapest.

Kolláth Erzsébet, Rádi Orsolya (2015). *Rajzos jegyzetelés = Tanítók Kincsesháza, Módszertani kézikönyv, E1,* Raabe Kiadó.

Lovász László Gábor (2020). *A jövő munkahelye – a munka jövője.* Új Munkaügyi Szemle 2. 2-14.

<http://www.munkaugyiszemle.hu/20202>;

<https://www.metropolitan.hu/upload/9605859f20c24886fd22913d411d80eac2618585.pdf>

Nádasi Mária M., (2003). *Projektoktatás. Oktatás-módszertani Kiskönyvtár,* ELTE BTK, Budapest.

Nahalka István (2002). *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia.* Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.

Óhidy Andrea (2005). *Az eredményes tanítási óra jellemzői – kooperatív tanulási formák a gyakorlatban.* Új Pedagógiai Szemle 12.

<https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/az-eredmenyes-tanitasi-ora-jellemzoi>

Pléh Csaba (1998). *Bevezetés a megismerés-tudományba.* Typotex Elektronikus Kiadó Kft. Budapest.

Steklács János (2013). *Olvasási stratégiák tanítása, tanulása és az olvasásra vonatkozó meggyőződés,* Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó. Budapest.

Tóth Beatrix 2002. *Konstruktív megközelítésű szövegfeldolgozási eljárások.* In: Petőcz Éva (szerk.) *Kommunikáció–Nyelv–Művészet.* Az ELTE TÓFK Tudományos Közleményei XX. Trezor Kiadó. Budapest. 91–102.

Virág Irén (2013). *Tanulásméletek és tanítási – tanulási stratégiák.* Eszterházy Károly Főiskola. Eger.

Inklúzió és speciális megsegítés pedagógusszakmák együttműködésében

Gereben Ferencné gerebenkati@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6578-8201

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar Gyógypedagógiai Pszichológiai Intézet

Kulcsszavak: együttnevelés, különnevelés, oktató-nevelőmunka, pályaszocializációs különbségek

A hazai nevelés rendszerében a nyolcvanas évektől kezdődően nyomon követhetők az együttnevelés és különnevelés kérdéseire irányuló törekvések, amelyek a gyógypedagógia és az ún. többségi pedagógia területén mentek végbe, s napjainkban a különleges figyelmet igénylő gyermekek/tanulók inklúzióját segítik. Ebben a soktényezős és igen összetett társadalmi folyamatban többek között a differenciáló (korábban: korrekciós) pedagógia szemléletének és gyakorlatának megerősödése, a „korai nevelés” trendje, az ún. korrekciós nevelés átfogó, tudományos megalapozása projekt, a differenciáló pedagógiai szakkollégiumi képzés számára készített tematikus ismeretanyag kidolgozása és az együttnevelés egyéb kérdéseit megalapozó gyógypedagógiai, pszichológiai és egyéb neveléstudományi kutatások egyaránt szerepet játszottak. Az előadó, gyógypedagógus-pszichológusként, a TÖK Neveléstudományi Tanszékének munkatársaként maga is tevőleges részese volt e folyamatnak (Gereben Fné 1998, 2000, 2001). Mivel mindezek a pedagógus-szerepek átalakulásával, megújulásával is együtt jártak, élve a jelenlegi jogi szabályozás kínálta keretekkel, a továbbiakban ennek nyomán az integrációt, inklúziót segítő folyamat aktív résztvevőinek, az ún. együttnevelést segítő, illetve az ún. befogadó pedagógus tevékenységének oldaláról közös szempontok metszetében kívánunk betekintést nyújtani a hatékony együttműködés lehetőségeibe.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók csoportheterogenitása – a sajátos nevelési igényű, a

beilleszkedési/tanulási nehézséggel küzdő, a hátrányos helyzetű és a tehetséges gyermekek/tanulók sajátosságait figyelembe véve – a kognitív, emocionális és szociális képességek, készségek területén individuális fejlődési sajátosságok, különböző érzelmi és környezeti hatások mentén önmagukban is a sokszínűség hordozói. Nem egyszer az atipikus fejlődés indikátorainak hatására alakulnak ki, amelyeknek csak a következményei láthatóak a gyakorló pedagógus számára. Az együttnevelést segítő gyógypedagógus és a befogadó, többségi pedagógus pályaszocializációjának különbségeivel összefüggő háttérismeretek nem kis kihívást jelentenek a hétköznapokban, az oktató-nevelőmunka különböző színterein a befogadás gyakorlatában. A szokásos és a szokásostól eltérő nevelhetőség határait különböző, - jelenleg nem kifejtett – tényező határozza meg. Éppen ezért nélkülözhetetlen mindazoknak a tudástartalmaknak az összehangolása, amelyek az együttműködést segítő és a befogadó pedagógusok munkáját, fejlesztő tevékenységét hatékonyan segíthetik, s amelyek a közös tevékenység kereteit formálják. Tapasztalataink szerint az alábbi tíz kérdéscsoport tartalmának közös ismerete, figyelembevétele adhat ehhez hasznos szempontokat, amelyeket most vázlatos felsorolásban közlünk: Kinek/Miért/Ki/Hogyan/Mikor/Hol/Mivel/Meddig/Kikkel/Miből?

Mindezek az együttműködő pedagógusok tudásbázisának közös alapjait teremthetik meg kompetenciáik függvényében. A fentiekén túl az inklúzió megvalósulásának nélkülözhetetlen eleme a gyermek/tanulói közösségek szemléletének, attitűdjének formálása, amely az utóbbi években kutatási eredmények nyomán hazai tapasztalatokkal gazdagodott, erősítve a közös munka hatékonyságát (Pongrácz K. 2015).

Egy királylány a 21. században – Árpád-házi Margitról alsó tagozaton

Gilányi Magdolna gilanyi.magdolna@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0001-6637-9023

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: alsó tagozat, történeti olvasmányok, keresztény gyermekirodalom, példakép

Céлом, hogy a 4. osztályos gyermekek számára a középkorban élt, általuk „szokatlan” ideált megtestesítő nőalakot modern megközelítéssel láttassam. Mivel az alsó tagozatos történelmi olvasmányok a magyar nyelv és irodalom tantárgyon belül jelennek meg, indokolt kitérni az olvasókönyvi jellemzőkre, továbbá a tanórákra beemelhető, életkori sajátosságoknak megfelelő irodalmi szövegekre.

Kiindulópontom, hogy a történelemmel foglalkozó szövegek tekintetében a hatályos Nemzeti alaptantervre (2020) épülő magyar nyelv és irodalom kerettanterv alsó tagozaton új hangsúlyokat jelöl ki. A Mondák, regék törzsanyagából négy a korai magyar történelem, öt a középkori Magyarország időszakába vezeti be a korosztályt.

Előadásom első részében (mintegy bevezető jelleggel) a korreprezentáció megjelenését mutatom be választott olvasókönyvi példákön:

Hétszínvilág 2019. Tananyagfejlesztők: Báthori Anna Zsuzsanna–Bárány Jánosné–Nagyné Bonyár Edit, Eszterházy Károly Egyetem Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest; *Olvasókönyv 4. osztályosoknak*, II. kötet 2018. Eszterházy Károly Egyetem Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Eger. (Újgenerációs tankönyv); *Olvasókönyv 4.* 2022. Tananyagfejlesztő: Kóródi Bence, Oktatási Hivatal, Budapest. (Hétszín sorozat)

Ezt követően a tantervi szabályozásban kiemelt időszakból, a magyarság középkori történelméből Árpád-házi Margit alakjával foglalkozom. Előadásom második részében elsőként a korosztály számára tanórai feldolgozásra is alkalmas vendégszövegekre térek

ki: a Margit-életrajzok közül Kákonyi Konstantina–Szedő Dénes 2005: Margitka királyleány Editio Franciscana, Budapest; Takács Ilona 2013. *Árpád-házi Szent Margit*, Agapé, Budapest; Varga Mátyás 2012. *Árpád-házi Szent Margit*, Bencés Kiadó, Budapest; továbbá Bethlenfalvy Gábor *Magyar szentek* (2015) című kötetének és a *Tiszták, hősök szentek* sorozat 3. füzetének, Basa Katalin *Magyar szentek élete I.* (2022) adott fejezeteit érintem.

A fentebb említettek mellett mélyebben elemzem Tallián Mariann Liliomkirály – Árpád-házi Margit legendája nyomán című, jelenleg kiadás alatt álló művét. Ismertetem a kortárs novella néhány történeti vetületét, ehhez kapcsolódó történészi szerepvállalásom: a munkafolyamat főbb elemeit. Ehhez kapcsolódik előadásom módszertani része, amelyben egy történeti sétában rejülő lehetőségeket veszem számba. Utóbbi helyszíne (magától értetődő módon) Árpád-házi Margit egykori lakhelye, otthona (kisgyermekkorától haláláig): a Nyulak szigete, a mai Margitsziget. Az írói ábrázolást helytörténeti jellegzetességekhez kötő feladatsorban a digitális eszközhasználat is szerepet kap, ugyanakkor elsősorban az élménypedagógia eszköztárának sokszínű alkalmazására teszek kísérletet. Előadásom röviden kifejtett részeiben (a műfaj sajátosságai miatt) komplexitásra nem törekszem, helyette Árpád-házi Margit jellemábrázolását tekintem mindenkori vonatkoztatási pontnak.

A felsőfokú tanítóképzés kezdetei Magyarországon

Gombos Norbert gombos.norbert@kre.hu

Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar

Kulcsszavak: tanító, felsőfokú tanítóképző intézet, tanterv, főiskola, tanítóképzés története

Napjainkban különleges figyelem övezi a pedagógusok helyzetét, a pedagóguspálya presztízsét, annak társadalmi megbecsültségét. Nem véletlenül, hiszen rengeteg feszültség, vita övezi e nagyon

fontos értelmiségi hivatás betöltőinek szerepéről, feladatairól, munkakörülményeiről folytatott társadalmi párbeszédet. Különösen igaz ez az olyan – gyakorta mostohagyermekként kezelt – pedagógus szakmákra, mint a tanító, az óvodapedagógus vagy éppen a kisgyermeknevelő. Az elmúlt időszakban – kifejezetten az óvodapedagógus professzió kapcsán – újra fellángolt a vita a képzés felsőfokú jellegéről, annak funkciójáról. Mi a szerepe egy tanítónak, egy óvodapedagógusnak, vagy egy bölcsődei kisgyermeknevelőnek? Milyen felkészültséggel kell bírniuk, hivatásuk színvonalas gyakorlásához? Igaz-e, hogy a kisgyermekkorai professzionális nevelés-oktatás feladatainak ellátásához elegendő az alacsonyabb szintű (középfokú) felkészítés, vagy éppen fordítva kellene ezt szemlélnünk? Miért is meghatározó e hivatások gyakorlóinak alapos

– és felsőfokon folyó – szakmai és pedagógiai felkészítése?

E fontos kérdések megválaszolása előtt érdemes feltárni azt, hogy a kisgyermekkorai fejlesztéshez kapcsolódó pedagógushivatásokra történő felkészítések milyen múltra tekintenek vissza, milyen felsőfokú hagyományokkal bírnak ezek a területek. Ehhez kapcsolódva elengedhetetlen megvizsgálni a pedagógusképzések felsősokúvá válásának kialakulását, az első felsőfokú képzések tartalmi szabályozásait, a képzések rendszerét. A jelen előadás (és az ahhoz kapcsolódó tanulmány) arra tesz kísérletet, hogy bemutassa az általános iskolák alsó (és később részben a felső) tagozata számára pedagógusokat biztosító tanítóképzés felsőfokúvá válásának előzményeit, körülményeit és folyamatát, vagyis azt a fejlődési szakaszt, amelynek révén a hazai tanítóképzők szervesen integrálódtak a magyar felsőoktatás rendszerébe.

Az előadásban bemutatásra kerülnek a felsőfokú tanítóképzés kialakulásának előzményei, az 1958-es törvényerejű rendelet kibocsátását megelőző viták, a felsőfokú tanítóképző intézetek megalakulása, fejlődése, vagyis az az út, amelyet a tanítóképzők bejártak az intézettől, a főiskolává válást kimondó 1974-es törvényerejű rendeletig. Az előadás kitér a tanítóképzés tartalmi szabályozásaira is, különös hangsúllyal az első – az 1959. évi – felsőfokú tanítóképző intézeti tantervre, mely – sok szempontból – igen progresszív elemeket is tartalmazott.

Az előadás (valamint az ahhoz kapcsolódó tanulmány) nem titkolt célja, hogy a kapkodó, sokszor előkészítetlen (felső)oktatáspolitikai döntések meghozatala előtt a döntéshozók megismerhessék azoknak a fontos és megőrzendő elméleti és gyakorlati hagyományoknak legalább egy részét, melyeket a felsőfokú tanítóképzés az elmúlt bő hatvan évben értékként felhalmozott és megőrzött.

Digitális kompetencia fejlesztése a tanító képzés során

Gunčaga, Ján guncaga@fedu.uniba.sk

Comenius Egyetem, Pedagógia Kar, Pozsony

Budai László budai.laszlo@uni-bge.hu

Budapesti Gazdasági Egyetem, Külkereskedelmi Kar,
Társadalomtudományi módszertan Tanszék

Kulcsszavak: IKT -eszközök, képességfejlesztés,
vizualizáció, programozás, biztonság

Az IKT-eszközök mindennapi életünk szerves részévé váltak, az innovatív technológiák mára a legtöbb munkafolyamat elvégzéséhez elengedhetetlenek. Ide tartoznak a hatékony tanári tevékenységek is. Az IKT-eszközök, a munka világához hasonlóan, az elmúlt évtizedekben az oktatásban is új lehetőségeket nyitottak a tanítás-tanulás folyamatának megújítása, a pedagógiai értékelés hatékonyságának növelése. A mai megváltozott világban a gyerekek is mindennap találkoznak digitális eszközökkel változatos helyszíneken: család, iskola, tanoda, közösségi ház.

Azonban nem ilyen egyértelmű az IKT használatának megítélése a köznevelés alapozó szakaszában, illetve a család és iskola közötti átmenetet biztosító óvodai nevelés során. Az IKT eszközök sok fejtörést is okoznak, amelyek múltban nem voltak jelen. A technológiai evolúció újabb és újabb termékei mindig számos kérdést vetnek fel a kora gyermekkori IKT-használat témája kapcsán. Tapasztaljuk, hogy gombamód szaporodnak a tudományos vagy

kevésbé tudományos alapokon nyugvó számítógépes fejlesztő és/vagy szórakoztató programok, ám a következő kérdések örökérvényűnek látszanak az óvodai számítógép-használattal kapcsolatban: szükséges-e, hasznos-e? Miként használják ezeket az eszközöket a gyermekek és a pedagógusok, hogy a megismerési folyamatot jobban támogassák? A digitális eszközök ebben a helyzetben támogatólag lépnek fel.

A 21. századi képességek fontos szerepet játszanak a tanárképzésben. Ennek egyik fontos elemei a digitális kompetenciák. Az előadásban szeretnénk bemutatni a digitális kompetenciák fejlesztésének helyét a pedagógusképzésben, kiemelten a tanítóképzésben. Különböző edukációs szoftverek támogatják a vizualizáció fontosságát és új fogalmak jobb magyarázatát. Ebben a megismerési folyamatban a modellek fontos értéket képviselnek. IKT eszközök több területet és új formákat ismertetnek meg ebben a modellezési folyamatban is.

Fontos kompetencia a programozási képességek és azok fejlesztése. Az is nyitott kérdés, hogyan a programozás propedeutika alapjait miként lehet bemutatni óvodában és alsó tagozat szintjén. Sok külföldi példa ad választ erre.

A tanítók matematika, illetve informatika kiegészítő műveltségterületi képzése további lehetőségeket biztosít a fejlesztésre: absztrakció, mesterséges intelligencia, programozás, algoritmizálás stb. Fontos továbbá kiemelni, hogy ezen technológiákon keresztül egyúttal milyen soft skill-ek fejleszthetők. Utolsó kérdés a biztonság problematikája, hogyan lehet úgy használni az IKT eszközöket, ahogy ezek ne jelentsenek veszélyt a tanítók és gyerekek számára.

Az előadás a KEGA 004KU-4/2022 számú, "A szlovák matematika kiemelkedő személyiségei II - bálványok a jövő nemzedékek számára" című projekt támogatásával készül.

Ének-zenei képzés a nemzetköziesítést sürgető felsőoktatásban

Hegedűsné Tóth Zsuzsanna toth.zsuzsanna@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0001-8768-9477

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: ének-zenei nevelés, óvodapedagógusképzés, felsőoktatás

Releváns kérdésként merül fel az egyre több nemzetközi mobilitásban résztvevő hallgató számára meghirdetett idegennyelvű kurzus kapcsán, hogy ének-zene és módszertana tárgy keretein belül hogyan adható át a világ minden tájáról érkező hallgató számára a kodályi elveken alapuló (Mészáros, 1988; Morva, 2011; Forrai, 2016) nevelési gyakorlat és módszertan. Melyek a hagyományosnak tekinthető magyar módszertan azon sarkalatos pontjai, melyeket külföldi óvodapedagógus-jelöltek számára is alapelveként kell átadni? Hogyan ragadható meg a hazai ének-zenei nevelés módszertana más kultúrkörnyezetből, nem „Kodály országából” érkezők számára?

Ezekre a kérdésekre is választ ad Forrai Katalin hagyatékából feltárássra került levelezés, melyet Hani Kjkó, japán pedagógussal folytatott. A tartomelemzés során feltárható, hogy milyen szakmai, módszertani kérdések foglalkoztatták a módszer adaptálására kész, magyar nyelven levelező japán Hani Kjkót és Forrai Katalint.

A levelek tükröznek olyan nehézségeket, melyek korunk más kultúrából érkező hallgatóinak képzése során is felmerülő problémák, mint például a különböző kultúrák gyermekdalainak a magyartól eltérő ritmus-, dallam- és mozgásvilága, a szociokulturális (társas viselkedésbeli) és pedagógiai módszertani kultúrabeli eltérések áthidalása. Egyúttal azt is megmutatja a levelezés, hogy Forrai módszertanának mely pontjai azok, amelyek minden nép gyermekeinek ének-zenei nevelésekor, az adott nemzet zenei kultúrájából válogatott zenei anyag mellett következetesen megtarthatók. Például ideális hangmagasság megválasztása, a dallamilag egyszerű és letisztult formavilágú zenei anyag

megtalálása, az élő zenei közvetítés jelentősége, a dalos játékok közösségi élménye, a kisgyermek életkori sajátosságaihoz igazodó játékok.

A prezentáció során angol és japán énekes-zenei anyagon bemutatásra kerülnek szemléletes gyakorlati példák is, közös gondolkodásra hívva a jelenlévőket.

Irodalom

Mészáros István (1988). Óvodai zenei nevelésünk másfél évszázada. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.

Morva Péter (2011). „Hangszerismertető” gyermekműsorok a Magyar Rádióban. Parlando folyóirat, 4.

Forrai Katalin (2016). Ének az óvodában. Móra Könyvkiadó, Budapest.

Környezetismeret tárgy tartalmi változásainak következményei

Homoki Erika homoki.erika@uni-eszterhazy.hu

ORCID: 0000-0002-4391-297X

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Pedagógia Kar Tanító- és Óvóképző Intézet

Kulcsszavak: környezetismeret, alsó tagozat, diagnosztikus mérés

A 2020-as NAT egyik nagy vesztese a környezetismeret tárgy, hiszen az alsó tagozat legkisebb óraszámú tárgyává vált. Mindenkinek nyilvánvaló, aki az elemi oktatással foglalkozik, hogy már csak 3-4. osztályban jelenik meg heti egy órában. Ez az időkeret szinte mondhatnánk, hogy semmire sem elég, de legalábbis messze nem annyi tényanyag elsajátítására, amit a NAT és a Kerettanterv előír a tanulók számára.

Ebben a tanulási környezetben a tanítók mindenféle alternatív megoldást keresnek, hogy ennek a lehetetlen elvárásnak meg tudjanak felelni. Például más órák terhére tartanak környezetismeret

órát 1-2. osztályban, de nyilvánvaló, hogy vannak olyan tanítók, akik örülnek annak, hogy nem kell környezetismeret órát tartaniuk ezen a két évfolyamon. Ezek az eredmények köszöntek vissza az általunk készített pedagógusinterjúkban.

Ebben a helyzetben végeztünk kvantitatív diagnosztikus mérést a 2021/22. és 2022/23. tanévben 3. osztályosok körében. Itt próbáltuk tetten érni a két különböző tanterv alapján tanuló 3. osztályosok tudásszintjét. A megvizsgált minta mindkét tanévben elérte a 2000 főt. A korábbi tanév adatai már feldolgozásra kerültek, a jelenlegi mérés adatait most dolgozzuk fel. Az eddigiekből jól látszik az eredmények romlása, márcsak a mérték a kérdés.

A vizsgálatban arra kerestük a válaszokat, hogy melyik témakörök okozzák a legnagyobb problémát a tanulóknak, mit okozhat majd hosszútávon ezeknek e képességterületeknek az alacsonyabb fokú fejlesztése, mely és milyen irányú transzferhatásokra várhatunk majd felső tagozatban ennek következtében.

Képeskönyvvel az elfogadásért

Hosszu Tímea meggyesne.hosszu.timea@szte.hu

ORCID: 0000-0003-4529-3516

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

Kulcsszavak: fogyatékoság, szemléletformálás, elfogadás, inkluzív irodalom, képeskönyv

Az együttneveléssel, az inkluzív oktatással szemben támasztott legfőbb kritérium az, hogy olyan tanulási környezetet teremtsen, ahol az egyéni különbség érték, ahol minden gyermeket megbecsülnek. A fogyatékoság jelenségének óvodai, iskolai kezelése elsősorban a pedagógusok (óvodapedagógusok, tanítók) hajlandóságát, tudatosságát igényli, és egyúttal attitűdjüket közvetíti a többségi gyermekek, tanulók felé. A gyermekek fogyatékoságra vonatkozó attitűdje egészen korán, 3–4 éves korra kialakul (Longoria és Marini, 2006 idézi Hosszu, 2022), így az óvodás és a kisiskolás kor szentitív korszaka az attitűdök formálásának.

A fogyatékos és ép gyermekek közti spontán interakciók, a pozitív hozzáállás, a tipikus fejlődésű gyermekek fogyatékos személyek iránti attitűdje, közvetlen és közvetett tapasztalatok során formálódik. Az inkluzív oktatás-nevelés lehetőséget teremt a többségi gyermekek számára a közvetlen tapasztalatok megélésére, ugyanakkor a közvetett tapasztalásoknak is fontos szerepe van az elfogadóvá nevelés során. A közvetett szemléletformáló módszerek egyike lehet az „inkluzív irodalom” felhasználása a foglalkozások, a tanórák során. A kifejezés megalkotója Andrews (1998) olyan irodalmat ért a fogalom alatt, mely a fogyatékoságtól független cselekményre összpontosít, fogyatékos karakterek is megjelennek a történetben, de fogyatékoságuk a cselekmény szempontjából mellékes. Az inkluzív gyermekirodalomban változatos fizikai- és kognitív képességek ábrázolásával találkozhatnak a gyerekek.

A szemléletformáló eszközök sorában a képeskönyvek elsődleges forrásnak tekinthetők, mivel a mindennapi életet tükrözik, bővítik a gyermekek ismereteit, új narratív tapasztalatokat kínálnak számukra a fogyatékoságról, segítik releváns szókincsük kialakulását, fejlődését.

Egyre nagyobb az elvárás, hogy a gyermekirodalomban is megjelenjen a társadalom sokszínűsége, a különbözőség elfogadására ösztönző szemléletformálás (Hosszu, 2022), így aztán egyre több fogyatékos szereplőt ábrázoló gyermekkönyv lát napvilágot. Ezek egy része - amennyiben megfelelnek a szemléletformáló könyv elvárásainak-, jól használhatók az inkluzív oktatás során a többségi gyermekek elfogadóvá nevelésében. Megjelennek azonban olyan kiadványok is, melyek inkább ártanak a társadalmi befogadás ügyének.

A gyermekirodalom-kutatók egyetértenek abban, hogy egy adott könyv minősége a szöveg és az illusztrációk alapján ítélhető meg. A jó minőségű képeskönyvek kiválasztása során minden esetben szem előtt kell tartani a nevelési, oktatási célokat. A szemléletformáló íráskor foglalkozásokon történő felhasználása esetén a pedagógusok feladatai közé nem csupán a könyvek felhasználási céljainak meghatározása tartozik, hanem a képeskönyvben megjelenő fogyatékos karakterek ábrázolásnak értékelése, és a képeskönyv tudatos kiválasztása is. Rosszul megválasztott történet, vagy

helytelen, méltánytalan kifejezések használata negatív irányba alakítja a tipikus fejlődésű gyermekek attitűdjét, nem nevel elfogadásra.

Az előadás a képeskönyvek inkluzív csoportokban, osztályokban történő alkalmazásának és helyes kiválasztásának szempontjait veszi számba. Csokorba szedi az inkluzív gyermekirodalomban megjelenő, és a pozitív attitűd kialakításának folyamatában elvárható pozitív üzeneteket, melyek mentén a pedagógusok rátalálhatnak a pedagógiai céljaik (a szemléletformálás, az elfogadás) megvalósítását leginkább szolgáló képeskönyvekre.

Mundart im Kindergarten

Klein, Ágnes klein.agnes@pte.hu

ORCID: 0000-0001-6108-1914

Pécsi Tudományegyetem

Márkus, Éva markus.eva@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-3571-8472

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Schlüsselwörter: Sprachverlust, Mundart, Kindergarten, Sprechentwicklung

Das ungarische Nationalitätengesetz sichert den nationalen Minderheiten das Recht zu, ihre Muttersprache und Kultur auch in den Kindergärten zu benutzen bzw. zu erlernen (7/2013. (III. 1.) EMMI – Verordnung: Richtlinien zur Erziehung in Kindergärten und zum Unterricht an Schulen der Nationalität). Einen Teil der Kultur bildet die Mundart, die in Form von Kinderliedern, Reimen usw. im Spracherziehungsprozess erscheinen soll. Es ist ein Problemfeld für viele Kindergartenpädagogen, die die ungarndeutsche Mundart nicht beherrschen, sie den Kindern – neben der deutschen Standardsprache – zu vermitteln. Aus diesem Grunde und um diese Arbeit einfacher für sie zu gestalten sowie ihnen die Angst zu

nehmen, befassen sich beide Autorinnen dieses Vortrages mit der Methodik, der Rolle und Position der Mundart im Kindergarten. In dieser Präsentation werden die Mundartvarietäten der ungarndeutschen Minderheit charakterisiert, ihre Situation durch die Ergebnisse einer Erhebung aus dem Jahr 2007 (Klein, 2009), die die Mundartkompetenzen von Kindergartenkindern in Nationalitätenkindergärten vorstellt, erläutert. Nur anhand der tatsächlich vorhandenen Sprachkompetenzen der Kinder kann eine Sprache ihnen erfolgreich vermittelt werden. Im Falle der ungarndeutschen Mundarten, wegen des großen Sprachverlusts (Klein, 2010), was aus der oben erwähnten Erhebung eindeutig hervorgeht, geht es eher weniger um den Erwerb, sondern weit mehr darum den Kindern erste Eindrücke zu vermitteln. Aus diesem Grunde ist diese Vermittlung, den Alterseigentümlichkeiten der Kinder entsprechend, erlebnis- und sprechorientiert. Aus diesem Grunde kann der Prozess mit modernen IKT-Mitteln und traditionellen Techniken sowie auch durch abwechslungsreiche Methoden funktionieren, was im Vortrag ebenfalls erörtert und durch die Arbeit von Studierenden bewiesen wird.

Literatur

Klein Ágnes (2009). Analyse zur Sprachaneignung im Nationalitätenkindergarten. In: *Deutsch Revital* 6. 9-23.

Klein Ágnes (2010). Sprachgebrauch zwischen den beiden Weltkriegen im Kreise der Ungarndeutschen im Komitat Tolnau. In:

Kurucz Rózsa – Klein Ágnes – Józán-Jilling Mihály – Krémer György (Hrsg.): *Die deutsche Minderheit im Komitat Tolnau*. Szekszárd. 65-107.

Márkus Éva (2016). Milyen szerepet játszanak a nyelvjárások a német nemzetiségi oktatásban? *Gyermeknevelés*, 4. évf. 1. sz., 152–157.

Az óvoda-iskola átmenet kérdésköre a felsőoktatási intézmények tanterveiben

Kopházi-Molnár Erzsébet kophazi-molnar.erszebet@mftk.uni-pannon.hu

Imre Nóra imre.nora@mftk.uni-pannon.hu

Kulcsszavak: óvoda-iskola átmenet, iskolaérettség, kognitív képességek, óvodapedagógus és tanító képzés tanterve

A sikeres óvoda-iskola átmenet kérdése napjainkban egyre inkább előtérbe kerül a szülők, a pedagógusok és a témát kutatók körében is. A szülői elvárások jogosak: a gyermekek tanuláshoz való viszonyulása, a különböző szociális kompetenciák kialakulása, az önbizalom és az önbecsülés, a pszichés jóllét, és a későbbi, a tanuláshoz elengedhetetlen készségek fejlődésének megalapozása az oktatási-nevelési intézményektől részükről elvárt feladat. Az átmenetet törvény is szabályozza, a 2012-es Alapprogram részletesen tartalmazza az óvodáskor végéig elérendő tipikus fejlettségi jellemzőket a testi, lelki és szociális területen. A harmonikus átmenet egy többszereplős együttműködésen alapuló folyamat eredménye, nagyban múlik az óvodapedagógusok és a szülők, a tanítók és a szülők, továbbá az óvodapedagógusok és a tanítók sikeres kooperációján. A vonatkozó hazai szakirodalom azonban főként az iskolaérettségre koncentrált, a gyermekek fejlesztésére, annak mérésére és a témáról a szülőkkel való kommunikáció módjaira. E témák közül különös hangsúlyt kap a kognitív képességek fejlesztése (Józsa 2004; Józsa 2007; Józsa, Zentay, Hollóné 2017; Józsa, Csima, Nyitrai, Podráczky 2019), illetve a különböző részképességek fejlettségének leírása (Böddi et. al 2019). A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek hátránykompenzációja sem elhanyagolható a téma kapcsán. A hátrányos helyzet egy gyűjtőfogalom, amely mindig egy adott környezetben értelmezendő

(Vojnitsné, Zilahiné, 2008). A gyermek nemcsak anyagi, hanem érzelmi, pszichés állapota is befolyásolja későbbi tanulási és életpályáját, amely már az óvodás korban elkezdődik. Cél az, hogy ne

következzenek be később inaktív életszakaszok, s ezért a különböző szűrések segítségével a részképesség zavarok mielőbb beazonosíthatóak legyenek (Böddi et. al 2019). Józsa és Zentay kimutatta, hogy a különböző szociokulturális környezetből érkező gyermekek között nagy fejlettségbeli eltérés is tapasztalható, de a lemaradás igenis behozható játékos fejlesztések segítségével (Józsa-Zentay 2007a; 2007b; Zentay, Józsa 2012).

Sok a korábban és mostanában kifejlesztett jógyakorlat (pl. a DIFER programcsomag, Óvodaiskola, Kudarc nélkül az iskolában, Lépésről Lépésre, START) melyek száma különösen sokat emelkedett a 2010-es években. Ezek azonban sokszor helyi jellegűek, a 42 azonosított gyakorlat nagy része nem tartalmaz hatásvizsgálatot, többségük nem is elméleti beágyazottságú, ráadásul kevés olyan program van, amely óvodapedagógusok és tanítók együttműködésével született (Fleisz, Gyurcsik 2021).

Kutatásunkban arra vállalkozunk, hogy áttekintsük, hogy a hazai óvó- és tanítóképzéssel foglalkozó intézmények tantervében milyen tartalmat találunk az óvoda-iskola átmenre való felkészítéshez a leendő óvodapedagógusok és tanítók számára. A különböző intézmények különbözőképpen kezelik a kérdést: vagy nem szerepel ilyen téma a kínálatban, vagy különböző kurzusokba beépítve érintik a kérdést, kötelező vagy szabadon választott formában kínálnak tantárgyakat, esetleg egész specializációt építenek a téma köré. A különböző intézményekben ezek kombinációja is előfordul, a jelen tartalomalapú kutatás a különböző tantárgyleírások összevetését véve alapul azokat a tématerületeket szeretné körvonalazni, amelyeket a képző intézmények tartanak fontosnak a leendő óvodapedagógusok és tanítók számára.

Irodalom

Acsai, Z., Balogh, M., Botár, E., Eigner, S., Somogyi M. (2016).

Óvoda-iskola átmenet.

[chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www](https://www.chromeeextension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www)

[.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/efop313/Ovoda_iskola_](https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/efop313/Ovoda_iskola_)

Böddi, Zs., Kerekes, V., Kovács, M., Rádi, O. M., Svraka, B., Vári, P. (2019). Jó gyakorlatok az óvoda-iskola átmenethez. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest.

chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/http://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/J%C3%B3-gyakorlatok-az-%C3%B3voda-iskola-%C3%A1tmenethez_INTERA.pdf
Fleisz-Gyurcsik, A. (2021). A hazai publikált óvoda-iskola átmenetet segítő gyakorlatok szisztematikus áttekintése. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 9(2)2, 56-90. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://epa.oszk.hu/02400/02411/00022/pdf/EPA02411_gyermekneveles_2021_02_056-090.pdf

Józsa, K. (2004). Az első osztályos tanulók elemi alapkészségeinek fejlettsége – Egy longitudinális kutatás első mérési pontja. *Iskolakultúra*, 14(11), 3–16.

Józsa, K. (2007). Az elemi alapkészségek szerepe az olvasási képesség fejlődésében: egy longitudinális vizsgálat tapasztalatai. Szimpózium előadás. In *Korom, E. (Ed.), PÉK 2007 – V. Pedagógiai Értékelési Konferencia: Program – Tartalmi összefoglalók* (pp. 55).

Józsa, K., Zentai, G. (2007a). Hátrányos helyzetű óvodások játékos fejlesztése a DIFER Programcsomag alapján. *Új Pedagógiai Szemle*, 57(5), 3–17.

Józsa, K., Zentai, G. (2007b). Óvodások kritériumorientált fejlesztése DIFER Programcsomaggal. In *Nagy, J. (Ed.), Kompetencia alapú kritériumorientált pedagógia* (pp. 299–311). Mozaik Kiadó.

Józsa, K., Zentai, G. - Hajduné Holló, K. (2017). *A gondolkodás fejlesztése 4-8 éves életkorban*. Mozaik Kiadó.

Józsa, K., Csima M., Nyitrai, Á., Podráczky, J. (2019). A korai fejlettségi mutatók szerepe az iskolai sikerességben: egy longitudinális kutatás első lépései. In *Juhász, E. & Endrődy, O. (Eds.), Oktatás – Gazdaság – Társadalom*. HERA Évkönyvek (pp. 848–860). Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete.

Vojnitsné, Kereszty Zs., Zilahiné, Gál K. (2008). Az óvoda-iskola átmenet problémái különös tekintettel a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre. *Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság*, Budapest.

chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://tanit
online.hu/ftp/Az_ovoda-iskola_atmenet.pdf

The role of singing habits in the development of singing ability ***Katalin Kovács T.*; Márta Janurik*****

* Eötvös Loránd University Faculty of Primary and Pre-School
Education,
SZTE-IKIKK The New Tools and Techniques for Assessing Students
Research Group
Doctoral School of Education, ELTE Eötvös Loránd University,
Budapest, Hungary
kovacs.katalin@tok.elte.hu
orcid.org/0000-0003-2233-9403

** University of Szeged Bartók Béla Faculty of Arts,
SZTE-IKIKK The New Tools and Techniques for Assessing Students
Research Group
gevayne.janurik.marta@zmk.szte.hu
orcid.org/0000-0002-5343-9434

Keywords: *music education, singing habits, singing ability*

Singing plays an important role in the pedagogical practice of nursery and primary schools. Its development is a priority of music education in Hungary and an important factor in the development of musical skills. However, we are not aware of any national research on the development of singing, the study of singing habits and their relationship to the development of singing ability. In our research we examined of the role of singing habits in the development of singing ability.

The sample consisted of 451 students in general music education (217 male) and 150 students in music education (53 male) in Grades 1, 3, 5 and 7. A five-point Likert-scale, self-developed, paper-pencil questionnaire (11 items, Cronbach's alpha: 0.88) was used in the habits study. The composite indicator (SH) was based on the frequency of singing in the community outside of music lessons at school and at home. The questionnaire also included a question on the mother's education level.

To test singing ability, we used a self-developed instrument (Cronbach alpha: 0.96).

Our results show that the singing development of music students is significantly higher in all grades compared to general music students.

According to the SH the averages obtained for the frequency of singing in lower primary education and music education at all ages can

be rated as "moderately true". In upper primary education, singing outside lessons is rare.

In our regression models, the dependent variable was singing. SH and mother's education were independent variables. The explanatory power of singing habits in general music education is 11% in Grade 3 and 10% in Grade 7. For music students, we found a significant effect only in the lower grades: in Grade 1, 12% and in Grade 3, 29% for out-of-school practice. The mother's education explains to a lesser extent the development of singing only in general music education and only at lower secondary level.

Our results show that singing develops in the first three years of primary school under current educational conditions. Music students started learning with better skills, but this age is also the decisive one in their development. Our habit study confirms that extracurricular opportunities for practice outside school contribute to the development of singing, especially at the primary school age. However, singing outside school is generally only moderate among students.

This paper was funded by the Scientific Foundations of Education Research Program of the Hungarian Academy of Sciences and by the ICT and Societal Challenges Competence Centre of the Humanities and Social Sciences Cluster of the Centre of Excellence for Interdisciplinary Research, Development and Innovation of the University of Szeged. The authors are members of the New Tools and Techniques for Assessing Students Research Group.

Meseterápiás eszközök, módszerek szerepe a tanító szakos hallgatók pályaszocializációjában

Kövecsesné dr. Gósi Viktória gosi.viktoria@sze.hu

ORCID: 0000-0001-7402-7167

Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán és Társadalomtudományi Kar, Győr

Kulcsszavak: érzelmi intelligencia fejlesztés, alkotó – fejlesztő meseterápiás foglalkozások, pályaszocializáció

Ma a pedagógusokkal szemben megfogalmazott elvárások nagyon sokrétűek. Számos szerepnek kell egyszerre megfelelni, rugalmasan alkalmazkodni a megváltozott társadalmi körülményekhez, a digitális kultúra kihívásaihoz és az iskolába bekerülő digitális bennszülöttekhez. Az iskolákban megjelenő személyiségek fejlesztése, nevelése-oktatása talán soha nem rejtett annyi kihívást magában, mint jelen korunkban.

Ezt figyelembe véve a tanítóképzésben rendkívül fontos feladatunknak tartjuk hallgatóink személyiségének, érzelmi intelligenciájuk részkompetencia területeinek fejlesztését, hiszen a pedagógus legfontosabb eszköze a saját személyisége. Ahogy Réthy

Endréné egy korábbi írásában megfogalmazta, „rendkívül lényeges a hatékony nevelés, oktatás szempontjából, hogy azt olyan pedagógusok végezzék, akik magas EQ-val rendelkeznek, így érzelmileg kiegyensúlyozottak, érzelmeiket ellenőrzésük alatt tartják, elégedettek, boldogságra képesek, s ez által megfelelően vonzó, követendő mintát nyújtanak tanítványaiknak. Azt jelenti tehát, hogy maguk is elégedettek a választott szakterületükkel, a pedagógusi munkával” (Réthy 2016:90).

Bár a tanítóképzésünk tantervi programjában mindig is jelentős szerepet szántunk a leendő pedagógusok személyiségének fejlesztésére, úgy gondoltuk, szükség van egyfajta szemléletváltásra, és sokkal erőteljesebben kell fókuszba helyeznünk ezt a területet, látva azokat a problémákat, amelyek a digitális generációt érintik. A „Léleknek idő kell” kurzus tematikájának tervezésekor a pozitív pszichológia szellemiségére alapoztunk, és a módszertan kidolgozása során bevontuk az irányzat által kiemelten kezelt dimenziók közül az optimizmust, a boldogságot, a hálát és a megbocsátást. Célunk volt ugyanis a hallgatók pszichés erősítése, támogatása, a meglévő erőforrásaik tudatosítása az említett területeken, illetve ahhoz való hozzásegítésük, hogy mindennapjaikban támaszul tudják felhasználni ezen kompetenciákat saját és közvetlen társas környezetük jóllétének előmozdításában. Ebben a fejlesztő folyamatban kiemelt szerepet kapnak a nevezett kurzuson is a mesék, melyeknek nagy szerepe van a mindennapi életünkben, az oktatásban, a gyógyításban. Boldizsár Ildikó szerint „az egészséges mentális fejlődéshez nagy szükség lenne annak a komplex tudásanyagnak az átadására, amely évszázadokon keresztül folyamatosan megtörtént, aztán egyszer csak megszakadt. Ez azért is lényeges, mert a mesék olyan létfontosságú tapasztalatokhoz juttatják a gyerekeket, fiatalokat, amelyek megkönnyítik a külső és belső világban való eligazodásukat” (Boldizsár 2019:18). Az előadás azt mutatja be, hogyan segíthetik a mesék, történetek a pedagógussá válás folyamatát, hogyan illeszthetők be a tanítóképzés tantárgyi programjába, és hogyan támogathatják a leendő pedagógusok érzelmi intelligenciájának fejlesztését.

Irodalom

Baracsi, Á. (2013). *Pedagógusok érzelmi intelligenciája*. In: Karlovitz J. T. Torgyik, J. (szerk.): *Vzdelávanie, Výskum A Metodológia*. 480–488.

<http://www.irisro.org/pedagogia2013januar/0511BaracsiAgnes.pdf>

Boldizsár, I. (2010). *Meseterápia. Mesék a gyógyításban és a mindennapokban*. Budapest. Magvető Kiadó.

Boldizsár, I. (2019). *Meseterápia*. Budapest. Magvető Kiadó.

Csóka, J. (2022). *Meseterápiás utak és kalandok*. Budapest. Corvina Kiadó.

Fehér Á. (2018). *Pedagógusjelöltek érzelmi készségei és segítő szerepük a pedagógusi eszköztár gazdagításában*. In: Baranyiné Kóczy J.– Fehér Á. (szerk.). "Útkeresés és újratervezés". XXI. Apáczai-napok konferencia 2017. november 16. Győr. Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar. pp. 334-342.

Goleman, D. (1995). *Érzelmi intelligencia*. Budapest. Háttér Kiadó.

G. Gődény A. (2016). *Olvasáspedagógiai tanulmányok*. Budapest. ELTE TÓK.

Hamvai, Cs. & Pikó, B. (2008). *Pozitív pszichológiai szempontok az iskola világában: a pozitív pedagógia kihívásai*. In: Magyar Pedagógia, 1. pp. 71–92.

Kádár, A. (2012). *Az érzelmi intelligencia fejlődése és fejlesztésének lehetőségei óvodás- és kisiskolás korban*. Kolozsvár. Ábel Kiadó.

Kádár, A. (2013). *Az érzelmi intelligencia fejlesztése mesékkel* <http://rmpsz.ro/uploaded/tiny/files/magiszter/2013/tavasz/9.pdf> Kádár, A. & Kerekes, V. (2017). *Mesepszichológia a gyakorlatban*. Budapest. Kulcslyuk Kiadó.

Kövecsesné, Gősi, V. (2018). *Tanító szakos hallgatók érzelmi intelligenciájának fejlesztési lehetőségei* In.: XXII. Apáczai Napok Tudományos Konferencia. Pedagógusképzés, Oktatás a Kárpát-medencében, Társadalmi kontextusok – Konferenciakötet (szerk. Baranyiné Kóczy Judit & Fehér Ágota)

Kövecsesné, Gősi, V. & Benyák, A. (2020). *Tanító szakos hallgatók érzelmi intelligenciájának fejlődése a „Léleknek idő kell” kurzus*

keretében. In: Szarka, Emese (szerk.) Pozitív pedagógia és nevelés Konferenciakötet I. Budapest. Mental Focus Kft pp. 171-184.

Kövecsesné, Gósi, V. (2022). *Kreatív módszertani megoldások Kamishibai Papírszínházzal*. In.: A múltból táplálkozó jövő – hagyomány és fejlődés XXV. Apáczai-napok Tudományos Konferencia tanulmánykötete. (szerk. Makkos Anikó & Kecskés Petra & Boldizsár Boglárka) Győr. pp. 586-592.

Réthy, E. (2016). *Miért fontos a tanárok kiegyensúlyozott érzelmi élete, elégedettsége, jólléte?* Iskolakultúra 26 (2). pp. 88–99.

Az alsó tagozatos diákok transzverzális készségeinek fejlesztését támogató digitális eszközök

Kulman Katalin kulman.katalin@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0003-2957-0253

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: transzverzális készségek, digitális eszköz, alsó tagozat

Az Európai Bizottság által kiadott szakpolitikai iránymutatás hangsúlyozza az úgynevezett transzverzális készségek fejlesztésének fontosságára. Ezek azok a készségek, amelyek nem társíthatók egy konkrét tantárgyhoz vagy tudományterülethez, és amelyeket különböző neveken ismerhetünk, mint például 21. századi készségek, soft skills vagy interperszonális készségek. Egyre inkább fel kell hagynunk a csak hagyományos, tudásterületekhez kötődő kompetencia megfogalmazásokkal, és ki kell egészítenünk a gyerekek kompetencia fejlesztésére vonatkozó tevékenységünket az átfogó, tudományterületektől független, vagy azokon átívelő általános, transzverzális kompetenciák integrált fejlesztésével.

A 21. századi készségek megléte alapvető jelentőséggel bír a felnövekvő generáció számára, mivel meghatározhatják az egyes emberek egyéni sikerét az életben. Az olyan készségek, mint például a kommunikáció, az együttműködés, a problémamegoldás vagy az érzelmi intelligencia kapcsolódó készségei átívelnek a különböző

szakmai területeken. A modern pedagógiában fokozatosan át kell térni arra, hogy ezeket a készségeket hangsúlyozottan fejlesszük, hiszen ezek már ma is nélkülözhetetlenek a változó világban való boldoguláshoz.

Az új szemléletű oktatás célja, hogy a diákokat felkészítse az élet és a munka világának kihívásaira, amelyben a transzverzális készségek fejlesztése különösen fontos. Ez segít abban, hogy rugalmas, kreatív és sikeres egyénekké váljanak, akik képesek alkalmazkodni a változó körülményekhez és hatékonyan működni a társadalomban.

A Magyar Digitális Oktatásért Egyesület részvételével egy Erasmus+ Iskolai stratégiai partnerségi pályázat – „Social skills in blended learning for better student achievement” címmel – 2022 februárjában indult, amelynek keretében a résztvevők (finn, lengyel, szlovák, belga, román, ciprusi és magyar) többek között arra kívánnak választ kapni, hogy miként valósul meg a diákok transzverzális készségeinek fejlesztése az általános iskolák alsó tagozatán, melyek azok a készségek, amelyek az adott korcsoportban már érdemben fejleszthetők, viszont a pedagógusok mégsem tartják fontosnak azokat.

A projekt kiindulópontját egy online – Google Forms – kérdőíves felmérés adta, melyet minden partnerországban saját anyanyelvükön töltöttek ki az alsó tagozaton tanító pedagógusok. A vizsgálat és a projekt eredményeként olyan módszertani segédleteket kívánunk kialakítani, amelyek különböző területeken – különösen a tanítók által nehezebben fejleszthetőnek tartottakon – javíthatják a nem tantárgyhoz kapcsolódó készségek fejlesztésének osztálytermi gyakorlatát. A felmérés egyben előkészíti annak vizsgálatát, hogy a digitális alkalmazások és a digitális játékok tudatos tanórai és otthoni tanulási célú alkalmazása (DELT – digitally enhanced learning and teaching) miként segítheti ezeknek a kompetenciáknak az érdemi fejlesztését.

Az előadás a kérdőíves vizsgálat eredményei alapján kiválasztott kilenc kompetenciát, és az ezek alsó tagozaton történő fejlesztésére alkalmas digitális eszközök bemutatását tartalmazza. Szó esik a digitális eszközök jellemzőiről, használatuk pedagógiai előnyeiről és arról, hogy miért alkalmasak arra, hogy a választott kompetenciákat

fejlesszék ezek alkalmazásával az alsó tagozaton tanító pedagógusok.

Gyermekfilozófiai módszerek az információ ellenőrzésében

Lehmann Miklós lehmann.miklos@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0003-0002-7943

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: digitális műveltség, gyermekfilozófia, kérdező közösség, kritikai gondolkodás, tényellenőrzés

A gyermekek életében a digitális környezet jelentősége folyamatosan növekszik: mind a kommunikációs folyamatokban, mind a szabadidős tevékenységekben, mind pedig a tanulási és ismeretszerzési feladatok során digitális eszközök és alkalmazások segítségével érik el céljaikat. Ennek a környezetnek egyik lényeges újdonsága, hogy az információ hozzáférhetősége a korábbi időszakokhoz képest jelentősen egyszerűbb és szélesebb körű.

Természetesen ennek is vannak előzményei a művelődéstörténetben. A kommunikáció és a kultúra terjedésének története nem csupán a közvetíthető információ mennyiségi növekedését eredményezte, hanem az újabb technológiai eszközök révén annak interperszonális hozzáférhetőségét. Az ismeretek rögzítésének technikai (amelyek minden oktatási-tanulási folyamatban lényegesek,) egyre inkább szélesítették a terjesztés és a hozzáférés lehetőségeit. Ami valóban új a digitális környezetben, az a folyamatos elérést biztosító információs hálózat kiépítése. Ennek eredményeképpen jelentősen megnövekedett mások gondolatainak hozzáférhetősége, valamint kiépült mellette egyfajta hálózatos, kollektív gondolkodási folyamat is.

Ez utóbbi pedig kiaknázható a tanulási feladatokban is. Az információ mennyiségének növekedésével a gyermekek számára egyre nehezebbé válik azok megítélése, a megbízható és a megkérdőjelezhető információ elkülönítése. Annak érdekében, hogy ne legyenek kiszolgáltatva a téves vagy kifejezetten manipulatív célú

információnak, meg kell ismerniük olyan módszereket, amelyekkel mindezek kiszűrhetők. Ebben az is nehézséget jelent, hogy az információ alapvetően multimodális csatornákon jut el hozzájuk, így egyszerre kell szövegek, képek, videó- vagy hanganyagok elemzésével foglalkozniuk. Ezekkel az elemzésekkel és az információ szűréséhez felhasználható eszközökkel foglalkoztunk TinLab kutatásunkban, ahol ajánlásokat is tettünk pedagógusok számára (Lehmann 2022). A gyermekfilozófia egy újabb lehetséges módszert kínál az oktatás számára. A kérdező közösségek (Lipman 1977, 1991) a kollektív gondolkodási folyamatokra építenek, és a résztvevők számára egyszerre nyújtják a személyes felfedezés élményét, valamint az együttműködő, közös gondolkodás társas tapasztalatát. A beszélgetések során a gyerekek együtt ismerik meg az információ közlésének digitális módozatait, és alakítanak ki kritikai attitűdöt a közvetített anyagok igazságtartalmával szemben (Lacković 2020). Az előadás bemutatja azokat a módszertani lépéseket, amelyekkel ilyen módon a gyermekfilozófia képes hozzájárulni a médiaműveltség növeléséhez és a kritikai hozzáállás formálásához.

Irodalom

Lacković, Nataša (2020). Thinking with Digital Images in the Post-Truth Era: A Method in Critical Media Literacy. *Postdigital Science and Education* (2020) 2:442–462. <https://doi.org/10.1007/s42438-019-00099-y>

Lehmann Miklós (2022). Trust and Rejection in the Reception of Information. *Acta Universitatis Sapientiae Communicatio* 9:1 (2022) 35-45. <https://doi.org/10.2478/auscom-2022-0003>

Lipman, Matthew (1977). *Philosophy in the Classroom*. Philadelphia: Temple University Press.

Lipman, Matthew (1991). *Thinking in Education*. Cambridge: Cambridge University Press.

Valami régi–valami új: az nemrégiben bevezetett digitális kultúra tantárgy jelentősége az alsó tagozaton és a tanítóképzésben

Lénárd András lenard.andras@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0003-3467-9456

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: digitális kultúra, digitális kompetencia, kora gyermekkor, kompetenciafejlesztés, Nemzeti alaptanterv 2020, digitális környezet, információs társadalom

A NAT 2020-ban az informatikát a digitális kultúra tantárgy váltja fel. Az alsó tagozaton a tárgy ettől az évtől került bevezetésre. Előadásomban bemutatom azokat az okokat és indokokat, amelyek a tantárgy nevének, tartalmának és tanulási eredményeinek (eredménycéljainak) változásaihoz vezettek. Az Európai Unió egységes digitális kompetenciarendszereiből, (DIGCOMP), ennek oktatási vonatkozásokra fókuszáló változatából (DIGCOMP EDU) kiindulva térek ki a kora gyermekkor információs társadalom által indukált megváltozott jellemzőire, a digitális kultúra fejlesztési területeire, tantárgyi fókuszaira, végig szem előtt tartva a 6–12 éves korosztály sajátos szempontjait.

Az alsó tagozaton vezérelvként a digitális technológia életkori sajátosságokhoz illeszkedő, tevékenység- és élményközpontú tanulását és alkalmazását helyezzük előtérbe. Fő törekvésünk az ismeretközpontú megközelítésmód tevékenység-központúvá fejlesztése. Kiemelt területként térek ki a tantárgy életkorspecifikus értékelési alapelveire és megoldásaira: A digitális kultúra tantárgy elsődleges szerepe a digitális környezetben megvalósuló tevékenységekhez szükséges képességek fejlesztése. Mivel ezek a képességek mindig valamilyen cselekvés, alkotás, problémamegoldás folyamán jelennek meg, illetve azokhoz szükségesek, az értékelés során az egyes értékelendő komponensek sosem önmagukban, statikus állapotukban, hanem tevékenység közben, folyamatukban kerülnek megvizsgálásra.

A *digitális világ körülöttünk* témakörben a gyerekek a közvetlen környezetükből származó példákat láthatnak arra, hogy olyan problémákat, mint például az információ keresése, szelektálása, rendezése és az információk különböző formában történő publikálása, hogyan oldhatunk meg digitális eszközök segítségével. A *digitális eszközök használata* témakörben elsősorban az attitűd formálását tartjuk a fő feladatunknak. Talán ez a kerettanterv ebben különbözik leginkább az előző tantervek felfogásától, mivel itt inkább a digitális eszközök adta lehetőségeket mutatjuk be, és nem az eszközök működésére, felépítésére koncentrálunk. Az *Alkotás digitális eszközökkel* témakörben áttekintjük a digitális eszközökkel megoldható feladatok sorát, leginkább a tanulók közvetlen környezetéből vett szituációt modellező feladatokat, tág teret biztosítunk a tanulói kreatitásnak, kezdeményezőkézségnek. *Információszerzés az e-világban*: Új kifejezésként vezetjük be tantervben az e-világ szót. Ezalatt mindazt a digitális környezetet értjük, mely a gyerekeket körülveszi. Nem kizárólag eszközöket, alkotásokat, hanem társadalmi folyamatokat, kommunikációs helyzeteket és normákat. *Védekezés a digitális világ veszélyei ellen*: A szituációs játékokkal, rövid történetek eljátszásával, megbeszélésével ismertetjük meg a tanulókat ezekkel a veszélyekkel. *A robotika és a kódolás alapjai*: Talán a legfőbb újdonsága az új Nemzeti alaptantervnek és a hozzá készült kerettanterv digitális kultúra részének ennek a témakörnek a hangsúlyos megjelenése. Fő célunk e témakörnél az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.

Az előadásban sor kerül az ELTE TÓK oktatói által fejlesztett digitális kultúra 3, 4. tankönyvek módszertani szemszögből történő bemutatására is.

„Kötetlenül” a fogalmazástanításról

Magyar Ágnes magyar.agnes@uni-eszterhazy.hu

ORCID: 0000-0001-7119-3784

EKKE, Jászberényi Campus, Jászberény

Kulcsszavak: folyamatalapú írás, fogalmazástanítás, kötetlen írás

Előadásomban a fogalmazástanítás eredményorientált és folyamatalapú megközelítését tervezem bemutatni, érvelvén a két stratégia előnyei mellett, illetve ismertetve azok esetleges hátrányait is.

A folyamatalapú íráskonceptió a kognitív pszichológián alapul (Flower & Hayes 1980, de Beaugrande 1984, Bereiter 1980, Bereiter & Scardamalia 1987), a szövegalkotás folyamatjellegét helyezi előtérbe, nagy jelentőséget tulajdonítva a tervezés szakaszának, és teret engedve az átdolgozásnak, akár több alkalommal is. A hangsúly tehát nem a produktumra, és nem a szigorú értelemben vett tartalmi, formai, nyelvhelyességi és stilisztikai elvárások betartására helyeződik, hanem a gondolatok, a jelentésformálás és az önkifejezés kerülnek előtérbe (Szilassy 2012). A tanuló egy problémamegoldó folyamat részesévé válik, melynek során az írás a felfedezés eszközét teremt meg számára. Az előadás részeként szó lesz egy, a folyamatalapú írást támogató RWCT (Reading and Writing for Critical Thinking / Olvasás és írás a kritikai gondolkodás fejlesztéséért) technikáról, a kötetlen írásról (Tóth, 2003) is. Ezt az eljárást rövid esszének (Bárdossy és mtsai 2002) is nevezik más források, a lényege, hogy a tanár arra kéri a diákokat, hogy 5-10 percen keresztül írjanak le folyamatosan, megállás nélkül mindent, ami egy adott téma kapcsán eszükbe jut. Ennél a technikánál a gondolatok szabad áramlása megengedett, nem szempont a szöveg formai, tartalmi, grammatikai helyessége. Jól alkalmazható egy témára való ráhangolódás, de a reflektálás szakaszában is.

Beszámolok egy, tanító szakos levelező tagozatos hallgatók (N=20) körében végzett kvalitatív vizsgálat eredményeiről is. Ennek keretében arra kértem a résztvevőket, hogy a kötetlen írás technikát

alkalmazva írják le, ami a fogalmazásról és a fogalmazás tanításáról eszükbe jut. Az így kapott rövid esszéket, gondolatfolyamokat szeretném elemezni olyan szempontból, hogy milyen mértékben jelenik meg bennük a folyamat- illetve az eredményorientált szemléletmód. Vizsgálom azt is, hogy milyen tapasztalatok, sémák aktiválódnak, melyek a visszatérő mintázatok a pedagógusjelöltek fogalmazásaiban. Feltételezésem, hogy az eredményorientált szemléletmód dominál, és célom az anyanyelvi tantárgypedagógia – szövegfeldolgozás, szövegalkotás, kommunikáció kurzus keretében ennek a felfogásnak a formálása, a folyamat alapú írástanítás elveinek ismertetése és a leendő tanítók módszertani repertoárjába való beépítése.

Irodalom

Bárdossy Ildikó, Dudás Margit, Pethőné Nagy Csilla & Priskinné Rizner Erika. (2002). *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. PTE

Bereiter, Carl & Scardamalia, Marlene (1987). *The Psychology of Written Composition*. L. Erlbaum Associates, Hillsdale.

Bereiter, Carl (1980). Development in Writing. In: Gregg, L. W. – Steinberg, E.R. (ed.) *Cognitive processes in writing*. L. Erlbaum Associates. Hillsdale. de Beaugrande, Robert 1984. *Text Production: Toward a Science of Text Production*. Ablex, Norwood.

Flower, Linda & Hayes, John (1980). Identifying the organization of writing process. In: Gregg, L.W. – Steinberg, E.R. (ed.) *Cognitive processes in writing*. L. Erlbaum Associates. Hillsdale. 3-30.

Szilassy Eszter (2012). Az írás és a fogalmazásjavítás stratégiái. *Anyanyelv-pedagógia*. 5.(1) <https://anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=357>

Tóth Beatrix (szerk. 2003). A nyelvi kompetenciák élményközpontú fejlesztése. ELTE TÓFK 2003. 40. <https://adoc.pub/anyanyelv-kompetenciak-elmanykozpontu-fejlesztese.html>

A pedagógiai gyakorlat új modelljei, mint a leendő pedagógusok szakmai kompetenciáinak fejlesztésének eszközei

Mendel Eleonóra emendelova@ukf.sk

ORCID: 0000-0002-7355-7446

Fenyvesi Livia lfenyvesiova@ukf.sk

ORCID: 000-0003-3541-5188

Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Pedagógiai kar,
Neveléstudományi Tanszék

Kulcsszavak: a pedagógiai gyakorlat, óvodai gyakorlat, a pedagógia képzés

Az óvó- és tanítóképzés elengedhetetlen része a pedagógiai gyakorlat. Az szakképzés minőségének javítása érdekében, illetve tekintettel a pedagógusokkal szemben támasztott növekvő igényekre, növekednek a pedagógiai gyakorlattal szemben támasztott követelmények is. A tanulmány bemutatja a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Pedagógiai Karán bevezetett pedagógiai gyakorlat új típusait (modelljeit), amelyek az óvó- és tanító képzés tanulmányi programok részét képezik. Az új típusú gyakorlatok célja az elméleti tanulás és a mindennapi óvodai gyakorlat közötti kapcsolat elmélyítése. Céljuk az óvoda és az általános iskola mindennapi és alkalmi tevékenységeinek megismertetése, kiegészítve ezzel a hallgatók kötelező pedagógiai gyakorlatát.

Közösségi művészet a pedagógusképzésben

Mészáros Tímea meszarost@uj.sk

Nagy Csilla nagyovac@uj.sk

Komáromi Selye János Egyetem Tanárképző Kar Óvó- és Tanítóképző Tanszék

Kulcsszavak: kreativitás, vizuális nevelés, community art, pedagógusképzés

Az általános nevelési célok között ma kiemelt helyen áll a kreativitásra nevelés és ezzel összefüggésben a feladatmegoldás, a tanulási képesség fejlesztése. A kérdés, miszerint hogyan készítheti fel a ma iskolája a tanulókat az egyre változó jövőre, a pedagógusképzést is érzékenyen érinti. Jelen előadás elsődleges célja rámutatni a kreativitásra nevelés lehetőségeire a vizuális művészeti projekteken, feltárni a pedagógusképzésben megvalósuló közösségi művészeti projektek sajátosságait a kreativitás kontextusában. Ezzel egyidejűleg hazai és nemzetközi szakirodalom alapján bemutatja a közösségi művészeti projektek diszciplináris hátterét, valamint kitér a tartalmát meghatározó elméleti megfontolásokra.

A komáromi Selye János Egyetem Tanárképző Karán zajló vizuális nevelés és alkotóműhely órák fontos feladata a közösségben való gondolkodás megerősítése, a hallgatók alkotói helyzetbe hozása. A résztvevők a különböző kerámia technikákkal való ismerkedésen túl olyan elemi-analóg színes képalkotó eljárásokat próbálhatnak ki, ahol az együttes munkálkodás mellett a másik kulcsszó a játék, ill. a játékosság. A játék a nevelés egyik kiváló eszköze. Segítségével hatni tudunk a környezetünkre, a minket körülvevő világra, és közben változást idézünk elő a valóságban. A játék önként vállalt, önmagáért való tevékenység, jelen van az ember egész életében, számtalan változatában fordul elő, az egyes életkorokban betöltött szerepe azonban eltérő. A gyermeknél a játék élettevékenység, amely által fejlődik személyisége. A játék módja, szintje, tartalma viszont idővel

megváltozik, más szerepet tölt be az életünkben, és ennek megfelelően formái is átalakulnak.

Bár hangzásuk hasonló, különítsük el a két fogalmat. A játék tevékenység, a játékoság pedig magatartási forma, alapelv. Segítségével játszva, játékosan tanulunk, együtt, egymástól. Ilyen értelemben foglalkozásainkon a játékoság azt jelenti, hogy könnyed, finom, kíváncsi energiával nyúlunk a festékhez, a papírhoz és éljük meg az alkotást. Mégpedig együtt, sosem egymástól elszigetelt alkotói magányban. Az együttalkotás során megtapasztalhatjuk, hogy előzetes terveinktől eltérően legtöbbször egészen máshogy alakul a folyamat, miközben az adott mű megszületik. Átélnhetjük, megélhetjük, hogy a színekkel, formákkal, anyagokkal való játék egyáltalán nem csak a gyerekeknek való.

A *community art*, azaz a közösségi művészet fogalmát az angolszász nyelvterületen, majd pedig Nyugat-Európa nagy részén az 1960-as évektől elterjedt alkotómódszer általános megnevezéseként használják. Lényege, hogy az adott közösségek számára készülő vizuális művészeti munkák megbízott alkotója a mű tervezésébe, ill. esetenként a kivitelezésébe is bevonja az adott közösségek tagjait, azok képességei és részvételi hajlandósága függvényében. Az előadásban bemutatásra kerülő vizuális művészeti projektjeink a legelemibb képzőművészeti technikák elsajátításán túl épp ezért a kreatív gondolkodás fejlesztésén túl a közösségépítést tűzik ki célul.

A komplex tanulási zavarokkal rendelkező tanulók nyelvoktatásának kérdései a pedagógusok szemszögéből

Nemes Magdolna nemesm@ped.unideb.hu

ORCID: 0000-0003-1007-1323

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar

Kulcsszavak: diszlexia, angol, multiszenzoros technikák, nyelvoktatás

Az eredményes nyelvoktatás során fontos átgondolni, hogy milyen formában működik a nyelvtanulás, különösen, ha tanulási zavarral

küzdő tanulókról van szó. A diszlexiás tanulóknak sokszor az anyanyelvi készségekkel is gondjaik vannak, lassabb az olvasási tempójuk és a szövegértésük gyengébb. A nehézségeik mellett az erősségeikről is szót ejtünk, mert a diszlexiás tanulók legfontosabb kompenzáló készsége a globális/holisztikus gondolkodás, a vizualizálás, a kreativitás és a problémamegoldás. Az általános iskolai tanulmányok megkezdését követő negyedik évben a diákok számára nagy kihívást jelent egy új tantárgy megjelenése, az idegen nyelv. Az előadás foglalkozik az iskolai nyelvoktatás szabályozásával és a nyelvválasztás kérdésével is, mert maga a nyelvválasztás is kihívást jelent. A diszlexiás tanulók helyzete sok tekintetben bonyolultabb, mint kortársaiké, tanulmányaik során és a szociális életben is több nehézséggel kell megküzdeniük. Az előadás a tanulás, majd a nyelvtanulás kérdéseit is körül járja, különös tekintettel az angol nyelv tanulása során felmerülő nehézségekre.

A kutatás célja, hogy feltérképezzük a magyarországi pedagógustársadalom felkészültségét a diszlexiás tanulók nyelvoktatására, valamint megismerjük, hogy a (nyelv)tanárok milyen lépéseket tesz diákjaik támogatása érdekében.

Vizsgálatunk során 2022 tavaszán olyan idegen nyelvet oktató tanárokkal (n=15) készítettünk interjút, akik pályájuk során már találkoztak vagy jelenleg is dolgoznak diszlexiás diákokkal. Vizsgálati módszerként az interjút alkalmaztuk annak érdekében, hogy a megkérdezettek saját tapasztalataikat megosztva adjanak választ a pedagógiai módszereikre, tapasztalataikra és a nyelvtanuláshoz felhasznált eszközökre vonatkozó kérdéseinkre. Feltételeztük, hogy az integráló intézményekben oktató pedagógusok nem rendelkeznek megfelelő mennyiségű információval a specifikus tanulási zavarral élő gyerekek oktatásához. Az interjút alátámasztották az előzetes feltevéseinket, ugyanakkor azt is tapasztaltuk, hogy a pedagógusok többféle módon igyekeznek bővíteni ismereteiket.

Saját tapasztalataink szerint a diszlexiások nyelvoktatása során használt multiszenzoros technikához (MSL) tartozó eszközök elkészítése és beszerzése költséges és időigényes. Feltételeztük, hogy a pedagógusok ennek ellenére használják ezeket az eszközöket, amit az interjút meg is erősítettek.

A továbbtanulásban és a munkaerőpiacon is előny jelent a nyelvtudás és a nyelvvizsga-bizonyítvány, a felkészüléshez pedig megfelelő tananyagokra is szükség van. A megkérdezett pedagógusok egy része úgy véli, nincs szükség kifejezetten diszlexiás nyelvtanulóknak szánt nyelvkönyvekre. Az interjúkban rákérdeztünk, a pedagógusok hogyan vélekednek az osztályozás alóli felmentésről, az értékelésről és hogyan motiválják diákjaikat további nyelvtanulására.

A vizsgálat eredményei tanulsággal járhatnak a formális képzés fejlesztésére vonatkozóan (pl. pedagógusképző intézmények, nyelvtanárok képzése), továbbá a pedagógusok önfejlesztésében is (pl. módszertani segédletek formájában).

A játékpedagógia változása az óvodapedagógus képzésben a Debreceni Egyetemen

Pálfi Sándor palfis@ped.unideb.hu

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési Gyógypedagógiai Kar

Kulcsszavak: játékirányítás, játékszükséglet, játéktámogatás

A gyermeki játék és annak pedagógiai szerepe az 1971-s Óvodai Nevelési Program után radikálisan új pocióba helyezte az '50-60-s évek után. Ezután került be a szabad játék szakmai kifejezés és kialakult ennek egy meghatározott a gyakorlatba átültetett módszertani kultúrája. Az 1996-s Alapprogram látszólag nem változtatott ezen, ám a játék körüli óvodai környezet leírása, definiálása radikálisan megváltozott, a gyermekközpontú paradigma dominanciája miatt.

Az előadás a két felsőoktatási gyakorlat a felnőttközpontú és gyermekközpontú szemlélet tematikai összehasonlítására épül a Debreceni Egyetem óvodapedagógus képzésében végbe ment innováció alapján.

Mivel a felsőoktatási gyakorlat nem változott olyan dinamikusán még a '90 évek végén, sőt a 2000-s években is benne volt a képzésben a korábbi szemlélet.

A felnőttközponitú szemlélet játépedagógiai központi fogalma volt a játékirányítás, amely a korábban sok évtizeden keresztül működtetett óvodai oktatásból eredeztethető. Ebben a szemléletben a támpontok a játékfajták kategóriáinak alapos ismerete, az életkorokhoz kapcsolt (kis, középső, nagycsoportos) elvárások, a gyermeki játék tartalmának fejlesztési lehetőségeinek kimunkálása volt. Ehhez két tantárgy társult sok generáción keresztül. A játékelmélet és játékmódszertan. Az elsőben az összes történelmi forrást, majd a játék általános definitív leírását, a játékfajták, kategóriák és kapcsolatának jellemzőinek megismerését kapták a hallgatók. A másodikban pedig olyan technológiák kerültek átadásra, melyekben az óvodapedagógus feladatait hogyan lehet lebontani korcsoportokra, és játékfajtákra. S a napi gyakorlatra lefordítva, hogy készüljön a szakember játéktémákkal, majd azt hogyan vezesse be a gyerekek játéka motiválva és értékelve őket, mint más oktatási helyzetben a foglalkozások alkalmával. Sok éven keresztül, mint más kurzusokban az elméleti tárgy volt a kollokvium és a módszertan volt a gyakorlati jegyes tárgy.

A gyermekközponitú szemlélet központi kategóriája a játékszükséglet, mely az Alapprogramban elemi pszichikus szükségletként értelmezett. S az elfogadott játékszükséglet a gyermeki játékok megfigyelési eredményei alapján árnyalódott több kategóriára: interaktivitás alapú, tér fókuszú, átváltozás alapú, a tárgy/objektum alkotási hipotézisben megnyilvánuló és a norma szabályozási fókuszú játékszükségletekre. Az óvodapedagógus természetesen a gyermeki játékszükségletek támogatására készül. Így ennek alapja az egyes gyermek játékának, vagy a játszócsoportba önszerveződött gyermekek játékának megértése. Ehhez egy képesség a gyermeki játék szinkronizálásának kialakítása is szükséges volt. Tehát a játék

tartalmi, tematikus értelmezése helyett (ami a társadalmilag elfogadott helyzetek gyakoroltatását a korábbi célt volt szolgálni), a gyermeki játékot mozgató játékszükségletek beazonosítása és támogatási eljárásainak hozzárendelése került előtérbe a képzésben. Ehhez már négy kurzus is kapcsolódik. Az első már az első félévben melyben az óvodai életbe belépéshez szükséges alkalmazott játékokat ismerik és gyakorolják a hallgatók. A másodikban a játékszükségleteket ismerik meg és játékmegfigyelést és értelmezést is megpróbálják. A harmadikban a játéktámogatás módszertanát, vagyis a gyermeki játékszükségletek szinkronizálását végzik. S a negyedik a játékkörnyezet szerepét és a játékszükségletekhez alakítását ismerik meg. Ehhez kapcsolódik egy módszertani konzultáció az oktatóval személyesen, mikor a hallgató éppen az óvodai gyakorlatában adaptálja ezt az ismeretet, azzal szándékkal, hogy képes adaptálni ezt a tudást. A négy alapvetően gyakorlati jeggyel zárul, kivéve a játéktámogatás módszertanát, amit kollokviummal zárnak. A kollokvium hozzáigazítása is megtörtén ehhez, úgy, hogy a vizsga három részből áll: egy játékszükségleti és reflektív módszertani kérdésből egy rövid írások belépő, ennek sikere után hozza a saját játékmegfigyelését, és annak szükségelti értelmezését, amihez támogatási eljárásokat tervez, majd a vizsga előtt készít egy játékeszközt az előre kiadott kategóriából.

Kortárs angol-amerikai költők a korai angol nyelvi nevelésben

Palkóné Tabi Katalin tabi.katalin@avkf.hu

ORCID ID: 0000-0003-0067-4585

Apor Vilmos Katolikus Főiskola

Kulcsszavak: korai angol nyelvfejlés, kortárs angol gyerekirodalom, korai angol nyelvi szakmódszertan

Az óvodákban alkalmazott korai angol nyelvfejlésnek mindig is alapvető eszközei voltak a gyermekmondókákkal és versek, melyeknek kiválasztásához a gyakorló óvodapedagógusok olykor rendkívüli leleményességgel, máskor aggasztó kényelmességgel nyúlnak az Interneten könnyen elérhető, ingyenes segédanyagokhoz. Az online kínálat nagy részét a mondókák, dalok teszik ki, amelyeknek egy része hagyományos, más része kortárs, de jellemzően szerző nélküliek. Azonban míg a klasszikus mondókáknak (traditional nursery rhymes) az évtizedek során a szerkesztői és felhasználói hagyomány révén kialakult az irodalmi kánonja, addig ez más kortárs, szerző nélküli mondókákról nem mondható el – ezek jellemzően ömlesztve, minősítés nélkül jelennek meg az Interneten. Másfelől a magyar óvodapedagógusok anyagválasztásának lehetőségeit szűkíti az a tény, hogy a kortárs angol gyermekköltészet nem könnyen elérhető.

Az igényes kortárs angol gyerekirodalom hiánya különösen szembeszökő annak fényében, hogy a korai angol nyelvi nevelést befogadó kétnyelvű óvodák magyar pedagógiai tantervében általában nagy hangsúlyt fektetnek az igényes magyar gyerekirodalom megismertetésére. Természetesen az angol nyelvi óvodapedagógus-képzés során a pedagógusjelöltek is találkoznak igényes gyerekirodalommal (T. Radnai et al., 1987; Újlakyné Szűcs, 1995; Kovács – Trentinné Benkő 2017). A tapasztalat azt mutatja, hogy a frissen végzett óvodapedagógusok munkájuk során szívesen alkalmazzák a főiskolán vagy egyetemen tanultakat (Trentinné Benkő et al., 2021, 49). Épp ezért érdemes törekedni arra, hogy mi, pedagógusképzők folyamatosan megújítsuk az angol gyerekirodalmi

tananyagot annak érdekében, hogy az Internet kínálta mondókák, a klasszikus angol dajkarímek és gyermekversek mellett a minőségi angol nyelvű kortárs versekkel is találkozassanak a gyerekek az óvodában; illetve, hogy az óvodásokat gyakran jellemző „kezdő nyelvi szint” ne zárja ki automatikusan a minőségi angol gyermekköltészet alkalmazását.

A fenti megfontolásokat szem előtt tartva előadásomban elsőként röviden beszélek az angol-amerikai gyerekirodalom magyarországi elérhetőségének nehézségeiről, valamint az idegen nyelvi / anyanyelvi célközönség igényeiből fakadó problémákról; majd áttekintem a gyermekverseknek a korai angol nyelvi fejlesztés szempontjából lényeges formai és tartalmi kritériumait. Előadásom központi részében bemutatok néhány kortárs brit és amerikai gyermekköltő munkásságát, szemléltetve a verseikben rejlő módszertani lehetőségeket. Mindez reményeim szerint hozzájárul majd a kortárs angol-amerikai gyermekköltészet szélesebb körű alkalmazásához a korai angol nyelvi fejlesztésben, illetve az egyetemi vagy főiskolai gyerekirodalmi kurzusanyag megújításához.

Fenntarthatóság és művészetpedagógia

Új kihívások a pedagógusképzés vizuális nevelésében

Pataky Gabriella pataky.gabriella@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-2917-9134

Skaliczki Judit skaliczki.judit@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-3623-1164

Rekvényi Viola rekvenyi.viola@tok.elte.hu

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: fenntarthatóság, művészetpedagógia, pedagógusképzés

„Az ELTE TÓK Vizuális Nevelési Tanszékén mindannyian elkötelezettek vagyunk a fenntarthatóság mellett. Kitzűzött céljaink

között kiemelkedő a műanyagok használatával kapcsolatos környezetbarát szempontok előtérbe helyezése.” A kísérletezés azonban a szakmai kompetencia elemek megszerzéséhez vezető úton kimagasló jelentőségű, ezért is vettük komolyan azt az esetet, amikor egy hallgatónk nem volt hajlandó még belefogni sem, egy folyamathangsúlyos anyagkísérletbe, akrilfestékkel, elutasítva a kezdeményezést az alapanyag műanyagtartalma miatt.

Anyagokkal, eszközökkel, speciális körülmények között alkotunk kurzusainkon. Szerszámaink és alapanyagaink, ahogy az közoktatásban is, gyakran műanyagból készülnek, vagy a beszerzési nehézségek, a költséghatékonyság és a könnyebb elérhetőség miatt kevésbé, vagy egyáltalán nem környezetbarát alapanyagokból.

2022 őszén tudatos vizsgálatba kezdtünk és célzott kérdésekkel és a konstruktivista tanuláselméletek módszertanának felhasználásával térképeztük fel hallgatóink vélekedéseit a témában. Kerestük azokat a jelenségeket, melyek nyugtalanítják, feszültséggel, szorongással töltik el a nálunk alkotó fiatal felnőtteket, hogy nagyobb megértéssel és érzékenységgel tudjuk segíteni mindennapos boldogulásukat, ezzel is hozzájárulva a tanszékünkön működő hallgatói wellbeing koncepcióhoz. Különösen nagy hangsúlyt fektettünk a vizsgálatban feltárt ökoszorongás körüljárására és a problémák körülhatárolására és a reziliencia támogatásának tanszéki lehetőségeire.

A széleskörű forrásfeldolgozás részeként megvizsgálatuk a neveléstörténet anyaghasználattal kapcsolatos művészetpedagógiai irányzatait, a népművészet és a néprajz, a folklór változásait, a természetes anyagokat felváltó 20. századi anyaghasználat áramlatait, melyek befolyással voltak az iskolai folyamatokra is.

A pedagógusképzés nálunk működő összes korosztályának programjaiban (kisgyermeknevelő, óvopedagógus, tanító és vizuáliskultúra-tanár szakok vizuális nevelése) megkerestük azokat az elemeket, melyek összefüggésbe hozhatók a fenntarthatósággal. Ezeket és első eredményeinket egy hosszabb úton, a következő két, kontrasztos kutatási kérdésünk tükrében szeretnénk felillantani repertoárunkból: Garancia-e a minőségi vizuális nevelésre a természetes anyagok alkalmazása? Van-e és milyen kritériumrendszer mentén, létjogosultsága a műanyagoknak?

Irodalom

Békés V. (2002). A reziliencia-jelenség avagy az ökológizálódó tudományok tanulságai egy ökológizált episztemológia számára. In: FORRAI G., MARGITAY T. (szerk.): Tudomány és történet. Typotex, Budapest. 215–228.

Cornell, Joseph (1998). Kézenfogva a gyerekekkel a természetben. Budapest: Magyar Környezeti Nevelési Egyesület.

Kapitány Á. – Kapitány G. (2007). Túlélési stratégiák. Társadalmi adaptációs módok. Kossuth Kiadó Masten, A. (2001): Ordinary Magic. Resilience Processes in Development. American Psychologist, 56(3), 227–238.

Kramarics Rita (2018). Fókuszban a reziliencia... tani-tani Online. https://www.tani-tani.info/fokuszbzan_a_reziliencia. (2023.05.04.)

L. Menyhért László (1996). *Képzőművészeti irányzatok a XX. század második felében*. Főiskolai jegyzet. Stúdium Kiadó, Nyíregyháza.

McGrath, Dorothy (2002). *Landscape art*. Atrium International de México. México D. F.

Sebők Zoltán (1996). *Az új művészet fogalomtára*. 1945-től napjainkig. Orpheusz Kiadó, Budapest.

Szabó Renáta Krisztina és Fodor Szilvia (2020): *A pszichológiai tőke fogalma, jelentősége és fejlesztési lehetőségei az iskolában*.

Iskolakultúra 30. évf. 10. sz. (2020. 10.).

https://epa.oszk.hu/00000/00011/00237/pdf/EPA00011_iskolakultura_2020_10_065-082.pdf

Szokolszky Ágnes & V. Komlói Annamária (2015). A „reziliencia-gondolkodás” felemelkedése – ökológiai és pszichológiai megközelítések. *Alkalmazott Pszichológia*, 15(1), 11–26. DOI: 10.17627/ALKPSZICH.2015.1.11.

Inkluzív vizuális nevelés – Befogadó művészetpedagógiát építünk

Pataky Gabriella pataky.gabriella@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-2917-9134

Skaliczki Judit skaliczki.judit@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-3623-1164

Stomfai Krisztina stomfai.krisztina@tok.elte.hu

Bokor-Bacsák Györgyi

Rekvenyi Viola rekvenyi.viola@tok.elte.hu

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: Inklúzió, művészetpedagógia, művészetterápia, önismeret, saját élmény, vizuális nevelés, vizuális műveltség, személyiségfejlesztés, érzékenyítés

Prezentációnk, a vizuális nevelés aktuális helyzetének tükrében, az alsófokú pedagógusképzés egyszerre több, párhuzamosan működő, kontrasztos területpárának kölcsönhatását tárgyalja; kortárs együttműködési formákkal, művészet és inklúzió, óvoda és iskola átmenetrendszerének megkönnyítése.

2022-ben két szakmai közösség társulásában; az Egyesület az Inklúzióért és az ELTE TÓK 3•6•12+Vizuális Képességek Kutatóműhelye, közös metszetében alapítottunk új hálózatot. Olyan együttműködést képviselünk, összekapcsolva művészetpedagógiát és gyógypedagógiát, amely sajátélményen, alkotáson keresztül tanítja a meg a különbözőség értékét, a sokszínű, sokféleképpen vegyes csapat erejét. Befogadó pedagógiát építünk, az önismerettel támogatva a vizuális nevelésben a szakmai személyiség fejlesztését, a művészet eszköztárával.

Kutatócsoportunk vizsgálatai közül a 3•6•12+Incubator Projekt elnevezésű összművészeti pedagógiai modul egyik részfeladatába

engedünk bepillantani. A MyStorylight elnevezésű, vizuális kultúra és inklúzió alapú akciókutatásunkba az ELTE TÓK óvopedagógus, tanító és vizuáliskultúra-tanár szakos hallgatóinkat vontuk be, mintánkat kiegészítve a MOME tanár szakos diákjaival.

A jövőendő kisgyermeknevelők, óvopedagógusok és tanítók személyiségfejlesztése a vizuális kultúra/vizuális művészeti műteremgyakorlatainkkal, az „alkotva-befogadás, befogadva alkotás” elven alapulva egyszerre segíti a fiatal pedagógképzősök önismeretének pontosítását és ad inspirációt a rájuk bízott gyerekek fejlesztéséhez. Közöttük egyre több a kiemelt figyelmet igénylő, akiknek neveléséhez az inkluzív szemlélet erősítését, a téma iránti minél sokoldalúbb érzékenyítést ültettük be kurzusainkba. A vizuális nevelés elsődleges célja a személyiségfejlesztés (Bálványos, 2003). Ehhez a művészet, témájában kiapadhatatlan forrást jelent. Óráinkon, kurzusainkon tudatosan válogatunk a művészettörténet példái közül, gyakran a kortárs képzőművészet; a ma problémáira, állandóan változó világunkra reflektáló műveket ajánlva feldolgozásra, vitára, reflexióra (Bodóczy, 2003). Ezek alapján kerülünk közelebb alkotásainkhoz társított technikákhoz, eljárásokhoz, anyag- és eszközhasználathoz. A MyStory Light a mai gyermekek számára ismert kiindulópontjai az építőkockák és a képregények. Hallgatóink saját gyermekkori emlékeiket, élményeiket felidézve, kooperatív tanulásmódszerrel, csoportmunkában feldolgozva, a művészeti nevelés eszközeivel, közösen alkotnak: rajzolnak, építenek, konstruálnak, fotóznak, filmeznek, azaz saját élményeiken keresztül dolgoznak fel műveltségterületeken átívelő pedagógiai jelenségeket.

Alkotva-kutatás módszertannal állítottuk össze programunkat. Az elsőéves tanító szakos hallgatóinkkal végzett próba és pilot szakasz tanulságai és sikere alapján a következő szemeszterben óvopedagógus hallgatóinkra is tervezzük kiterjeszteni a vizsgálatot.

Irodalom

Bálványos Huba (2003). *Esztétikai-művészeti ismeretek, esztétikai-művészeti nevelés*. Balassi Kiadó.

Bodóczy István (2003). *Vizuális nevelés*. Magyar Iparművészeti Egyetem.

Bokor-Bacsák Györgyi, Élő Fruzsina, Pataky Gabriella, Rekvényi Viola, Sándorfi-Magyar Sára, Skaliczki Judit, Stomfai Krisztina, Szirányi Mariann (2023). 3•6•12+Incubator: Building an Inclusive Pedagogy. DOI: 10.24981/2414-3332-14.2023-3 In: Pataky, G., Rekvényi, V., Sato, M., Silverman, J. (2023). Stories of Transformation, InSEA IMAG Journal #14, InSEA Publications, ISSN: 2414-3332.

DOI: 10.24981/2414-3332-14.2023 <https://www.insea.org/imag/> Pataky Gabriella, Skaliczki Judit, Rekvényi Viola, Bokor-Bacsák Györgyi, Szrenka Veronika (2023): 3•6•12+Incubator/ Incubator: Befogadó pedagógiát építünk. MPK6/ 6. Művészetpedagógiai Konferencia. Szekcióelőadás és absztrakt. 2023. június 14-16. https://mpk.elte.hu/download/6_Muveszetpedagogiai_konferencia_eszletes_program.pdf

A tanító- és óvóképzés jelen helyzete a szlovákiai felsőoktatásban

Pintes Gábor gpintes@ukf.sk

ORCID: 0000-0001-5749-6164

Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Pedagógiai Kar

Kulcsszavak: tanító- és óvóképzés, felsőoktatás Szlovákia

A pedagógusképzés Szlovákiában jelentős mértékben diverzifikált, melyen összességében 25 egyetemi kar közreműködik. Annak ellenére, hogy semmilyen törvényi szabályozás nem írja elő, hogy a tanító- és óvóképzést tanulmányi programjait mely karok akkreditálhatják, egy kivétellel csak a „pedagógiai karok” kínálatában szerepelnek ezen programok. Szlovákiában hét egyetem nyolc karán folyik tanító (MA)- és óvóképzés (BA), minden esetben egymásra épülő, 3+2 éves nappali, ill. távutas formában.

Előadásunkban betekintést kívánunk nyújtani arról, milyen út vezetett a szlovákiai felsőoktatásban jelenleg működő tanító- és óvóképzéshez. Górcső alá vesszük ezen tanulmányi programok formai, szakmai és tartalmi követelményeit. Mivel Szlovákiában

mélyreható reformok kezdődtek a közoktatás világában, előadásunkban kitérünk ezek várható hatására a tanító- és óvóképzésre.

A gyermeki munka helye és szerepe a magyar óvodák tevékenységrendszerében

Rábai Dávid rabai.david@ped.unideb.hu
ORCID azonosító: 0000-0002-9180-8325

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar

Kulcsszavak: gyermeki munka, kérdőíves lekérdezés, óvodapedagógusok

A magyar óvodai nevelésben már a rendszerváltás előtti időszakban is jelen volt a gyermeki munka a tevékenységek között, bár javarészt más szerepet tulajdonítottak neki, mint manapság. Jelen előadás célja, hogy általánosságban bemutassa a gyermeki munka helyét és szerepét a magyar óvodai nevelésben, kitérve abban a legfőbb gyermeki munka típusokra és azok gyakorlati alkalmazására, illetve ismertesse az óvodapedagógusok álláspontjait a tevékenységgel kapcsolatban.

A gyermeki munka aktuális helyzetének feltárásához egy pilot kutatás keretén belül kérdőíves lekérdezés segítségével szólaltattuk meg az óvodapedagógusokat (N=65), hogy miképpen látják a tevékenység szerepét és helyét a többi között, illetve milyen munkafajtákat alkalmaznak a gyakorlatban. Kutatási kérdéseink között szerepelt még, hogy meglátásuk szerint hol helyezkedik el a gyermeki munka tevékenysége a többi tevékenységhez viszonyítva, valamint munkájuk során mennyire fektetnek hangsúlyt a növény-és állatgondozásra, amely típusok szintén részesei a gyermeki munkának. Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a megkérdezett pedagógusoknak milyen fejlesztésre irányuló javaslataik vannak a tevékenységre vonatkozóan, mik a meglátásaik ezzel kapcsolatban. Kutatásunkat megelőzően két feltételezést fogalmaztunk meg: (1) véleményünk szerint a gyermeki munka jellegű tevékenységeket a

megkérdezett pedagógusok rendre a tevékenységek rangsorának végén említik, (2) előzetes véleményünk szerint a növény-és állatgondozás eseti rendszerességgel van jelen az óvodai gyakorlatban.

Az elemzéseket követően kirajzolódott, hogy a pedagógusok szerint a gyermeki munka ugyanolyan fontossággal bíró tevékenység a többihez viszonyítva, de amennyiben rangsorba kell állítani, akkor rendre az utolsó helyeken említik a tevékenységek között. A pedagógusok a gyermeki munkát leginkább az önkiszolgálással azonosítják a gyakorlatban, jól láthatóan a tevékenységben rejlő további lehetőségeket nem feltétlenül aknázzák még ki. A növény-és állatgondozás nem szervesen része a mindennapoknak, inkább eseti rendszerességgel van jelen, ami mindenképpen elgondolkodtató eredmény a növények és az állatok óvodáskorúakkal való megismertetésének fontossága szempontjából.

Eredményeink szervesen hozzájárulhatnak az óvodai nevelés tevékenységeinek értelmezéséhez és a gyermeki munka aktuális helyzetének megítéléséhez. Érdekes azonban helyén kezelni az eredményeket, s egyúttal azon is gondolkozni, hogy miképpen lehetne még erősíteni és előtérbe hozni a gyakorlatban a gyermeki munkában rejlő lehetőségeket. A jövőben további, nagyobb mintás vizsgálatokkal szeretnénk stabilabban felmérni a gyermeki munka helyét és szerepét az óvodai gyakorlatban, s az eredményekből kiindulva további fejlesztési irányokat, lehetőségeket meghatározni a szakmában dolgozó pedagógusok számára.

Az autonóm tanulásra nevelés lehetőségei a korai német nyelvi és nemzetiségi nevelésben

Radvai Teréz radvai.terez@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-9299-3083

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: autonóm tanulás, élethosszig tartó tanulás, online nyelvfejlesztés, hibrid nyelvfejlesztés, (nyelv)oktatási dokumentumok

A változó oktatási környezetben, az online és hibrid oktatási formák megjelenésével az autonóm tanulóra nevelés fontossága egyre aktuálisabb. Az élethosszig tartó tanulás egyik feltétele, hogy az iskola utáni életszakaszokban hatékonyan részt tudjunk vállalni a szakmai továbbképzésekben, vagy akár az átképzésben. Minél kisebb gyermekkorban kezdjük az önálló tanulóra nevelést, annál hatékonyabban alkalmazhatók később az elsajátított stratégiák, módszerek, technikák. Különösen igaz ez a nyelvtanulásra: a megszerzett nyelvtudás így továbbfejleszhető, illetve egy új nyelv megtanulása gyorsabb, könnyebb az elsajátított stratégiák alkalmazásával. Vitathatatlanul fontos a gyors reagálás a változásokra. Az egyik erősödő kihívás az idegen nyelv-tanulás, az idegen nyelv-fejlesztés: az online térben eltűnnek az országhatárok, még szélesebbre tágul a világ. Nélkülözhetetlen ebben a kommunikációs hálózatban egy közös nyelv, esetünkben a német nyelv, birtoklása.

A nyelvfejlesztésnek már kora gyermekkorban és kisgyermekkorban (az óvodás és az általános iskolás korosztályban) része kell legyen az autonóm tanulóra, autonóm nyelvtanulásra nevelés. A tanulási stratégiák adaptálása a nyelvsajátításra, a nyelvtanulásra különös tekintettel a német nemzetiségi nyelv és a német, mint idegen nyelv tárgyakra áll az előadás középpontjában. A nemzetiségi nyelv a két tanítási nyelvű iskolákban kiemelkedő jelentőségű, mert ezekben az intézményekben nem pusztán a nyelv fejlesztése, elsajátítása a cél, hanem a nyelv közvetítésével természettudományi,

társadalomtudományi, néprajzi, illetve mozgáskultúrához kapcsolódó és művészeti tartalmak tanulása is.

A szerző saját kutatási eredményeivel illusztrálja a téma aktualitását. Az oktatási dokumentumok által biztosított keretfeltételek, irányelvek vizsgálati eredményeit ismerteti. Valamint bemutatja az alsó tagozaton történő nyelvfejlesztés vizsgálatával szerzett eredményeit. A nyelvpedagógus, a tanuló és a szülő szemszögéből is megismerhetjük az autonóm tanulásra nevelés módszerét.

Érzelmi leképeződések a zene és a képzőművészet kapcsolatában óvodapedagógus hallgatók körében

Révészné Pálfi Krisztina

Révész József revesz.jozsef@uni-sopron.hu

Soproni Egyetem

Kulcsszavak: komplex művészeti nevelés, spontán képalkotás, érzelmi nyelv és zene, kreativitás

Kutatásunk célja a zene és a vizualitás közti párhuzamok, illetve eltérések vizsgálata, különböző érzelmi állapotok zenei megjelenésének átfogalmazása a képzőművészet, a festészet absztrakt expresszionista, valamint informel irányzatának formanyelvén. Mennyire és milyen módon képes a vizualitás eszköztára: a pont, a vonal, a folt és az általuk megjelenő színkontrasztok, színharmóniák, illetve az esetleges faktúrák kifejezni a zenei harmóniákat, kontrasztokat, együtt hangzásokat, hangszíneket? A tanulmányban annak bizonyítására is sikerült sort keríteni, hogy a látszatelvű ábrázolás nem alfája és omegája a képi kifejezésnek. A vizsgálódás során arra is választ kerestünk, miképpen jelenik meg a szubjektív és az objektív idő problématikája, mint tényező a zenei, illetve a vizuális kompozícióban? Feltételezésünk szerint spontán zenehallgatással előfeszíthető egy adott zenemű hangulatának, érzelmi mondanivalójának lényege, mely az implicit

tanulást olyan módon igazolja, hogy a zene egyéni feldolgozása során a zenemű hangulata megjelenik a kísérlet során létrejövő képzőművészeti alkotásokban. A kutatási cél meghatározásához és a kutatói kérdések megválaszolásához, az összefüggések értelmezéséhez kvalitatív kutatási stratégia mentén kényelmi mintavétellel meghatározott 43 fő esetében végeztünk vizsgálatot. A kutatás intervalluma 2022 október-november, a kísérlet időpontja 2022 október 20 és november 23. A zenei alapképzettség meglétét nem vizsgáltuk, de ez a kutatás fókuszja szempontjából nem is tekinthető relevánsnak. A kutatás első szakaszában spontán képalkotásra került sor adott érzelmi hangulatot megjelenítve. A kutatás második szakaszában a kiválasztott zeneműveket az adott csoportban több alkalommal is meghallgattuk a kísérletet megelőző időszakban. A résztvevők azt is feladatul kapták, hogy hallgassák meg több alkalommal is a zeneművet, hogy alaposan internalizálják az adott zeneművet. Ezt követően került sor magára a kísérletre, melyet három külön csoportban, a számukra kiválasztott és érzelmi hangulathoz hozzárendelt zenemű ismételt meghallgatása során alkották meg a képeket. A vizsgálódás résztvevői óvodapedagógus hallgatók voltak. A feladatsor az ő eljövendő óvodapedagógia munkásságuk szempontjából gyakorlati fontossággal bír. Többek közt a kollektív alkotás örömeinek és inspirációjának megtapasztalásával, melynek zenei kapcsolódási szintén nyilvánvalók. De szeretnénk rámutatni a festészetnek, mint az óvodai vizuális foglalkozások eszközének mostoha sorsára is. A tapasztalat mutatja, hogy a színekkel, egyáltalán a vizualitással kapcsolatos feladatok kedvelt eszközei a filctoll, zsírkréta, színes ceruza. Ezek az eszközök azonban nem igazán alkalmasak a színek keverésére, a festészet nyelvének elsajátítására. Igaz ugyan, hogy festeni némiképp problematikusabb, több elő- és utómunkálattal jár, de a kolorit megjelenítésének a festés mindmáig pótolhatatlan módja. Az óvodai festészeti gyakorlatok napjaink digitális és képernyő vakította világában úgy hisszük, kiemelt fontossággal bírnak.

The Direction of the Kodály Concept in 21st Century South Korean Primary School Music Education

Kyung Hwa SHIN kshin6061@gmail.com

ORCID: 0009-0006-2648-771x

PhD Doctorate in Science of Education, FHSE, University of Luxembourg

Keywords: Kodály concept, Music curricula in the 21st century, Music literacy, South Korean primary school music education

The growing importance of primary music education for fostering music literacy calls for effective teaching methods like the Kodály concept. Despite its proven effectiveness, this approach has been underutilized in South Korean primary schools since the 2000s, largely due to shifts in education aims and reduced music class time weekly. However, the Kodály concept is being re-emphasized its potential to improve and develop students' music literacy. To assess the status and effectiveness of the Kodály concept in South Korean primary music education, this study employs a mixed methods research framework included both qualitative and quantitative data collection and analysis. It is designed to gain insights from multiple perspectives of teachers and students. The preliminary literature reviews, music educators' interviews and teachers' surveys supported to understand the existing application of the Kodály concept in South Korean primary schools. It focuses on four main objectives: 1) investigating teachers' attitudes and experiences, 2) assessing South Korean students' receptivity and engagement in music curricula, 3) evaluating the alignment between the basic principles of the Kodály concept and established achievements of the music curricula, and 4) identifying the practicalities and potential benefits of systematically integrating the Kodály concept is practically applied in South Korean primary schools, covering students' and teachers' responses, attitudes, and its impact on music. The results strongly suggest that the Kodály concept remains relevant but

requires systematic integration into the contemporary South Korean educational context.

Szabálytudatra nevelés vagy fegyelmezés

Szabó Anita szanitasz22@gmail.com

ORCID: 0009-0002-2133-1290

Károli Gáspár Református Egyetem Neveléstudomány MA

Kulcsszavak: fegyelmezés, szabálytudatra nevelés, egyéni bánásmód

Előadásom fő témája a fegyelmezés problémaköre. Az Óvodai Nevelés című folyóiratban megjelent "Miért nem szeretünk fegyelmezni?" című tanulmányom tartalmi kibővítése azzal a céllal íródott, hogy miként lehetne hatékonyan segíteni a pedagógusok munkáját abban, hogy a fegyelmezés ne negatív töltetű érzéseket váltson ki belőlük.

Egy korábbi általam végzett aktuális kutatás hívta fel a figyelmet ennek fontosságára. A megkérdezett pedagógusok túlnyomó része nem szeret fegyelmezni, ellenben a tehetséges gyermekekkel való foglalkozásokba szívesen fektetnek plusz energiákat is.

Fontos a fegyelem fogalmának meghatározása, mely a Pedagógiai Lexikon szerint a következő: "a társadalmi élet során a zavartalan együttműködéshez nélkülözhetetlen előre megállapodott, vagy erkölcsi szokások során kialakult szabályokhoz való alkalmazkodás." (Báthory, 1997, 448.) Céлом rámutatni a fegyelmezés fontosságára, illetve egy olyan szókapcsolattal helyettesíteni ezt a kifejezést, amely elfogadhatóbb és befogadhatóbb mindenki számára.

A szabálytudatra nevelés egy sokkal kifejezőbb meghatározás ezen feladatunkra, ami pozitívabb szemléletet is tükröz.

A másik lényeges feladat a miérték megválaszolása: miért van szükség erre a nevelési módszerre, miért kell megtalálnunk a megfelelő utat a gyermekhez. Ahhoz, hogy képesek legyünk őt jól fegyelmezni, meg kell keresni a viselkedésének az okait is. Több szakember (N. Kollár Katalin, Szabó Éva: „Pedagógusok

pszichológiai kézikönyve”, 2017) megfogalmazta, hogy a gyermekek viselkedési problémáinak a háttérben különböző okok (környezeti hatások, anya-gyermek kapcsolata, kötődés) tölthetnek be jelentős szerepet.

Először foglalkozunk az autizmussal, vagy az ADHD-val élő gyermekekkel, akik sokszor ők maguk is megfogalmazzák, hogy nem akarnak rosszak lenni, de nem képesek másként viselkedni. Erre mutat rá a Genti Egyetem Kísérleti Klinikai és Egészségpszichológiai Tanszék munkatársai által készített kísérleti tanulmány (2005), mely során 6-11 éves ADHD-s gyermekek aktivitási szintjét mérték különböző osztálytermi várakozási helyzetekben.

A másik eset, amikor a neurotipikusan fejlődő gyermekek magatartásában is előfordulnak olyan viselkedési formák, melyek nem elfogadottak a társadalom számára. Ilyen esetekről, illetve a náluk ezen viselkedést kiváltó tényezőkről sokat lehet olvasni, többek között a gyermekpszichiáter Michael Winterhoff könyveiben. Egyik ilyen témájú könyve a „Miért válnak zsarnokká a gyermekeink? Avagy a gyermekkor elrablása” címet viseli (2012). Ebben a könyvében munkássága során elhangzott történetek, illetve az azokból levont konzekvenciák segítségével kíván irányt mutatni mind a szülők, mind a pedagógusok számára. Nekünk pedagógusoknak munkánk során nagyon fontos a gyermekek viselkedésének háttérben álló okokat megismerni, és megérteni, annak érdekében, hogy hatékonyan tudjunk velük foglalkozni. Szakemberként is képesnek kell lennünk megfelelő tájékoztatást adni arról, hogy a szülők miként tudnak olyan nevelési módszereket alkalmazni, melyek segítségével a gyermeke(i)k ne a deviáns viselkedésükkel tűnjenek ki a többiek közül.

Tanulmányomban igyekszem igazolni és javasolni a „szabálytudatra nevelés” szókapcsolat használatát, mert jobban kifejezi, hogy ezzel is tanítjuk, neveljük a gyermekeket.

Irodalom

Szabó Anita (2023). *Miért nem szeretünk fegyelmezni? Óvodai Nevelés Folyóirat* LXXVI. évfolyam 2023 június. 6. szám. 16-17. o.

N. Kollár Katalin, Szabó Éva (2017). *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*, Osiris Kiadó és Szolgáltató Kft, Budapest.

Báthory Zoltán, Falus Iván (1997). *Pedagógiai Lexikon*, Keraban Könykiadó, Budapest.

Michael Winterhoff (2012). *Miért válnak zsarnokká a gyerekeink? Avagy a gyermekkor elrablása*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs.

Hallgatók vizuális koncepciói a két- és többnyelvűségről

Szaszko Rita szaszko.rita@uni-eszterhazy.hu

ORCID: 0000-0002-2774-1947

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Kulcsszavak: óvodáskor, szociális kompetencia, érzelmi intelligencia

Az Európai Unió többnyelvűségi politikája rávilágít a két- és többnyelvűség fontosságára, amely a mobilitások, nemzetközi együttműködések és kölcsönös megértés egyik alapkövének tekinthető mind egyéni, mind társadalmi szinten. Ennek alapján megállapítható, hogy a két- és többnyelvűség – melynek definíciói között megjelennek a „minimális” (Diebold, 1964; Edwards, 2006) és „maximális” (Bloomfield, 1933) irányzatok is – olyan kompetencia, melynek megismertetése és mélyebb feltárása prioritással bíró feladat a pedagógusképzésben is.

A két- és többnyelvűség jellemzőinek és jótékony hatásainak feltérképezése releváns részét képezi a tanító szakos angol műveltségi területen hallgatók képzési programjának. Jelen kisebb volumenű kvalitatív vizsgálat arra irányult, hogy a hallgatók vizuális konceptualizációja hogyan jeleníti meg a két- és többnyelvűséget egyéni értelmezésben a téma közös feltárása előtt. A kutatás arra keres választ, hogy a hallgatók képi megfogalmazásában milyen tipikus mintázatok jelennek meg, illetve hogyan integrálódnak a hallgatók egyéni személyes tapasztalatai. Az adatgyűjtés saját készítésű, legalább egy 3D-elemet is integráló papíralapú hallgatói plakátok (N=14) vizsgálatával valósult meg. Az adatelemzés a megjelenített vizuális elemek, szimbólumok értelmezésével, valamint a verbális hallgatói interpretációk tartalomelemzésével történt. A két-

és többnyelvűséget megfogalmazó hallgatói plakátok a 2023-as tavaszi félév során készültek, az elemzésre a munkák bemutatása után került sor.

Az eredmények többek között azt tükrözik, hogy a plakátokon vizuálisan megfogalmazott két- és többnyelvűség mibenlétét jellemzően a következő leggyakoribb motívumok általi különféle asszociációkkal ábrázolták a résztvevők: zászlók, az emberi agy, földgömb és emberi alak/ok/. Továbbá, a hallgatók önmagukat nem jelenítették meg a képen, a személyes kapcsolódás egyéb szimbólumok által történik. A plakátokhoz kapcsolódó hallgatói verbális üzenetek megerősítik azt a képi információs üzenetet, hogy a résztvevők úgy értelmezik, hogy a két- vagy többnyelvű beszélő agyában a nyelvek elkülönülve jelennek meg.

Az eredmények pedagógiai vonatkozású üzenete, hogy releváns feladat a két- és többnyelvűség természetének, működési mechanizmusának és jelentőségének mélyebb feltárása a pedagógia programok során is, hangsúlyozva, hogy minden nyelv hogyan járulhat hozzá személyes identitásunk kialakításához, formáláshoz, és a kulturális tudatosságunkhoz (Európai Bizottság).

<https://education.ec.europa.eu/hu/focus-topics/improving-quality/multilingualism/linguistic-diversity>

Mozaikok a bölcsődei szakemberek képzésének történetéből

Szombathelyiné Nyitrai Ágnes nyitrai.agnes@avkf.hu

ORCID: 0000-0002-1740-5974

Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Neveléstudományi Tanszék

Kulcsszavak: bölcsődei nevelés-gondozás, gondozónőképzés, kisgyermeknevelő képzés

Az egészségügy területétől a szociális ellátórendszerbe, ezen belül a gyermekvédelem területére került bölcsődei ellátás szakembereinek képzését illetően az elmúlt kb. fél évszázadban számos változás tapasztalható mind az ágazati hovatartozásban, mind a képzési szinteket illetően. Az 1970-ben megalakult Bölcsődék Országos

Módszertani Intézete meghatározó szerepet játszott a szakemberképzés fejlesztésében a képzési koncepciók, tantervek, tananyagok kidolgozásában és a képzésben való oktatásban egyaránt. A kutatás – szakmai-módszertani kultúra – szakemberképzés összekapcsolódásainak köszönhetően a képzés tartalma igyekezett reflektálni a szakma igényeire. Az 1960-as évektől kezdve a tanfolyami képzésektől a középfokú képzéseken át az érettségire épülő felsőfokú képzések, valamint a BA-szinten folyó kisgyermeknevelő képzés 2009-es megvalósulása dinamikus és látványos fejlődési folyamatként értékelhető. A képzés ágazatváltásai a szakmai ágazatváltásokkal részben párhuzamosan valósultak meg (az egészségügyből a szociális szolgáltatás szakmacsoportba kerülés pl), részben pedig a szakmai koncepcióknak voltak köszönhetőek (a felsőfokú szakképzés, a felsőoktatási szakképzés és a BA-képzés a bölcsődei nevelés-gondozás pedagógiai prioritásaira hivatkozva került a pedagógus képzési területre). Az intenzív fejlődés azonban ellentmondásokat is generált és a mindennapokban nehezen kezelhető helyzeteket is eredményezett, hiszen minden egyes képzési területnek és minden egyes képzési szintnek megvannak a speciális jellemzői és prioritásai, az ezekkel is magyarázható szakmai kompetenciakülönbségek egyidejűleg vannak jelen a bölcsődei nevelés-gondozás mindennapjaiban. Voltak alig pár évig működő (pl. a felsőoktatási szakképzés) és csak a tantervkidolgozásig eljutó képzések is (az érettségire épülő kétéves képzés az 1990-es években). Miközben a BA-szak létrejöttét a pedagógusképzés is és a bölcsődei ellátás is sikerként élte meg, látható, hogy mind a bölcsődét, mind a képző intézményeket valamilyen szinten váratlanul érte a diplomás szakemberképzés létezése. A kisgyermeknevelői munkakör nagyon sokféle képesítéssel betölthető, gyakran igen nehéz az egyes szakképesítések közötti kompetencia-ekvivalenciákat megtalálni, evidenciaként kezelni. A képző intézmények számára esetenként kihívás az oktatói követelményeknek is megfelelő, a bölcsődei szakmai-módszertani kultúrában és az ellátás mindennapjaiban is otthonosan mozgó oktatók megtalálása.

Az előadás a bölcsődei szakemberképzés fejlődési folyamatának főbb tendenciáit és állomásait bemutatva próbál helyzetképet adni a gondozónőképzés ill. a kisgyermeknevelőképzés alakulásáról,

kísérletet tesz a témához kapcsolódó legfontosabb kérdések megfogalmazására és megválaszolására.

Changes in pupils's knowledge and attitude of Environmental Studies before and after NAT2020

Szurdoki, Erzsébet szurdoki.ertzsebet@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0003-4595-9090

Bauer, Zita bauer.zita@tok.elte.hu

B. Zsoffay, Klára zsoffay.klara@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-8841-4712

Fülöp, Veronika fulop.veronika@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0001-7683-9791

Koósne Sinkó, Judit koosne.sinko.judit@tok.elte.hu

Kulman, Katalin kulman.katalin@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0003-2957-0253

Venyingi, Beáta venyingi.beata@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0001-8934-0025

Vitályos, Gábor Áron vitalyos.aron@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-3965-0719

corresponding author: szurdoki.ertzsebet@tok.elte.hu

Eötvös Loránd University Faculty of Primary and Pre-School Education

Keywords: environmental education, environmental knowledge, environmental attitude, NAT2020, primary school

In September 2020 the new Hungarian National Core Curriculum (NAT 2020) was introduced. It was a challenge for primary schools

because between other changes the subject of Environmental Studies in the first two years was omitted and the earlier taught materials have to be integrated into other subjects like Hungarian Literature, Mathematics etc. The quick implementation and the Covid lockdown period in the first half of 2020 left little time for the conscious and deep study of these changes, and there are no new schoolbooks, syllabuses or recommendations about how to integrate the contents of Environmental Studies. Different methods are practised in teaching, which causes significant differences in pupils' knowledge levels.

One of the main aims of our research group (MTA-ELTE Environmental Education Research Group) is to monitor the effect of the integrated education system. The first survey period, at the beginning of Year 3, measures the efficiency of the traditional and integrated education system. At the end of Year 4 (also the end of the lower grade) the second survey period measures how these two education systems reach the outcome requirements. This new Curriculum was implemented in an ascending system, so the first classes studied under the new system just finished third grade in this school year.

The first two survey periods of Year 3 were performed in the Autumn of 2021 and 2022 with 607 questionnaires about pupils' attitudes and knowledge of natural sciences, their eating habits and sports activities. Twelve classes of six primary schools were involved in this survey period. The data show some differences between the examined schools, and we also found differences between the knowledge and attitude of children studied under the old and new Curriculum. The aim of this presentation is to focus on integrated Environmental Education, the first survey period and future plans as a pilot study. For statistical analyses (Pearson Chi-Square tests) SPSS v. 27 software was used. The MTA-ELTE Environmental Education Research Group is supported by the Hungarian Academy of Sciences.

A szociális kompetencia és érzelmi intelligencia fejlesztése óvodáskorban

Takácsné Szabó Melinda szabomelinda0507@gmail.com

ORCID: 0009-0003-9310-4430

Károli Gáspár Református Egyetem Neveléstudomány MA – hallgató

Kulcsszavak: óvodáskor, szociális kompetencia, érzelmi intelligencia

A szociális kompetencia és érzelmi intelligencia fejlesztése rendkívül fontos a személyes és társadalmi fejlődésünk szempontjából. Azok, akik fejlett szociális kompetenciával és érzelmi intelligenciával rendelkeznek, könnyebben megértik mások érzéseit, igényeit és szükségleteit, hatékonyan tudnak kommunikálni másokkal. Mindez eredményesebb, harmonikusabb és kielégítőbb kapcsolatokhoz vezethet mind a személyes, mind a szakmai életben. Az ilyen képességekkel rendelkező egyének jobban tudják kezelni a stresszt és a negatív érzelmeket, képesek jobban megérteni és szabályozni az érzelmeiket, továbbá erősödik az önbecsülésük, jobban felismerik a saját erősségeiket és gyengeségeiket, ami növeli az önbizalmat és a belső stabilitást. Ezen képességek fejlesztése elengedhetetlen az egyén én-azonosságának és önismeretének megerősítéséhez.

A szociális kompetencia és érzelmi intelligencia kiskorban történő fejlesztése kulcsfontosságú az egészséges személyiségfejlődés szempontjából. Ez az alap a pozitív társadalmi interakciókhoz és az egész életen át tartó tanuláshoz.

Az alapvető kommunikációs és kapcsolatteremtő képességek megléte lehetővé teszi a gyermekek számára, hogy megtanulják, hogyan kommunikáljanak másokkal, és hogyan alakítsanak ki kapcsolatokat. Ez magába foglalja a verbális és a non-verbális jelzések (testbeszéd, arckifejezések) értelmezését és használatát. Az ilyen alapvető készségek megalapozzák a további szociális és érzelmi fejlődést, segítik a gyermekeket abban, hogy megértsék mások érzéseit és szükségleteit.

A szociális kompetencia és érzelmi intelligencia fejlesztése elősegíti a gyermekek iskolai sikereit, hozzájárul ahhoz, hogy képesek legyenek

együttműködni a közös célok eléréseért, megkönnyíti az iskolai csapatmunkát, az összetartást és a pozitív társas kapcsolat kialakítását. Az érzelmi egyensúly, az önbizalom és a motiváció erősítése támogatja a tanulásra való nyitottságot és a kitartást a tanulmányok során.

Az óvodai időszak kiváló lehetőségeket nyújt a szociális kompetencia és érzelmi intelligencia fejlesztésére. Az óvodai környezet, ahol a gyermekek rendszeresen interakcióba lépnek más gyermekekkel és óvónőkkel, ideális terep a társas készségek és az érzelmi szabályozás fejlesztésére. Az óvodai oktatás nagy hangsúlyt helyez a játékra és a szabad tevékenységekre, ahol a gyermekek kifejezhetik magukat, kipróbálhatják a szerepeket, és interakcióba léphetnek egymással. Az óvónők segíthetnek megérteni és kezelni az érzelmeket a játék során. Az óvónők felügyelete alatt a gyermekek megtapasztalhatják a sikereket és a kudarokat, és megtanulhatják, hogyan kezelhetik az ezekhez kapcsolódó érzelmeket.

Lehetőség adódik elsajátítani a konfliktusok konstruktív módon való rendezését. Olyan stratégiákat taníthatnak nekik, mint az egyezségkötés, az érvek és ellenérvek mérlegelése, valamint az empátia és a megértés gyakorlása. Az óvodák fontos szerepet játszanak a gyermekek társadalmi érzékenységének fejlesztésében. Az óvónők játékos, támogató és érzékeny környezetet teremthetnek, ahol a gyermekek megismerhetik és gyakorolhatják ezeket a fontos készségeket, melyek fejlesztési lehetőségeit érdemes megismerni.

Ars és techné. Zenei készségfejlesztés egy soha végig nem járt úton

Tamás Margit tamas.margit@kre.hu; tasmargit4@gmail.com

Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar

Kulcsszavak: zenepedagógia, tehetség, készségfejlesztés

A művésszé válás egyik elengedhetetlen feltétele a tehetség: olyan adottságok összessége, amelyek által az ember képes kapcsolatot teremteni az egyetemes és örökérvényű esszenciával, teremtőerővel,

olyan membránfinomságú érzékenység ez, amely nem adatik bárkinek. Azonban kutatások igazolják, hogy a tehetség önmagában nem elegendő az egyedi minőség, a műalkotás létrehozásához. Ha nem párosul szorgalommal, kitartással és hiánytalan, tökéleteséig csiszolt technikai tudással, soha nem válik képessé az átlag fölé emelkedni.

A technikai tudás tökéletesítése minden művészeti ágban a készségfejlesztések által valósul meg. Tudatában van ennek a jelenkor pedagógusa? Rendelkezik megfelelő felkészültséggel ahhoz, hogy művészi szintre tudja emelni saját szakterülete szegmenseit? Biztosít ennek elegendő teret az oktatás?

Élt egyszer egy zeneszerző, karmester, módszertan- és tankönyvíró, aki zenepedagógiai tevékenységét is művészi szinten végezte: „A zeneművészetben különleges erő rejlik. Élni kell vele, és tudni kell, hogyan. A zenetanítás az elemi szinttől a legmagasabb fokig: nevelés!” (Székely Miklós: *Ádám Jenő élete és munkássága* 2000. Püski, Bp. 15.) Ádám Jenő vélekedett így. A Zeneakadémia professzora (ezt megelőzően minden iskolatípusban oktatott) Kodály Zoltán unszolására megírta a zenei nevelés módszertanát (*Módszeres énektanítás* – eredeti címe: A relatív rendszerű iskolai énektanítás didaktikája) és a minden részletében (dalanyag, készségfejlesztő gyakorlatok, zenei ismeretanyag) kidolgozott, elsőtől nyolcadik osztályig egymásra épülő, egymással szerves kapcsolatban és folytonos kölcsönhatásban lévő tananyagot, amelyhez hasonló sem előtte, sem a mai napig nem született. Zeneakadémista tanítványait eszerint oktatta, ők ezt nyilván továbbvitték, beépítették saját tanítási gyakorlatukba. Az 1948-ban kinyomtatott tankönyveket két év elteltével bezúzták, így lehetetlenné vált az egész társadalom szintjén megtapasztalni az eszerint való oktatás hatékonyságát.

A soha végig nem járt út tehát az Ádám Jenő által nyolc évfolyamra kidolgozott zenei készségfejlesztő gyakorlatok bemutatása készségterületenként haladva: metrum- és ritmusérzék, éneklés és halláskészség, zenei írás- és olvasás készsége, alkotókészség, formaérzék. Forrásként az 1993-ban (Székely Miklós kezdeményezésére, Szabó Helga útmutatójával), 30 évvel ezelőtt megjelent 48-as *Énekes könyvek* reprint kiadása szolgál.

„Firkakorszak egy ikerpár életében”

Tari Eszter tari.eszter@pte.hu

ORCID: 0009-0005-3207-8384

Pécsi Tudományegyetem; Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar; Illyés Gyula Pedagógusképző Intézet; Alkalmazott Művészetek Tanszék

Kulcsszavak: gyermekrajzelemzés; firkakorszak; ikrek

2015. februárjában kezdtem bele ikergyermekeim rajzi fejlődésének kutatásába, akik akkor töltötték be az egy éves kort. Vizuális alkotói felfedezésük nyomon követésében sokat segített, hogy 2012. szeptembere óta a PTE KPVK-n (akkoriban még Illyés Gyula Kar) a csecsemő- és kisgyermekgondozó hallgatók számára elkezdtem oktatni többek között a Vizuális nevelés módszertant, ahol a Gyöngy Kinga által írt és szerkesztett „Első lépések a művészetek felé” című könyvet alkalmaztam kötelező olvasmányként. A kurzus fontos része volt a firkakorszak folyamatának és jellegzetességeinek bemutatása. A kutatásomhoz egyfajta bázisként fontos volt még számomra Feuer Mária „A gyermekrajzok fejlődéslektana”, valamint Kárpáti Andrea „Firkák, formák, figurák” című könyve, kiegészítve további magyar és idegennyelvű forrásokkal. Megfigyelésem célja az, hogy nyomon követhessem miben és milyen mértékben hasonlít egy konkrét ikerpár esetében a firkaformák megjelenésének üteme, továbbá milyen sajátosságokban térnek el egymástól a két személyiség alkotásai.

Egytetűjű ikerpárom tagjai egy éves koruk körül kezdtek el különféle alkotó eszközökkel nyomot hagyni, firkálni. Az otthoni alkotójátékok során igyekeztem különféle eszközöket biztosítani a számukra, így grafit- és színesceruzákat, zsírkrétákat és golyóstollakat; valamint felügyeletemben festettek kézzel és ecsettel, kollázsokat készítettek öntapadós fóliából és újságpapírkivágásokból. Nagy szerencsénkre a bölcsődében is szakszerűen (Gyöngy Kinga meglátásait követve) foglalkoztak velük az alkotó játékok során, ahova 14 hónapos koruktól kezdődött meg a beszoktatásuk. Motiválni nemcsak a

változatos eszközök bemutatásával, és biztosításával, valamint a megfelelő nyugodt légkör megteremtésével igyekeztem őket, de eleinte rajzoltam nekik, illetve ilyenkor együtt dolgoztunk egy lapon. (Mivel vizuális nevelőtanár professziómon túl festőművész vagyok, édesanyám pedig keramikumművész, sok alkotás vette őket körbe nap, mint nap, továbbá gyakran vittem őket kiállításokra, egyéb kulturális eseményre.)

Ahogy a kicsik egyre jobban hozzászoktak e tevékenységi formához, sőt igényelték az alkotást – mivel szinte napi szinten életük része volt – úgy tudtam egyre komolyabban megfigyelni őket, mely 16 hónapos koruktól realizálódott. Érdekes volt megfigyelni a két gyermek esetében a hasonlóságokat és a különbségeket, azt hogyan jelentek meg újabb és újabb firkaelemek, majd a firkatípusok. Voltak dolgok, amiben hatással voltak egymásra, azonban voltak olyanok is, amelyek csak valamelyikük „kiváltsága” volt jó darabig. Számomra a legérdekesebb és legtanulságosabb firkarajzok azok, amikor egymás munkáiba belerajzoltak, vagy együtt rajzoltak egy lapon. Közülük is kiemelkedő, amikor 22 hónapos lányaim egymással szembe ülve külön-külön lapon úgy alkottak, hogy az elterülő firkaformák kompozíciója egymáshoz viszonyítva tükörszimmetrikusak lettek.

Tervezett előadásomban elsősorban az úgynevezett nem szerkesztett firkák korszakának ideje alatt készült alkotásokat fogom bemutatni, elemezni fotódokumentációval és egy-két rövid viedóval kísérvé. Lehetőségek szerint kitérek a háttérben húzódó pszichológiai folyamatokra és a gyermekek viselkedésére is.

Digitális kompetenciafejlesztés a pedagógusképzésben – Következtetések és jó gyakorlatok az MTA és ELTE TÓK közoktatás-fejlesztési kutatásának fényében

Trentinné Benkő Éva trentinne.benko.eva@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-0525-7361

Árva Valéria arva.valeria@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-6346-6241

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Az MTA-ELTE Gyermekkorai Digitális Nyelvtanítás Kutatócsoportot az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. (Támogató okirat: MTA SZKF-5/2021)

Kulcsszavak: általános iskolai nyelvtanítás, digitális kompetenciák, tanári nézetek, empirikus kutatás, folyamatos szakmai fejlődés (CPD)

Az előadás egy országos pályázati projekt eredményeinek bemutatására épül és annak fontosabb következtetéseit tárgyalja a pedagógusképzés szempontjából. A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) és az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) közoktatás-fejlesztési kutatása az általános iskolai idegennyelvi fejlesztés helyzetét, lehetőségeit és kihívásait vizsgálja a digitalizáció tükrében. A köznevelési gyakorlat megújítása érdekében 2021-ben induló *Korai digitális nyelvtanulás* projekt kutatásvezetője Prof. Medgyes Péter, a kutatócsoport résztvevői az ELTE TÓK Idegennyelvi és Irodalmi Tanszékének oktatói¹.

Jelen prezentáció a projekt fontosabb állomásait és eredményeit mutatja be, javaslatokat fogalmaz meg, és végezetül betekintést enged a kar kétnyelvi és idegennyelvi képzéseiben megvalósuló jó oktatási-képzési gyakorlatokba, melyek a digitális kompetenciák fejlesztését szolgálják a pedagógushallgatók körében.

A 2021–2025 között megvalósuló országos kutatás a digitális nyelvoktatást vizsgálja az általános iskola 1–6. osztályaiban,

célközönsége az általános iskolák idegennyelvi, kétnyelvi és nemzetiségi tanítói és tanárai. A vizsgálat fókuszában számos más terület mellett a digitális eszközrendszer, a pedagógusok digitális kompetenciái, az online oktatás támasztotta kihívások és megküzdési stratégiák, az önképzés és tudásmegosztás, az alkalmazott módszertan és innováció szerepelt. A kutatás különböző fázisaiban kérdőíves kikérdezés, interjú és metaforakutatás módszereivel történt az adatgyűjtés. Az online kérdőíves vizsgálatban 700 pedagógus vett részt, akik célnyelvet (idegen- vagy nemzetiségi nyelvet), illetve célnyelven más közismereti tárgyat tanítottak a koronavírus járvány alatt. Ezt követően 30 nyelvpedagógussal interjút is készítettünk a gondolkodásmódjuk, motivációik, nézeteik, tapasztalataik, módszereik alaposabb megismerése céljából.

Az eredmények, az előzetes várakozásainknak megfelelően azt mutatták, hogy a koronavírus járvány két hulláma között jelentős eltérések voltak tapasztalhatók a kollégák felkészültsége, valamint az online oktatás fogadtatása és alkalmazása között. Míg a kényszerű átállás kezdetben sok nehézséget okozott, a második hullám idején a nyelvpedagógusok már felkészülten néztek szembe a kihívásokkal. A kollégák jelentős alkalmazkodó, önfejlesztő és innovációs képességekről tettek tanúbizonyságot. Az eredmények tükrében kijelenthető, hogy a jelen és jövő pedagógus-generációi számára elengedhetetlen az élethosszig tartó folyamatos szakmai fejlődés támogatása a 21. századi technológiák alkalmazása terén.

A pedagógusképzés teljes vertikumában szükséges a digitális ismeretek, készségek-képességek, attitűdök, autonómia és felelősségvállalás harmonikus és változatos fejlesztése. Az idegennyelvi kommunikáció, mely a digitális kompetenciához hasonlóan kiemelt kulcskompetenciának számít az Európai Unióban, ideális keretnek tűnik erre. A kettő diszciplína együttes, integrált fejlesztése lehetőséget biztosít számos tanulási eredmény elérésére a pedagógusképzési programban. Az online idegennyelvvoktatást középpontba helyező hallgatói kutatások említése mellett, a tanszék által gondozott kurzusokon használt oktatásszervezési és tanulásmódszertani technikák is bemutatásra kerülnek. A megfogalmazott javaslatok és felvillantott jó gyakorlatok egyaránt érvényesek és hatékonyan alkalmazhatók változatos oktatási-

nevelési kontextusokban a pedagógusképzés számos területén, az oktatók és hallgatók digitális kompetenciáinak fejlesztése érdekében.

¹Dr. Medgyes Péter, Dr. Árva Valéria, Baloghné dr. Nagy Gizella, Fenyődi Andrea, Lehr-Balló Dorothee, Dr. Lo Bello Maya Jean, Dr. Márkus Éva, Miskei-Szabó Réka, Poros Andrea, Radvai Teréz, Trentinné Dr. Benkő Éva

Hallgatói nézetek és tanulási eredmények a kétnyelvi pedagógusképzésben 2010-től napjainkig az ELTE TÓK-on

Trentinné Benkő Éva trentinne.benko.eva@tok.elte.hu

ORCID: 0000-0002-0525-7361

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: pedagógusképzés és -kutatás, két- és többnyelvűség, hallgatói nézetek, tanulási eredmények, kreatív-reflektív portfólió

Angol-magyar kétnyelvi óvopedagógusok képzése 2006 óta, kéttannyelvű általános iskolai oktatásban tanítóké 2008 óta folyik az ELTE TÓK-on az Idegen Nyelvi és Irodalmi Tanszék gondozásában. A két- illetve többnyelvűséghez kapcsolódó, hallgatói nézeteket és tanulási eredményeket feltáró kutatások 2010-2023 között végig kísérték a kétnyelvi pedagógusképzést. A jelenleg is folyó vizsgálat közvetlen előzménye egy doktori kutatás (ELTE PPK NDI), melynek keretében először gyakorló kétnyelvi pedagógusok körében zajlott a kétnyelvű oktatással-neveléssel kapcsolatos nézeteikre, kompetenciáikra vonatkozóan adatgyűjtés 2007-től. A munka világában zajló kutatást további vizsgálatok követték kétnyelvi és nem kétnyelvi pedagógusképzésben a kutatási eszközök és technikák tesztelésére, fejlesztésére. 2010 óta a kar kétnyelvi képzéseire jelentkezők körében pályaorientációs kérdőív és metafora alkotás segítségével tárjuk fel a kétnyelvűséggel, kétnyelvi fejlesztéssel kapcsolatos belépő nézeteket. A CLIL (Content and Language Integrated Learning) óvopedagógus specializáció és tanítói modul szakmai alapozása a Kétnyelvűség elmélete és gyakorlata című

kurzus keretében zajlik. A kurzus zárásaként 2010 óta minden félévben kreatív-reflektív portfólió védés keretében vizsgáljuk az elért tanulási eredményeket és nézeteket az ismertetett módszerekkel (n=681 fő). A portfólió elemei: (1) vizuális megjelenítés tetszőleges technika alkalmazásával (pl. festés, montázs, térbeli alkotás, digitális applikáció); (2) metafora alkotási feladat metaforarács (Trentinné Benkő, 2007) segítségével személyenként 10-10 kétnyelvűséget leíró metaforát létrehozva egyedi indoklással; (3) mesealkotás szabadon választható műfajban (pl. tündérmese, népmese, állatmese, SCIFI, romantikus történet, legenda, csalímese, képregény, képeskönyv); (4) vizuális mindmap az elméleti tudás bemutatására és (5) társasjáték készítése, ami a távolléti oktatás során online játékké alakult át. A szóbeli reflexiókat, több éven keresztül (6) írásbeli reflexiók is kiegészítették. A kreatív-reflektív portfólió célja minden esetben a két- illetve többnyelvűség témakörében a hallgatók nézeteinek és tanulási eredményeinek megismerése. A hallgatók véleménye az alternatív vizsgagyakorlattal folyamatosan monitorozva van a minőségfejlesztés érdekében. A feladatok sikeres teljesítése a kurzus keretében elsajátított elméleti és gyakorlati ismeretek mellett további képességeket, attitűdöket, önállóságot és felelősségvállalást is igényel a hallgatóktól, így támogatva őket a változatos kihívások megoldásában és kreatív, nyitott, játékos szemléletük megőrzésében. A vizsgarendszer és a 2010–2023 között zajló kutatás eredményei azt a pedagógiai törekvést hivatottak tükrözni, hogy a képzés minden elemének, így az értékelésnek is ötvöznie kell az elméletet a gyakorlattal, és olyan módszertani megközelítést kell alkalmaznia, amit a hallgatóktól későbbi hivatásuk során elvárunk annak érdekében, hogy hatékonyan támogathassák a fiatal korosztály élményszerű nyelvi fejlődését.

A bemutatásra kerülő kétnyelvi pedagógusképzés-kutatás tisztelgés Vámos Ágnes professzor munkássága előtt, aki a kétnyelvű oktatás, pedagógusképzés, akciókutatás, valamint a metafora és mese pedagógiai célú alkalmazása terén járult hozzá jelentősen a neveléstudomány hazai eredményeihez.

Alkotás a műteremben – alkotás az óvodában, avagy a vizuális nevelés pillérei az óvodapedagógiában

Vastag Ágnes vastag.agnes@tok.elte.hu

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: műteremgyakorlat, alkotói élménykövetítés, gyakorlatközpontú módszertan, ötlettérkép, vizuális kifejezés ezer nyelve és dialektusa, tapasztalatszerzés, avagy elrontani szükséges

Előadásomban azt a komplex, gyakorlat orientált vizuális nevelési képzésünket mutatom be, amelyben a hallgató a saját alkotói fejlődésén keresztül jut el az óvodáskorú kisgyermek korszerű fejlesztéséig. Ezt a folyamatot három szeparált tartalmi egységen keresztül ismertetem, amelyek közül a *műteremgyakorlat* a hallgatóra összpontosít, míg a *gyakorlat központú módszertan* és a *vizuális hospitálás* már a kisgyermek korszerű fejlesztésének a bemutatását is célozza.

A *műteremgyakorlatok* (Alapozó, valamint a Kép és tárgy alkotás kurzusok az 1., 3., 4., szemeszterben) a hallgatók vizuális készségeit és szemléletét fejlesztik az óvodákban is alkalmazható művészeti anyagokkal és technikákkal, ezeknek szemeszterenkénti spirális visszatéréssel. A hallgatók fejlesztési feladatain keresztül szemléltetem a műfaji sokszínűséget. Külön kitérek a pandémiás időszak távolléti munkáira, azok felépítésére. A levelező tagozat szűkös időkeretében készített projekt munkákkal zárom e fejezetet. *Gyakorlat központú módszertan* egységben a hallgatók óvodai hospitációs felkészítését mutatom be, azaz miként tudják saját tapasztalataik alapján hitelesen kidolgozni egyéni tematikájú tervezeteiket. Mindezek alapját a hallgatói próbamunkák, azok ötlettérképei és az egy kisgyermekkel megvalósuló kipróbálás képezik.

Vizuális hospitálás részben a tutori munkám során gyűjtött pozitív és negatív tapasztalataimat osztom meg közös munkánkról /hallgatómentor-módszertanos-tutor relációiban/ az óvodai hospitálásokon készített képanyag segítségével.

A műteremtől az óvodai alkotó sarokig hosszú az út. Elsősorban ismerni kell a kisgyermek vizuális fejlődésének a sajátosságait, ezt követően uralni kell a művészeti anyagokat és technikákat, majd mindezeket az ismereteket korszerű pedagógiával kell az óvodában életre kelteni. Ebbe az összetett rendszerbe enged bepillantást az előadás.

Publikálási lehetőség

A konferenciafelhívásban jelzett -ISBN számmal ellátott-konferenciakötetben való publikálási lehetőséget a továbbiakban is fenntartjuk.

Bővebb tájékoztatást és a publikációs paramétereket a konferencia után levélben adunk.